

GULDBORGSUND

§ 16 A MILJØGODKENDELSE

§ 16A MILJØGODKENDELSE TIL SVINEBESÆTNINGEN PÅ STUBBEKØBINGVEJ 113, 4850
STUBBEKØBING

INDHOLDSFORTEGNELSE

1	RESUME, VURDERING OG AFGØRELSE	3
1.1	Baggrund	3
1.2	Datablad	5
1.3	Resume	6
1.4	Afgørelse	7
2	VILKÅR FOR MILJØGODKENDELSE	9
2.1	Generelle forhold.....	9
2.2	Lokalisering og planmæssige forhold	9
2.3	Dyrehold, staldanlæg og drift	9
2.4	Nabopåvirkning	10
2.5	Natur	12
2.6	Gødningsproduktion og -håndtering	12
2.7	Bedst tilgængelige teknik (BAT) og begrænsende foranstaltninger.....	12
2.8	Generelle bemærkninger	13
3	BEGRUNDELSE OG VURDERING	15
3.1	Generelle forhold.....	15
3.2	Lokalisering og planmæssige forhold	15
3.3	Dyrehold, staldanlæg og drift	17
3.4	Nabopåvirkning	23
3.5	Natur	25
3.6	Gødningsproduktion og -håndtering	26
3.7	Bedst tilgængelig teknik (BAT) og begrænsende foranstaltninger	27
3.8	Dokumentation	30
3.9	Miljøkonsekvensrapport og vurdering	31
3.10	Alternative løsninger og 0-alternativ.....	32
3.11	Husdyrbrugets ophør	32
3.12	Høringer.....	33
4	SAMLET VURDERING OG KONKLUSION	34
5	BILAG	34

1 RESUME, VURDERING OG AFGØRELSE

1.1 BAGGRUND

Ansøgning

Guldborgsund Kommune har den 4. maj 2021 modtaget ansøgning fra Skovdal Svineproduktion ApS om miljøgodkendelse af svinebesætningen på Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing med CVR-nr. 19463370. Ansøgningen er indkommet via det elektroniske ansøgningssystem husdyrgodkendelse.dk og har skema nr. 217810. Det er version 2 af skemaet, indsendt den 15. juni 2021, der ligger til grund for miljøgodkendelsen.

Udvidelse af besætningen vil ske i flere tempi. Der er sendt en scenarieberegning for etape 1 Skema nr. 225601, etape 2 skema nr. 225602 samt ansøgning etape 3 skema 217810.

Ansøger ønsker at overgå til regulering efter produktionsareal (etape 1); Udvide besætningen med 3 klimapavilloner (etape 2); Tilbygning til farestald, En ny løbe-drægtighedsstald, 2 amerikansiloer, Afhentningstank til gylle (etape 3). Desuden vil gyllebeholderne muligvis få teltoverdækning.

Lovgivning

Miljøgodkendelsen meddeles i henhold til husdyrbrugloven¹ og gives til et bestemt antal m² produktionsareal, et specifikt staldsystem og dyretype/dyretyper, samt m² gødningsoverflade og ikke til et antal dyreenheder eller antal dyr.

I ansøgningen er der angivet hvor mange m² produktionsareal, samt hvilke stald- og dyretype, der skal være i den enkelte stald. Samtidig er der angivet antal m² gødningsoverflade, samt lagertype for gødningsopbevaringen.

Tidligere godkendelser

Den nuværende miljøgodkendelse til Stubbekøbingvej 113 blev meddelt i 2011.

---

¹ Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. jf. lovbekendtgørelse nr. 520 af 01.05.2019.

Denne miljøgodkendelse er kun delvis udnyttet. Det er kun den ene stald, der er blevet opført og en ny gyllebeholder er heller ikke blevet opført.

Da udnyttelsesfristen er udløbet til opførelse af nye stalde samt at ansøger ønsker ændret lidt på projektet er der søgt på ny. Samtidig ønsker ansøger at komme over på "stipladsmodellen" og regulering efter m² produktionsareal.

Nudriften og 8 års driften fastsættes efter den del af miljøgodkendelsen fra 2011, der er udnyttet.

Samdrift med andre husdyrbrug

Ansøger ejer og driver flere anden svinebesætning på Falster. Skovdal Svineproduktion har sohold på Nykøbingvej 73, 4850 Stubbekøbing og Havnsøvej 12, 4840 Nørre Alslev. Smågrise og slagtesvin på Nykøbingvej 78, 4850 Stubbekøbing og Riserupvej 11, 4840 Nørre Alslev. Smågrise på Tårupvej 6, 4840 Nørre Alslev.

Stubbekøbingvej 113 ligger med stor afstand til ansøgers andre ejendomme, det er derfor vurderet, at Stubbekøbingvej 113 kan godkendes som en individuel bedrift.

Udskast

1.2 DATABLAD

Titel:	§ 16a miljøgodkendelse til svinebesætning på Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing.
Godkendelsen omfatter:	6.138 m ² produktionsareal til søer og smågrise. 1.227 m ² gødningsoverflade, (gyllebeholder).
Dato ikrafttrædelse:	xx.xx 2021
Bedriftens adresse:	Barupgård, Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing.
Bedriftens ejer og ansøger:	Skovdal Svineproduktion ApS, Nykøbingvej 73, 4850 Stubbekøbing.
CVR-nr.	19463370
CHR-nr.:	75607
Ejendomsnummer:	376-12992
Matr.nr. og ejerlav:	2 a Barup By, Lillebrænde.
Konsulent:	Ulla Refshammer Pallesen, Landboforening Syd, Jens Terp-Nielsens Vej 13, 6200 Aabenraa tlf. 61558262, E-mail: upa@landbosyd.dk.
Tilsynsmyndighed:	Guldborgsund Kommune, Center for Teknik & Miljø, Parkvej 37, 4800 Nykøbing F.

Ansøgning er forannonceret:	d. 7. juni til 5. juli 2021
Forhøring af ejer og konsulent:	d. xx
Nabo/partshøring i perioden:	d. xx
Godkendelsesdato:	d. xx
Afgørelse annonceret:	d. xx
Klagefrist udløber:	d. xx
Søgsmålsfristen udløber:	d. xx
Retsbeskyttelse udløber:	d. xx
Revurdering påbegyndes:	xx 2029

1.3 RESUME

Miljøgodkendelsen indeholder en miljøteknisk beskrivelse (bilag 1) af produktionen samt kommunens vurderinger og bemærkninger til dens miljømæssige påvirkninger af naturen, miljøet, landskabet og omkringboende.

Ansøgt projekt

Der er søgt om at få godkendt en sobesætning med smågrise i dels eksisterende stalde og dels nybygget stalde/staldafsnit. Der ansøges om et samlet produktionsareal på 6.138 m². Desuden er der 2 eksisterende gyllebeholdere med et samlet overfladeareal på 1.227 m².

Husdyrbruget på Stubbekøbingvej 113 er et IE-husdyrbrug, da der er der over 750 stipladser til søer.

Påvirkning af miljø, natur og landskab

I henhold til de gennemførte beregninger i husdyrgodkendelse.dk, kan det ansøgte gennemføres uden, at beskyttelsesniveauerne udstukket i lovgivningen overskrides.

Ved overholdelse af de vilkår, som miljøgodkendelsen er betinget af, er det Guldborgsund Kommunes vurdering, at de beskyttede naturområder, med tilhørende plante- og dyrearter incl. bilag IV-arter omkring staldanlægget, ikke vil blive væsentligt påvirket som følge af den ansøgte produktion. Samme vurdering er foretaget med hensyn til mulig påvirkning af øvrige følsomme naturområder incl. Natura 2000 områder.

Endvidere er det vurderet, at det ansøgte ikke ødelægger/slører områdets landskabsformer.

Eventuelle nabogener

Efter Guldborgsund Kommunes vurdering vil det ansøgte ikke give anledning til væsentlige påvirkninger af omkringboende naboer. I denne vurdering indgår faktorer som eksempelvis lugt, transport, støj, fluer og det samlede visuelle indtryk af bedriften.

BAT og IE-direktiv

Der er tale om et IE-husdyrbrug omfattet af IE-direktivet² (Direktivet om industrielle emissioner m.v.). Direktivets bilag I, pkt. 6.6 er gældende for intensiv fjerkræavl eller svineavl, f.eks. hvor der er mere end 750 stipladser til søer.

Det er Guldborgsund kommunes vurdering, at der er indført BAT i relation til indretning og drift af bedriften i det omfang, at BAT ikke strider mod proportionalitetsprincippet. I den forbindelse er det ligeledes vurderet, at der er truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forurening fra bedriftens anlæg.

Miljøkonsekvensrapport

Da miljøgodkendelsen meddeles på baggrund af § 16 a, stk. 2, er der gennemført vurderinger af væsentlige virkninger med udgangspunkt i en miljøkonsekvensrapport udarbejdet af ansøger/ansøgers konsulent.

---

² Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2010/75/EU om industrielle emissioner af den 24.11.2010

Samlet set er det vurderet, at det ansøgte ikke vil have væsentlig virkning på befolkningen/menneskers sundhed, biologisk mangfoldighed, jord, grundvand, luft, klima, materielle goder, kulturarv eller landskabet. Ved vurdering af blandt andet lugtgener og ammoniakpåvirkning på naturområder er der taget højde for eventuelle samspil med andre husdyrbrug i området.

Alle vurderingerne er lavet med udgangspunkt i både direkte og indirekte virkninger samt i forhold til samspil mellem de forskellige faktorer.

Miljøkonsekvensrapporten er vedlagt som bilag 1.

Konklusion

Guldborgsund Kommune vurderer, at bedriften har truffet de nødvendige foranstaltninger til forebyggelse og begrænsning af forurening fra bedriftens anlæg. Samlet er det Guldborgsund Kommunes vurdering, at der kan meddeles miljøgodkendelse til den ansøgte udvidelse af bedriften, uden at det medfører væsentlige virkninger på miljøet eller omkringboende. Dette er naturligvis vurderet på baggrund af, at de givne forudsætninger og vilkår i godkendelsen overholdes.

1.4 AFGØRELSE

Guldborgsund Kommune meddeler hermed § 16 a miljøgodkendelse til svinebesætningen på landbrugsejendommen Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing hørende til bedriften med CVR-nummer 19463370.

Miljøgodkendelsen bliver meddelt i henhold til husdyrbruglovens § 16 a, stk. 2.

Husdyrbruget er ikke vurderet teknisk, forurenings- eller driftsmæssige forbundet med andre husdyrbrug.

Der meddeles miljøgodkendelse til et husdyrbrug med et samlet produktionsareal på 6.138 m² og et gødningslagerareal på 1.227 m², fordelt på:

- 57 m² produktionsareal, søer, golde og drægtige (løsgående, delvis spaltegulv).
- 1.150 m² produktionsareal, søer, golde og drægtige (individuel opstaldning, delvis spaltegulv).
- 29 m² produktionsareal, Søer, golde og drægtige (individuel opstaldning, fuldspaltegulv og gyllekøling).
- 2.558 m², søer, golde og drægtige (løsgående, delvis spaltegulv og gyllekøling).
- 2.080 m² søer, diegivende (kassestier, delvis spaltegulv og gyllekøling).
- 264 m² smågrise (toklimastald, delvis spaltegulv).
- 1.227 m² gylleoverflade (gyllebeholder), med naturligt flydelag.

Guldborgsund kommune meddeler miljøgodkendelse til det ansøgte, da det vurderes, at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forurening ved anvendelse af bedste tilgængelige teknik. Samtidig er det vurderet, at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Miljøgodkendelsen er baseret på oplysninger i ansøgningen samt efterfølgende beregninger og supplerende oplysninger givet i sagsforløbet.

På baggrund af dette er der stillet en række vilkår i miljøgodkendelsen. Hvor intet andet er nævnt, træder vilkårene i kraft ved godkendelsens ibrugtagning.

Miljøgodkendelsen gælder kun for det ansøgte. Der må ikke ske udvidelser/ændringer i produktionsarealet, herunder staldafsnit og gødningsopbevaringsanlæg eller ændres på dyreholdets sammensætning ud over det godkendte, før ændringen er anmeldt og godkendt af Guldborgsund kommune.

Udnyttelse og kontinuitet

Miljøgodkendelsen skal være udnyttet inden 6 år fra godkendelsen er meddelt.

Etape 1 er udnyttet ved meddelelse af denne miljøgodkendelses godkendelse. Etape 1 er den faktiske produktion, som er på bedriften nu. Produktionen er lidt anderledes end nudrift (godkendt 2011) på grund af ændring i staldsystemerne. Etape 1 er desuden indsendt for at komme over på "stipladsmodellen".

Hvis den meddelte miljøgodkendelse ikke har været udnyttet helt eller delvist, i tre på hinanden følgende år, betragtes det som kontinuitetsbrud jf. § 59 a i husdyrbrugloven. Der opstår dog først kontinuitetsbrud, hvis produktionen/den driftsmæssige udnyttelse kommer under 50 % af den mulige produktion jf. dyrevelfærdsreglerne på mindre end 25 % af det samlede godkendte produktionsareal. Kontinuitetsbrud vurderes for hver dyretype for sig.

Revurdering

Miljøgodkendelsen skal, jf. § 39 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen regelmæssigt, og mindst hver 10. år, tages op til revurdering. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages senest, når der er forløbet 8 år efter meddelelsen, eller når EU-kommissionen i EU-tidende har offentliggjort en ny og for bedriften relevant BAT-konklusion.

2 VILKÅR FOR MILJØGODKENDELSE

Denne miljøgodkendelse meddeles på nedenstående vilkår. Konkrete bestemmelser i lovgivningen og bekendtgørelser, som generelt er gældende for alle husdyrbrug, er ikke stillet som vilkår for godkendelsen.

2.1 GENERELLE FORHOLD

1. Bedriften skal placeres, indrettes og drives som oplyst i ansøgningsmaterialet, den miljøtekniske beskrivelse og vurdering, samt de stillede vilkår.
2. Alle, der arbejder på bedriften, skal være bekendt med vilkårene i miljøgodkendelsen.
3. Guldborgsund kommune skal orienteres om ændringer i ejerforhold eller ændring af driftsansvarlig. Orienteringen skal ske senest 14 dage efter eventuel ændring.

2.2 LOKALISERING OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

4. Materiale-, farvevalg og dimensioner på den nye stald samt tilbygning skal sikre, at disse passer ind i den eksisterende bygningsmasse.
5. Den eksisterende beplantning skal så vidt muligt bibeholdes og forlænges i det omfang det falder naturligt ind. Ny beplantning skal bestå af samme arter som eksisterende.
6. Overskudsjord fra udgravningerne til nybyggerierne skal spredes jævnt ud i terrænet, således at terrænændringer højest bliver på 0,5 m. Alternativ skal jorden bortskaffes fra området i henhold til gældende bekendtgørelse om anmeldelse og dokumentation i forbindelse med flytning af jord.

2.3 DYREHOLD, STALDANLÆG OG DRIFT

Produktionens omfang

7. Produktionen skal ske med staldindretning, antal m² og dyretype i de enkelte staldafsnit som beskrevet i nedenstående tabel:

Stald	Staldtype	Areal m ²	Produktionsareal m ²	Dyretype
Stald 1 (tidl. Stald 4)	Løsgående, delvis spaltegulv	752	57	Søer, golde og drægtige
	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv		373	
Stald 2 (tidl. Stald3)	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	752	641	Søer, golde og drægtige
Stald 3 (tidl. Stald 1)	Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	792	29	Søer, golde og drægtige

	(gyllekøling)			
	Løsgående, delvis spaltegulv (gyllekøling)		658	
Stald 4 (tidl. Stald 2)	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	348	136	Søer, golde og drægtige
Stald 5	Kassestier, delvis spaltegulv (gyllekøling)	1.984	1.370	Søer, diegivende
Tilbygning til stald 5	Kassestier, delvis spaltegulv (gyllekøling)	1.085	710	Søer, diegivende
Stald 6 Ny drægtighedsstald	Løsgående, delvis spaltegulv (gyllekøling)	2.509	1.900	Søer, golde og drægtige
Klimapavillon 1	Toklimastald, delvis spaltegulv	88	88	Smågrise
Klimapavillon 2	Toklimastald, delvis spaltegulv	88	88	Smågrise
Klimapavillon 3	Toklimastald, delvis spaltegulv	88	88	Smågrise
I alt			6.138	

Rengøring

- Der skal til stadighed tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikres, at stier inkl. gulve holdes rene og tørre, samt at stalde, ventilations- og fodringsanlæg holdes rene.
- Det skal til stadighed tilstræbes, at udendørsarealer samt opbevaringsanlæg til foder og husdyrgødning er ryddelige og renholdte.

Energi- og vandforbrug

- Der skal årligt udarbejdes en opgørelse over det foregående års forbrug af elektricitet og vand. Eventuelle væsentlige udsving i forbruget i forhold til det/de foregående år skal forklares i opgørelsen, og der skal redegøres for gennemførte tiltag til at reducere forbruget. Opgørelsen skal forevises eller fremsendes til Guldborgsund Kommune på anmodning.

Spildevand

- Alt vand fra vask af stalde, inventar samt foderrekvisitter og lignende skal føres til gyllebeholder eller anden godkendt opsamlingsbeholder.

Affald (opbevaring og bortskaffelse)

- Dokumentation for korrekt bortskaffelse af farligt affald skal opbevares i 5 år og forevises eller fremsendes til Guldborgsund Kommune efter anmodning.

2.4 NABOPÅVIRKNING

Lugt

- Såfremt der efter Guldborgsund Kommunes vurdering opstår væsentlige lugtgener, kan kommunen kræve, at der foretages undersøgelse af mulige

tiltag for at begrænse lugtgenerne. Eventuelle udgifter til undersøgelse påhviler ejer.

14. Omrøring af gyllen skal koncentreres over så kort tid som muligt, dvs. nogle få uger om året, således at lugtgenerne er så kortvarige som muligt.

Fluer og skadedyr

15. Der skal på bedriften foretages en effektiv fluebekæmpelse. Bekæmpelsen skal som minimum være i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi.

Transport

16. Transport af dyr, foder og gylle til og fra bedriften skal foregå ved hensynsfuld kørsel og som hovedregel ske på hverdage mellem 7.00 og 18.00.

Støj

17. Svinebedriftens bidrag til det ækvivalente, korrigerede støjniveau målt i dB(A) må i intet punkt i skel til nabobeboelse overstige nedenfor anførte værdier:

DAG		
Mandag - fredag	Kl. 07.00 - 18.00	55 dB(A) (8 timer)
Lørdag	Kl. 07.00 - 14.00	55 dB(A) (7 timer)
Lørdag	Kl. 14.00 - 18.00	45 dB(A) (4 timer)
Søn- og helligdage	Kl. 07.00 - 18.00	45 dB(A) (8 timer)
AFTEN		
Alle dage	Kl. 18.00 - 22.00	45 dB(A) (1 timer)
NAT		
Alle dage	Kl. 22.00 - 07.00	40 dB(A)* (½ timer)

*Støjniveauets maksimalværdi - målt ved tidsvægtning fast - må ikke overstige 55 dB(A).

Tallene i parentes angiver midlingstiden i den pågældende periode.

18. Hvis Guldborgsund Kommune finder det nødvendigt, skal bedriften for egen regning dokumentere, at grænseværdierne for støj er overholdt. Hvis grænserne konstateres overholdt, kan det højst pålægges bedriften at få foretaget en støjmåling/-beregning om året. Dokumentation skal sendes til Guldborgsund Kommune sammen med oplysninger om driftsforholdene under målingen/beregningen. Målingerne/beregningerne skal udføres og rapporteres som "Miljømåling - ekstern støj" af en enhed, som er optaget på Miljøstyrelsens liste over godkendte laboratorier. Bedriftens støj skal dokumenteres ved måling eller efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj og nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder. Målingerne/beregningerne skal foretages på/for de mest støjbelastede områder uden for bedriftens skel og under de mest støjbelastede driftsforhold, eller efter anden aftale med Guldborgsund Kommune.

Lys

19. Ved indretning og drift af bedriften skal det sikres, at naboer ikke bliver generet af lys fra vinduer, porte, køretøjer og lignende.

2.5 NATUR

Ingen vilkår.

2.6 GØDNINGSPRODUKTION OG -HÅNDBLING

Flydende husdyrgødning

20. Bedriften har maksimalt tilladelse til 1.227 m² overfladeareal på gødningsopbevaringsanlæg.
21. Bedriften skal til stadighed kunne dokumentere, at den råder over opbevaringskapacitet til mindst 9 måneders produktion af gylle.
22. Der skal anvendes gyllevogn med egen påmonteret pumpe og returløb eller alternativt skal der være etableret læsseplads med afløb til pumpeump. Før pumpning fra gyllebeholderne skal pumpeumpen tømmes for eventuelt regnvand. På dage med udpumpning fra gyllebeholderne skal læssepladsen og pumpeump renses og tømmes for eventuelt spild ved arbejdsdagens ophør. Alt vaskevand eller spild pumpes op i gyllebeholder eller gyllevogn.
23. En eventuel læsseplads skal overholde kravene jf. Landbrugets Byggeblad for læsseplads for gyllevogne.
24. Ved enhver overpumpning mellem gyllebeholder og -vogn skal der være opsyn med overpumpningen.

2.7 BEDST TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT) OG BEGRÆSENDE FORANSTALTNINGER

Etape 1 og 2

25. Gyllekanalerne i stald 3 (447 m²) og stald 5 (667 m²) – i alt 1.124 m² – skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
26. Varmepumpen skal levere en årlig gennemsnitlig køleydelse på mindst 34,2 W/m².
27. Den samlede årlige køleydelse skal være på 336.741 kWh.
28. Den installerede varmepumpe skal have en køleeffekt på 53,57 kW.
29. Varmepumpen skal være forsynet med en timetæller til dokumentation af årlig driftstid.
30. Den årlige driftstid skal være mindst 6.286 timer.

Etape 3

31. Gyllekanalerne i stald 3 (447 m²), stald 5 (677 m²), tilbygning til stald 5 (338 m²) og stald 6 (1.742 m²) – i alt 3.204 m² skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
32. Varmepumpen skal levere en årlig køleydelse på mindst 38,3 W/m².
33. Den samlede årlige køleydelse skal være på mindst 1.075.489 kWh
34. Varmepumpen skal være forsynet med en typegodkendte energimåler. Energimåleren skal være forsynet med automatiske dataloggere, der registrerer den månedlige og årlige køleydelse målt i kWh.

35. Gyllekølingsanlægget skal være forsynet med trykovervågningssystem, alarm samt en sikkerhedsanordning, der i tilfælde af lækage stopper gyllekølingsanlægget. Gyllekølingsanlægget må ikke kunne genstarte automatisk.
36. Vedligeholdelse af gyllekølingsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget.
37. Ved udskiftning af varmepumpen, skal dokumentation for køleeffekt på gyllekøleanlæg indsendes til tilsynsmyndigheden før anlægget tages i drift.

Egenkontrol

38. Der skal indgås en skriftlig aftale med en godkendt montør med VPO certifikat eller tilsvarende certificering om kontrol og service af gyllekølingsanlægget mindst én gang årligt. Den årlige kontrol skal som minimum bestå af følgende: - afprøvning og funktionssikring af trykovervågningssystemet, alarmen samt sikkerhedsanordningen, kontrol af kølekredsenes ydelse, aflæsning og registrering af den årlige køleydelse og/eller indvundne energimængde.
39. Enhver form for driftsstop skal noteres i logbog med angivelse af årsag og varighed. Tilsynsmyndigheden skal underrettes ved driftsstop, der har en varighed på mere end 2 uger.
40. Registreringerne fra datalogger, logbog, den skriftlige kontrolaftale, den årlige kontrolrapport samt øvrige servicereporter, skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

2.8 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Udover ovenstående vilkår er der en række love, bekendtgørelser, samt kommunale regulativer, som driften og indretningen af bedriften skal være i overensstemmelse med. Listen er ikke fuldstændig, men kun en opremsning af de regler, der erfaringsmæssigt hyppigst bliver overset.

Opmærksomheden henledes specielt på:

- Jf. bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse mv. af husdyrbrug nr. 2256 af 29-12-2020 §§ 49 skal den ansvarlige for driften af et IE-husdyrbrug straks rette henvendelse til kommunen, hvis husdyrbruget konstaterer, at godkendelsesvilkårene ikke kan overholdes. Den ansvarlige for driften skal samtidig straks træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at vilkårene igen overholdes.
- Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., som fastlægger, at enhver ændring af drift og / eller indretning af husdyrbruget, der kan medføre forøget forurening, skal godkendes inden ændringen gennemføres. Det er Guldborgsund Kommune, der er godkendelsesmyndigheden og som afgør, om en ændring er godkendelsespligtig.
- Jf. Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning mv., § 39 kan kommunen påbyde afhjælpende foranstaltninger, hvis produktionen/driften medfører væsentlig mere forurening end forudset ved meddelelse af denne godkendelse. Kan ulemperne ikke afhjælpes, kan kommunen nedlægge forbud mod drift af virksomheden eller aktiviteten.

- Jf. Lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning mv., § 52 skal den driftsansvarlige straks underrette tilsynsmyndigheden i tilfælde af væsentlig forurening eller overhængende fare for væsentlig forurening. Endvidere skal den driftsansvarlige straks afværge den overhængende fare for forurening eller forhindre yderligere udledning af forurenende stoffer m.v.
- Bekendtgørelse nr. 1451 af 21.06.2021 om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring af gødnings krav omkring opbevaring og anvendelse af husdyrgødning.
- Kravet om kontrol af gyllebeholdere jf. bekendtgørelse nr. 1322 af 14.12.2012.
- Affaldsbekendtgørelse nr. 2159 af 09-12-2020 som blandt andet pålægger erhvervsvirksomheder at kildesortere deres affald, og sikre at væsentlige dele af deres genanvendelige affald bliver genanvendt samt forbyder private og erhvervsvirksomheder at afbrænde affald.
- Guldborgsund Kommunes forskrift for opbevaring og håndtering af farligt affald og kemikalier.
- Bekendtgørelse om forebyggelse og bekæmpelse af rotter, nr. 1686 af 18.12.2018.
- Bekendtgørelse nr. 558 af 01.06.2011 om opbevaring mm. af døde produktionsdyr.
- Bekendtgørelse nr. 1257 af 27.11.2019 om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines.

Ovenstående liste er ikke fuldstændig, men kun en opremsning af de regler, der erfaringsmæssigt hyppigst overses.

Guldborgsund Kommune
Center for Teknik & Miljø
xx.xx 2021

Mette Wolthers
Teknikumingeniør

Annette Bruun Hansen
Miljøtekniker

3 BEGRUNDELSE OG VURDERING

Den miljøtekniske beskrivelse fremgår af bilag 1: Miljøkonsekvensrapport. I de følgende afsnit vil vilkår blive begrundet, og det vil blive vurderet, om den ansøgte udvidelse af svinebesætningen på Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing kan indebære væsentlig påvirkning af landskabet og omkringboende, miljø og naturen. Vurderingerne er foretaget på baggrund af etape 3.

3.1 GENERELLE FORHOLD

3.1.1 Opnåelse af godkendt produktion

Godkendelsen omfatter landbrugsmæssige aktiviteter på bedriften Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing. Til bedriften er der tilknyttet en husdyrproduktion med CHR-nr. 75607. Bedriften godkendes under CVR nr. 19463370.

Kommunens bemærkning

Under generelle forhold er der stillet vilkår om, at bedriften skal placeres, indrettes og drives, som oplyst i ansøgningsmaterialet og at alle, der er ansat på bedriften, skal være bekendt med vilkårene i godkendelsen.

Desuden er der stillet vilkår om, at Guldborgsund Kommune skal orienteres om ændringer i ejerforhold og/eller ændringer af driftsansvarlig, samt ved ophør af husdyrproduktionen. Begrundelsen for vilkåret er, at kommunen hurtigt skal kunne kontakte ejer og/eller driftsansvarlig i tilfælde af problemer på bedriften.

3.1.2 Produktionsmæssig sammenhæng

Beskrivelse af produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.3.

Kommunens bemærkning

Det vurderes, at Stubbekøbingvej 113 ikke er teknisk, forureningsmæssigt eller driftsmæssigt forbundet med andre ejendomme. Vurderingen er taget ud fra stor geografisk afstand mellem ejers ejendomme.

3.1.3 Samlet vurdering af generelle forhold

Guldborgsund Kommune vurderer, at når de stillede vilkår overholdes, er der taget højde for, at forudsætningerne for denne miljøgodkendelse fastholdes.

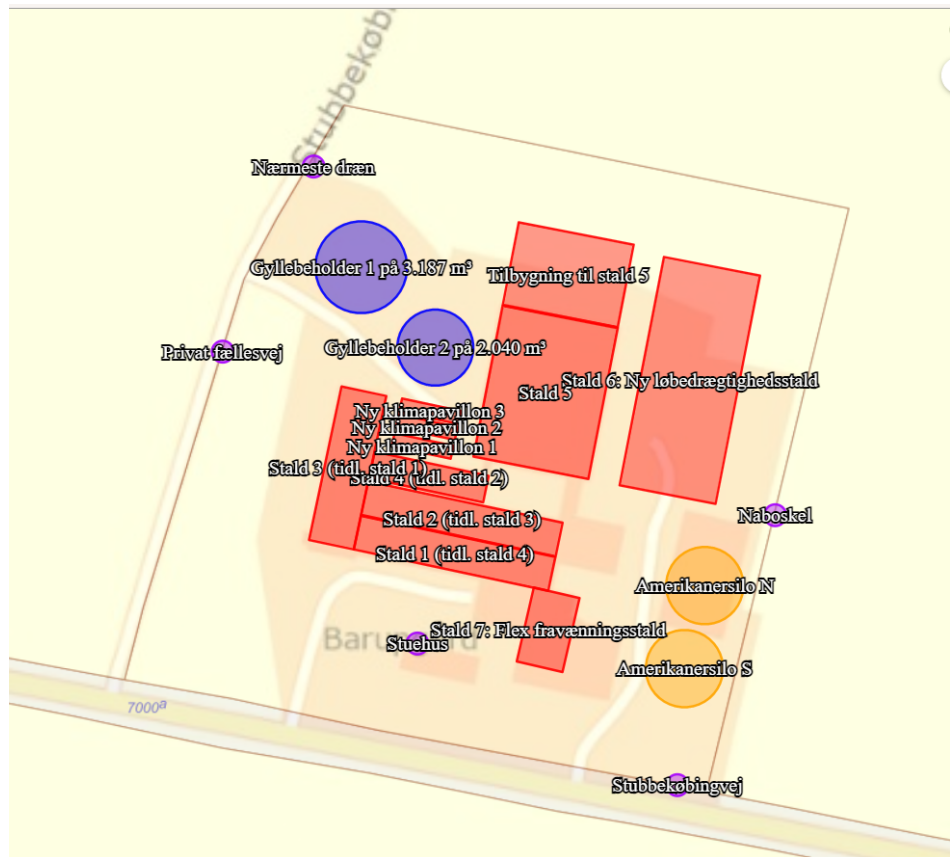
3.2 LOKALISERING OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

3.2.1 Afstandskrav og lokalisering

Beskrivelse af afstandskrav og lokalisering herunder bygge- og andre beskyttelseslinjer og fredninger er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.4. Desuden er udformning af anlæg og dens placering i landskabet bl.a. med hensyn til landskabelige-, kulturhistoriske-, naturmæssige- og geologiske værdier også beskrevet.

Kommunens bemærkning

Afstandskravene er overholdt på nær afstanden til naboskel (mark). Der er derfor søgt om dispensation i forbindelse med ansøgningen.

Kort 1: Anlæggets placering i forhold til naboskel

Der er i forbindelse med høringen af udkast til godkendelse foretaget en nabohearing af ejer af naboskel. **Høringen gav anledning til følgende bemærkninger:**

Guldborgsund Kommune har følgende kommentar og vurdering:

Hele det ansøgte byggefelt ligger i kystnærhedszonen. I denne zone er der ikke noget forbud mod opførelse af nye landbrugsbygninger, men disse skal så vidt muligt placeres bag eksisterende bygninger set fra kysten af. I det konkrete tilfælde er det vurderet, at den ønskede placering kan accepteres trods placering uden eksisterende bygninger mellem den nye stald samt tilbygning og kornsiloer og kysten, idet afstanden til kysten er ca. 950 meter. Set ude fra kysten vil der ikke blive tale om et nyt stort byggeri i et ellers åbent landskab. Ny byggeriet vil derimod ligge i tilknytning til en del andre bygninger og således ikke give anledning til en væsentlig ændring af indtrykket af landskabet.

3.2.2 Udformning ad anlæg og placering i landskabet

Beskrivelse af bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.2.

Kommunens bemærkning

Under afstandskrav og lokalisering er det fundet relevant at stille vilkår om materiale- og farvevalg til nybyggeri, for at sikre at bygningerne falder naturligt ind i landskabet sammen med de eksisterende bygninger.

Der er ligeledes stillet vilkår om fastholdelse af beplantning omkring anlægget for at sikre den landskabelige værdi. I forbindelse med opførelse af ny stald vil en lille

del af beplantningen skulle væk. Men med vilkår om fastholdelse samt forlængelse af beplantning hvor det er naturligt er det vurderet at projektet ikke vil ændre landskabsbilledet.

Der er endvidere stillet vilkår om, at overskudsjord skal fordeles jævnt eller bortskaffes fra ejendommen. Dette er for ikke at have skæmmende jordbunker liggende spredt rundt i landskabet. Jorden kan udlægges i lavninger i op til 0,5 meters højde uden det kræver tilladelse efter jordflytningsbekendtgørelsen³.

Ansøger har søgt om mulighed for at etablere teltoverdækning på de to eksisterende gyllebeholdere. Overdækning er et frivilligt tiltag, som der ikke er behov for til overholdelse af ammoniakemissionen. Guldborgsund Kommune har fåretaget en landskabelig vurdering og fundet, at overdækning af gyllebeholderne ikke vil få en væsentlig betydning for den landskabelige værdi.

3.2.3 Samlet vurdering af lokalisering og planmæssige forhold

Guldborgsund Kommune vurderer, at udvidelsen af bedriften ikke vil ændre på oplevelsen af landskabet i forhold til de nuværende forhold. Samtidig vurderes det, at det ikke vil have væsentlig indflydelse på udpegede kystnærhedszone eller hensyn til kulturhistoriske-, naturmæssige-, geologiske-, rekreative værdier herunder økologiske forbindelser og lignende regionale udpegninger. Samlet vurderes det, at det ansøgte ikke har en væsentlig landskabelig eller visuel betydning for omkringboende, herunder er der taget højde for, **at der ikke er kommet bemærkninger / bemærkningerne der er fremkommet** i forbindelse med nabohearing vedrørende dispensation for afstandskrav til naboskel.

3.3 DYREHOLD, STALDANLÆG OG DRIFT

3.3.1 Produktionsomfang, fleksibilitet og udnyttelse

Bedriftens produktionsramme reguleres ud fra antal m² produktionsareal og m² overfladeareal på gødningslagre, den såkaldte "stipladsmodel". Denne model forudsætter, at lugt- og ammoniakemissionen vil være relativt konstant uanset antal dyr i staldene. Ved vurdering af bedriftens miljøbelastning beregnes emissionerne med udgangspunkt i de valgte typer af dyr, staldsystemer, gødningslagre samt eventuel anvendelse af miljøteknologier.

Ansøger har beskrevet produktionsomfang i miljøkonsekvensrapporten i afsnit 3.1.1.

Kommunens bemærkninger

Bedriften drives konventionelt, og den ansøgte produktion i staldene er skitseret i nedenstående tabel. Det er disse dyretyper, staldsystemer og de anførte antal m² produktionsareal, der er forudsætning for ansøgningens lugt- og ammoniakberegninger. Der er stillet vilkår om, at bedriften indrettes og drives, som angivet i nedenstående tabel.

---

³ Bek. om anmeldelse og dokumentation i forbindelse med flytning af jord nr. 1452 af 07-12-2015

Tabel 1: Stalde

Stald	Staldtype	Areal m ²	Produktionsareal m ²	Dyretype
Stald 1 (tidl. Stald 4)	Løsgående, delvis spaltegulv	752	57	Søer, golde og drægtige
	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv		373	
Stald 2 (tidl. Stald3)	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	752	641	Søer, golde og drægtige
Stald 3 (tidl. Stald 1)	Individuel opstaldning, fuldspaltegulv (gyllekøling)	792	29	Søer, golde og drægtige
	Løsgående, delvis spaltegulv (gyllekøling)		658	
Stald 4 (tidl. Stald 2)	Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	348	136	Søer, golde og drægtige
Stald 5	Kassestier, delvis spaltegulv (gyllekøling)	1.984	1.370	Søer, diegivende
Tilbygning til stald 5	Kassestier, delvis spaltegulv (gyllekøling)	1.085	710	Søer, diegivende
Stald 6 Ny drægtighedsstald	Løsgående, delvis spaltegulv (gyllekøling)	2.509	1.900	Søer, golde og drægtige
Klimapavillon 1	Toklimastald, delvis spaltegulv	88	88	Smågrise
Klimapavillon 2	Toklimastald, delvis spaltegulv	88	88	Smågrise
Klimapavillon 3	Toklimastald, delvis spaltegulv	88	88	Smågrise
I alt			6.138	

Produktionsarealets størrelse og dyrevelfærdsreglerne afgør, hvor mange dyr der maksimalt må være i staldene. Dyrevelfærdsreglerne skal til enhver tid være overholdt.

Tidligere produktioner

Der skal jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 34, stk. 2 foretages en samlet vurdering af alle etableringer, udvidelser og ændringer af bedriften foretaget inden for de seneste 8 år.

Produktionen på Stubbekøbingvej 113 fik i 2011 miljøgodkendelse til en større udvidelse. Den meddelte miljøgodkendelse blev ikke fuldt udnyttet. Den nye ansøgning bringer anlægget op i den størrelse, der egentligt blev meddelt tilladelse til i 2011.

Fleksibilitet og udnyttelse

Med reglerne for godkendelse og tilladelse til husdyrproduktion godkendes produktionsarealet med den ansøgte gulvtype og dyretype. Der er så frihed til at udnytte stalden mere eller mindre. Dyrene skal dog altid som minimum have den plads dyrevelfærdskravene foreskriver.

Den godkendte produktion er fastholdt gennem vilkåret om, at driften skal være som ansøgt, samt vilkåret om fordeling af dyretyper, gulvtyper, produktionsarealer og miljøteknologi.

I henhold til beregningsmetoderne er ammoniakfordampningen og lugtemissionen styret af størrelsen af gødningsoverflader og ikke afhængig af antal kg dyr på stald på et givet tidspunkt. Der er derfor mulighed for fleksibilitet inden for det godkendte produktionsareal. Dog inden for de vilkårsfastsatte grænser. Der er således taget højde for en "worst case" situation i relation til ammoniak- og lugtemission.

Der opstår først kontinuitetsbrud, hvis produktionen kommer under 50% af den mulige produktion på mindre end 25% af det samlede godkendte produktionsareal. Kontinuitetsbrud opgøres for hver dyretype for sig.

3.3.2 Overbrusning og rengøring

Der skal anvendes overbrusning i staldene. Overbrusningen skal benyttes efter forskriften i Lov om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin. I staldene bliver overbrusningen brugt til nedkøling af dyrene i varme perioder, samt at styre dyrenes gødeadfærd og dermed renholde stierne.

Kommunens bemærkning

Fordampning af ammoniak og til dels lugt, kommer fra våde gødningsoverflader, hvorfor renholdelse af det faste gulv er essentielt. Der er stillet vilkår om, at der til stadighed skal tilstræbes en god staldhygiejne, herunder sikres, at stier inklusive gulv holdes tørre og rene, samt at stalde, ventilations- og foderanlæg holdes rene. Dette er begrundet i, at beskidte mekaniske anlæg kan medføre øget energiforbrug og eventuelt øgede lugtgener. God staldhygiejne vil være med til at forebygge eventuelle lugtgener og unødigt høj ammoniakfordampning. Samtidig sikrer renholdelse af område med foder, at skadedyr ikke opformerer og spreder sig.

Der er ligeledes stillet vilkår om, at udendørsarealer, samt opbevaringsanlæg til foder og husdyrgødning skal renholdes, dels for at undgå lugt og dels for at undgå skadedyr som f.eks. rotter, mus og fluer.

3.3.3 Plan for regelmæssig kontrol, reparation og vedligeholdelse

I henhold til godkendelsesbekendtgørelsens § 44 skal IE brug udarbejde og følge en plan for regelmæssig kontrol, reparation og vedligeholdelse af gyllebeholdere med alt tilknyttet udstyr, forsyningsudstyr til vand og foder, varm-, køle- og ventilationssystemer, maskiner til udbringning af husdyrgødning mm. Kontrol, reparation og vedligeholdelse skal sikre mod unødigt energiforbrug, spild, lugt mm.

Kommunens bemærkning

Der er ikke stillet vilkår til kontrol, vedligehold mm., da det er et lovkrav, som skal overholdes.

3.3.4 Fodring

Fodring er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten afsnit 4.2.1.

Kommunens bemærkning

Da ovenstående er et lovkrav i henhold til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, er der ikke stillet vilkår i relation til fodring.

3.3.5 Energi- og vandforbrug

Energi

Beskrivelse af energi fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 4.2.2.

Kommunens bemærkning

Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 47 skal IE-husdyrbrug anvende energieffektiv belysning.

For at holde øje med energiforbruget, er der stillet vilkår om, at energiforbruget skal følges. Ved afvigelser i de årlige opgørelser skal der gøres tiltag til at finde årsagen til et stigende forbrug og efter behov gennemføre tiltag for at reducere forbruget.

Vand

Beskrivelse af vandforbrug fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 4.2.3,

Kommunens bemærkning

Bedriften forsynes med vand fra Torkilstrup-Lillebrænde Vandværk.

Vandværket har ikke ressource/kapacitet til at forsyne ejendommen med ekstra 6.000 m³/år. I denne konkrete sag, ligger ejendommen noget væk fra der hvor Torkilstrup-Lillebrænde og Gundslev Vandværk indvinder vand. Samtidig ligger det under for områder med særlige drikkevandskriterier og ikke så langt fra kysten. Det er derfor et område, hvor der ikke p.t. er planer om, at der kommer nye vandværksboringer. Hvis ansøger får sin egen boring på ejendommen eller i nærheden, vil det således frigive omkring 11.000 m³/år fra vandværkets indvinding, da det er det nuværende årlige køb af vand fra vandværket. Derfor skal ansøger undersøge muligheden for at lave sin egen boring og kontakte, Henrik Andersen heande@guldborgsune.dk for at tale nærmere om en boretiladelse og efterfølgende en indvindingstilladelse. For en nærmere begrundelse af vandressourcen se bilag 2.

Der er stillet vilkår om, at der skal holdes øje med vandforbruget, således at unødigt spild undgås. Dette er begrundet i, at øget vandforbrug i form af spild, kan have negativ indflydelse på opbevaringskapaciteten i gyllebeholderen, og vil kunne påvirke grundvandsressourcen unødigt.

3.3.6 Spildevand og regnvand

Beskrivelse af spildevand og restvand er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.9.4.

Kommunens bemærkning

Der skal søges om udledningstilladelse til afledning af tagvand fra den nye bygning.

Der ud over er der stillet vilkår om, at spildevand fra husdyrproduktionen skal føres til gyllebeholder eller anden godkendt opsamlingsbeholder. Dette er krævet for at undgå at vand forurenet med gødning, foder o.lign. kan flyde til kloakker

eller strømme til dræn / vandløb, hvor det kan forårsage forurening eller uønskede påvirkninger af omgivelserne.

3.3.7 Affald

Beskrivelse af affald fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.9.

Kommunens bemærkning

Døde dyr

Håndtering af døde dyr på bedriften er omfattet af reglerne i bekendtgørelse om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr. Fødevarestyrelsen er myndighed på området. Reglerne sigter primært mod at undgå smitterisiko fra døde dyr gennem krav vedr. afhentningshyppighed, samt placering og indretning af afhentningspladser. Det er således vurderet, at der ikke er behov for vilkår om opbevaring og bortskaffelse af døde dyr.

Olie og kemikalieaffald (farligt affald)

Der er stillet vilkår om, at korrekt bortskaffelse af bedriftens farlige affald (incl. klinisk risiko affald) skal kunne dokumenteres f.eks. ved regninger fra godkendte transportører og/eller modtageanlæg. Dokumentationen skal opbevares i 5 år.

Fast affald

I henhold til affaldsbekendtgørelsen er alle erhvervsvirksomheder forpligtiget til at udsortere alle væsentlige fraktioner af genanvendeligt affald, og afleverer dette til genanvendelse.

Affald generelt

Da affald er reguleret via særskilt lovgivning, regulativer m.m., vurderer Guldborgsund Kommune, at det ikke er nødvendigt af sætte yderligere vilkår om de mest almindelige forekomne affaldstyper på nær dokumentation for bortskaffelse af farligt affald. I de generelle bemærkninger efter vilkårene er der således blandt andet henvist til affaldsbekendtgørelsen, som alle borgere og virksomheder er forpligtiget til at overholde.

Det vurderes, at ved overholdelse af de opstillede vilkår og gældende regler ikke er behov for udarbejdelse af basistilstandsrapport for farlige stoffer (stoffer og blandinger som defineret i artikel 3 i Europa-Parlamentets og Rådets forurening (EF) nr. 1272/2008 om klassificering, mærkning og emballering af stoffer og blandinger), som kan forurene jord og grundvand på husdyrbruget.

3.3.8 Råvarer og hjælpestoffer (olie og kemikalier)

Beskrivelse af olie og kemikalier fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.9.3.

Kommunens bemærkning

Der er ikke stillet vilkår i forbindelse med opbevaring af fyrings/dieselolie, da dette er omfattet af olietanksbekendtgørelsen. Der skal dog gøres opmærksom på, at opbevaring af diesel- og fyringsolie i overjordiske tanke skal ske i typegodkendte beholdere på varigt og stabilt underlag, og at der ikke må være risiko for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand. Endvidere er det ejers ansvar, at sørge for at tankene er korrekt registrerede i BBR. Forsikringssselskaber er berettigede til at nægte dækning af skader forårsaget af tanke, der ikke er lovlige f.eks. fordi de ikke er korrekt registreret, eller fordi de er blevet for gamle.

Øvrige olieprodukter

Der er sat vilkår om, at øvrige olieprodukter skal opbevares forsvarligt, så der ikke er risiko for forurening af jord, grundvand eller overfladevand. Samtidig bør der etableres mulighed for opsamling af eventuelle spild.

Spildolie skal opbevares i lukkede beholdere på fast gulv uden afløb jf.

Guldborgsund Kommunes forskrift for opbevaring og håndtering af farligt affald og kemikalier.

Andre nye olieprodukter bør opbevares i lukkede beholdere på fast gulv uden afløb.

Pesticider/sprøjtemidler/kemikalier

Kemikalier skal opbevares, således at der ikke er risiko for forurening af jord og undergrund. Oplag bør derfor være under tag og på spildbakke eller tæt bund med op kant, uden mulighed for afløb til kloak, jord, afløb, dræn, vandløb, borer eller brønde.

Der er ikke stillet vilkår om påfyldning af marksprøjte, samt vask af sprøjte, idet disse krav fremgår af vaskeplads bekendtgørelsen. Ved eventuelle skylninger i marken skal det naturligvis sikres, at der ikke er risiko for afløb til overfladevand.

3.3.9 Beredskabsplan Driftsforstyrrelser og uheld

Beskrivelse af risiko for ulykker fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.13.

Kommunens bemærkning

Ved driftsforstyrrelser eller uheld skal den driftsansvarlig straks underrette Guldborgsund Kommune. Uden for kommunens normale åbningstid kan miljøvagten og/eller beredskabet kontaktes på telefon 114. Der ud over skal der udarbejdes en skriftlig orientering, som beskriver uheldets omfang og indsatsen mod de miljømæssige skader, samt beskriver forebyggende foranstaltninger, der begrænser risiko for nye uheld.

Hvis det er hændelser eller uheld, der berører miljøet mærkbart, skal Guldborgsund Kommune foretage de ændringer i vilkårene i godkendelsen som findes nødvendige for at begrænse konsekvenserne for miljøet eller forhindre yderligere hændelser eller uheld.

På baggrund af den skriftlige orientering vil der blive taget stilling til behovet for ændringer af miljøgodkendelsens vilkår.

Beredskabsplan

På bedriften skal der i henhold til godkendelsesbekendtgørelsens § 44 udarbejdes en beredskabsplan, der beskriver hvilke forholdsregler driftsansvarlig og medarbejdere skal tage ved brand, udslip af gylle og ved andre uheld og kritiske situationer.

Planen skal bl.a. omfatte:

- Drænsystemer, vandkilder og spildevandskilder.
- Handleplaner for håndtering:
  - o Brand.
  - o Utætte, overfyldte eller kollapsede gyllebeholdere.
- Tilgængeligt udstyr til håndtering af forureningsulykker.

Til dokumentation for at planen følges skal der føres logbog over gennemførte kontroller. Dokumentationen skal opbevares i 5 år og kunne forevises på forlangende sammen med planen i forbindelse med tilsyn.

En beredskabsplan skal forefindes på bedriften, således at der er let adgang dertil. Samtidig skal alle ansatte være bekendt med dens placering og indhold.

3.3.10 Biaktiviteter

Der forekommer ikke godkendelsespligtige biaktiviteter på bedriften.

3.3.11 Samlet vurdering af dyrehold, staldanlæg og drift

Samlet set vurderes det, at ved overholdelse af vilkår og generel lovgivning vil bedriften kunne drives uden væsentlig gener i relation til dyrehold, staldanlæg og drift for omkringboende og naturen.

3.4 NABOPÅVIRKNING

3.4.1 Ammoniak

Beskrivelse af ammoniak er beskrevet i miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.5.

Kommunens bemærkning

Ammoniakemissionen (fordampningen) beregnes ud fra størrelsen (m²) af produktionsareal i stalde med udgangspunkt i typer af dyr og staldgulv, samt m² overfladeareal på gødningslagre, samt eventuelt miljøteknologier.

Der er som tidligere nævnt stillet vilkår, der fastholder forudsætningerne, der ligger til grund for beregningen af ammoniakfordampningen fra stalde og gødningslagre (se afsnit 3.3.1 om produktionsomfang, fleksibilitet og udnyttelse samt staldindretning).

3.4.2 Lugt

Beskrivelse af lugt fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.7.

Kommunens bemærkning

Lugtemissionen fra husdyrbruget er meget afhængig af, hvordan landbruget drives. Der er stillet en række vilkår, der skal mindske risikoen for lugtgener. De stillede vilkår om god staldhygiejne og renholdelse af husdyrbruget er således en del af indsatsen for at begrænse lugten fra husdyrbruget.

Lugt fra gyllebeholderen indgår ikke i lugtberegningerne, men disse kan bidrage med betydelige lugtgener ved uhensigtsmæssig drift.

Der er indsat mulighed for, at der ved væsentlige lugtgener kan kræves undersøgelse af, hvordan disse kan begrænses, hvis kommunen vurderer, at dette er påkrævet.

Konsekvensområdet for bedriftens lugtafgivelse er beregnet til 871 meter. Konsekvensområdet er defineret som det område, inden for hvilket lugten fra bedriften kan konstateres – uden at den af den grund vurderes at være til gene for omkringboende.

3.4.3 Fluer og skadedyr

Beskrivelse af fluer og skadedyr fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.8.5.

Kommunens bemærkning

Der er stillet vilkår om effektiv fluebekæmpelse, som minimum i overensstemmelse med retningslinjer fra Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi. Retningslinjerne giver frit valg mellem biologisk bekæmpelse med rovfluer og snyltehvepse eller kemiske bekæmpelsesmidler. Ud fra et renere teknologisynspunkt er biologisk bekæmpelse at foretrække, men effekten af den biologiske bekæmpelse er meget afhængig af stalddypen. P.t. er der ikke belæg for at sige at biologisk bekæmpelse er BAT. Der er derfor sat kravet til effekten og det er op til den driftsansvarlige at vælge metoden.

Der er ikke stillet vilkår om rottebekæmpelse i og med dette er et direkte lovkrav. Rottebekæmpelsen består dels af en egentlig bekæmpelse af rotter, hovedsagligt ved udlægning af gift, og dels ved opretholdes af god orden og hygiejne, således at rotternes leveduligheder reduceres. Rottebekæmpelsen skal ske i overensstemmelse med rottebekendtgørelsen samt gældende vejledning om forebyggelse og bekæmpelse af rotter fra Naturstyrelsen.

Bekæmpelse af rotter skal gennemføres af autoriseret firma f.eks. via den kommunale ordning. Jf. rottebekendtgørelsen kan rottebekæmpelse også udføres af bedriftens ejer, hvis ejeren gennemfører den fornødne uddannelse, og opnår autorisation til bekæmpelse på egen bedrift. Ansøger har oplyst, at rottebekæmpelse foretages af privat, autoriseret firma.

3.4.4 Transport

Beskrivelse af transport fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.8.6.

Kommunens bemærkning

Transporter kan være en væsentlig kilde til støj og støv, og derved mulige gener for omkringboende. Der er i husdyrbrugloven ikke hjemmel til at fastsætte vilkår for transport på offentlig vej, eller til at sætte spørgsmål vedr. belastning af det lokale vejnet. Færdsel på offentlig vej reguleres i henhold til færdselsloven og håndhæves af politiet.

For at mindske risikoen for gener i forbindelse med transport med tung trafik, er der stillet vilkår om, at disse så vidt muligt skal planlægges til hverdag mellem kl. 7.00 og 18.00.

3.4.5 Støj fra anlæg og maskiner

Beskrivelse af støj fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.8.1 og 3.8.2.

Kommunens bemærkning

I modsætning til fluer, støv og lignende er der helt klare retningslinjer for måling af støj og dermed for fastsættelse af grænseværdier for, hvornår en gene er væsentlig eller uvæsentlig. Grænseværdierne skal ikke overholdes på landbrugsarealer, men i skel til nabobeboelsernes opholdsarealer. Grænseværdierne for forskellige områdetyper fremgår af vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 5/1984 Ekstern støj fra virksomheder. Ved naboerne rundt om husdyrbrug er der normal praksis, at der skal fastsættes støjgrænser svarende til områdetype 3: Områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder (bykerne).

Der er stillet vilkår om maksimalt tilladelig støj og vilkår om, at der kan kræves udført støjmåling og/eller -beregning. Kontrol af støjen vil kun komme på tale, hvis der opstår begrundet mistanke om, at de fastsatte maksimale støjgrænser er overtrådt.

Miljøgodkendelsen omfatter kun de støjende aktiviteter, der er direkte knyttet til husdyrproduktionen. Dvs. at markdriften ikke indgår i en evt. støjmåling/-beregning, kørsel på offentlig vej indgår heller ikke. Derimod indgår kørsel med gylle, foder o.l. inde på selve bedriften.

På baggrund af afstande til omkringboende vurderes det, at støjen fra anlægget vil kunne overholde Miljøstyrelsens retningslinjer. Vibrationer og lavfrekvent støj vurderes at være af et omfang, der ikke vil være til væsentlig gene for naboer. På baggrund heraf vurderer kommunen, at støj fra bedriften ikke forventes at give anledning til væsentlige støjgener for de omkringboende.

3.4.6 Støv fra anlæg og maskiner

Beskrivelse af støv fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.8.3.

Kommunens bemærkning

Der er ikke stillet vilkår om støv, idet IE-brug er direkte forpligtiget til at reducerer støvemissionen jf. godkendelsesbekendtgørelsens § 48.

3.4.7 Lys

Beskrivelse af lys fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.8.4.

Kommunens bemærkning

Jf. § 47 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal IE-brug anvende energieffektiv belysning jf. byggeloven. Kravet om energieffektiv belysning træder i kraft ved ændring eller udskiftning af belysningsystem. Dokumentation for gennemført udskiftning gemmes i 5 år og skal kunne forevises på forlangende ved tilsyn.

Der er stillet vilkår om, at det ved indretning og drift af bedriften skal sikres, at naboer ikke generes af lys fra vinduer, porte, køretøjer og lignende.

3.4.8 Samlet vurdering af nabopåvirkninger

Samlet set vurderes det, at bedriften har foretaget de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse gener og forurening fra bedriften.

3.5 NATUR

3.5.1 Ammoniakfølsom natur

Beskrivelse af ammoniakemission og -deposition samt biologisk mangfoldighed/biodiversitet fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.5 og 3.6.

Kommunens bemærkning

Miljøkonsekvensrapporten beskriver den ansøgte produktions påvirkning af nærmeste kategori-natur (1, 2 og 3), Natura 2000-områder samt bilag IV-arter, samt sammenholder det med ammoniak-depositionen fra husdyrbruget, naturtypernes og arternes sårbarhed samt lovgivningens afskæringskriterier og krav.

3.5.2 Samlet vurdering af natur

Samlet set vurderes det, at ammoniak depositionen til kategori 1, 2 og 3-natur ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af naturtyperne.

Desuden vurderes det at det ansøgte projekt hverken alene eller sammen med andre planer og projekter i området vil påvirke Natura 2000-området væsentligt.

Det vurderes også at det ansøgte kan gennemføres uden af yngle- og rasteområder for bilag IV arter bliver beskadiget eller ødelagt.

3.6 GØDNINGSPRODUKTION OG -HÅNDBETING

3.6.1 Gødningstyper og mængder

Beskrivelse af opbevaring og håndtering af flydende husdyrgødning fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.1.2.

3.6.2 Flydende husdyrgødning, opbevaring

Kommunens bemærkning

Der er stillet vilkår om et maksimalt samlet overfladeareal på gyllebeholdere svarende til 1.227 m² med naturligt flydelag, da dette indgår som forudsætning for beregning af ammoniakemissionen fra anlægget.

Opbevaringskapacitet

Den samlede opbevaringskapacitet for bedriften er opgjort til 9941 m³, hvoraf 2.500 m³ er opbevaringskapacitet på anden ejendom. Produktion er opgjort til 13.191 m³. Der er dermed opbevaringskapacitet svarer til ca. 9 måneder.

Husdyrgødningsbekendtgørelsens anbefaling om tilstrækkelig opbevaringskapacitet svarende til 9 måneders tilførsel, er således kun overholdt, ved opbevaring af 2.500 m³ på anden ejendom.

Jf. husdyrgødningsbekendtgørelsens § 10 stk. 4 kan den tilstrækkelige opbevaringskapacitet opfyldes ved opbevaring på anden ejendom:

Kravet om opbevaringskapacitet kan opfyldes ved, at der foreligger skriftlige aftaler om levering af husdyrgødning eller afgasset vegetabilsk biomasse til opbevaring på anden ejendom eller levering til fælles biogasanlæg, gødningsbehandlingsanlæg eller gødningsopbevaringsanlæg. Sådanne opbevaringsaftaler skal have en varighed af mindst 5 år. Kommunalbestyrelsen kan fastsætte nærmere krav til aftalernes udformning.

For at sikre at bedriften altid kan overholde husdyrgødningsbekendtgørelsen anbefaling om 9 måneders opbevarings kapacitet, er dette stillet som vilkår.

Der er ikke stillet yderligere vilkår om bedriftens opbevaringskapacitet i og med udnyttelsen af staldene og dermed gødningsproduktionen kan ændre sig med de nye fleksible regler. Den i ansøgningen estimerede produktion på 13.191 m³ gylle om året må formodes at være en worst case produktion og opbevaringskapaciteten forventes dermed til en hver tid at være tilstrækkelig.

Håndtering af gylle

For at sikre, at der kan ske en forsvarlig overpumpning af gylle til og fra gyllebeholderne, samt til gyllevogn, er der stillet vilkår om, at der skal benyttes gyllevogne med egen påmonteret pumpe med returløb. Alternativt skal der være læsseplads ved gyllebeholderne. Evt. læsseplads skal udføres i henhold til Landbrugets Byggeblad for læsseplads for gyllevogne GR-nr. 103.11-2 fra juli 1987. Afløbet/pumpebrønden skal være dimensioneret således, at også et større spild kan opsamles. For at sikre, at læssepladsens opsamlingskapacitet ikke er opbrugt af regnvand, er der ligeledes vilkår om, at pumpeump tømmes for regnvand før der foretages overpumpning af gylle. Læssepladsen skal renses ved arbejdsdagens ophør de dage, hvor der afhentes gylle. Rensningen skal være så

grundig, at regnvand, der falder på pladsen ikke forurenes med gylle, men frit kan løbe ud over kanten og sive ned.

Der er stillet vilkår om, at der ved enhver overpumpning mellem gyllebeholder og -vogn skal være opsyn med overpumpningen, for at forhindre, at der sker forurening med gylle ved at vognen overfyldes eller lignende.

For at mindske risikoen for lugtgener er der endvidere stillet vilkår (under lugt) om, at omrøring af gylle skal koncentreres over så kort tid som muligt.

Endvidere er der stillet vilkår om, at teltdugen skal lukkes umiddelbart efter omrøring og / eller pumpning af gylle fra gyllebeholderne. Vilkåret er stillet for at minimere den periode, hvor ammoniakfordampningen fra gyllebeholderen er stor pga. åbning af teltdugen, og hvor der samtidigt kan være kraftig lugt fra beholderen.

Der foretages ikke behandling af husdyrgødning i form af separationsanlæg, forsuring eller lignende på bedriften.

3.6.3 Zink til smågrise

Kommunens bemærkning

I ansøgningsmaterialet er det ikke oplyst, om der benyttes medicinsk zink til smågrisene. Jf. § 14 i gødningsanvendelsesbekendtgørelsen⁴ er der en række særlige krav ved udbringning af husdyrgødning fra smågrise, der er tildelt medicinsk zink. Jf. §'en kan der evt. være behov for påbud om kalkning af marker, særlige afstandskrav til vandmiljø, særlige restriktioner i udspretningsmængder m.m.

Da disse krav er bindende for alle bedrifter, er der ikke sat vilkår i forbindelse med anvendelsen af medicinsk zink.

Brug af medicinsk zink er ikke tilladt efter juni 2022.

3.6.4 Samlet vurdering af gødningsproduktion og -håndtering

Samlet set vurderes det, at gødningen opbevares og håndteres forsvarligt. Ved overholdelse af meddelte vilkår vurderes det samtidig, at der ikke vil være væsentlige gener i forbindelse med gødningsproduktionen.

3.7 BEDST TILGÆNGELIG TEKNIK (BAT) OG BEGRÆSENDE FORANSTALTNINGER

Beskrivelse af BAT fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.10 samt 4.2.

3.7.1 Ammoniak og anvendelse af BAT

Kommunens bemærkning

Jf. beregning i husdyrgodkendelse.dk skema 217810, version 2, vil det være proportionelt at stille krav om overholdelse af et samlet ammoniakemissionsniveau på 5.504 kg NH₃-N pr. år. Guldborgsund kommune vurderer i det aktuelle tilfælde, at de vejledende krav for de enkelte staldafsnit er gældende for den ansøgte produktion.

Den faktiske ammoniakemission fra det ansøgte anlæg er beregnet til 5.501 kg NH₃-N pr. år, og er dermed lige under BAT-niveauet. Krav til overholdelse af BAT i relation til ammoniak er dermed overholdt.

---

⁴ Bekendtgørelse om anvendelse af gødning nr. 1551 af 02-07-2021

Ammoniakemissionsniveauet er overholdt ved anvendelse af de angivne staldsystemer, dyretyper, m² produktionsareal/overfladeareal på gødningslagret, inklusiv gyllekøling i stald 3, 5, tilbygning til stald 5 og stald 6.

For at sikre, at ansøger i praksis lever op til den fastlagte emissionsgrænseværdi, som er vurderet opnåeligt ved BAT, er der stillet vilkår om, at bedriften skal indrettes og drives som ansøgt.

Gyllekøling

Beskrivelse af gyllekøling fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.5 og 3.10.

Kommunens bemærkning

Der er sat vilkår til gyllekølingsanlæggets opbygning, drift og egenkontrol i overensstemmelse med Miljøstyrelsens Teknologiliste og beregning i Miljøkonsekvensrapporten.

Jf. scenarieberegning skema nr. 225601 (etape 1) og nr. 225602 (etape 2) er der etableret gyllekøling i stald 3 og 5 med en reduktion i ammoniakemissionen på 24,1 %. Der er timetæller på gyllekølingsanlægget.

Jf. ansøgningsskema 217810 (etape 3) skal der etableres gyllekøling i stald 3, 5, tilbygning til stald 5 og stald 6. I alle stalde er der indtastet gyllekøling med 26,7 % reduktion i ammoniakudledning. Gyllekølingsanlægget bliver etableret med datalogger.

Som anført i Miljøstyrelsens Teknologiliste er der sat vilkår til den samlede årlige køleydelse.

Jf. beregningerne i ansøgninger er den nødvendige køleydelse højere end bedriftens varmebehov. Det er således nødvendigt at frikøle for at opnå tilstrækkelig ammoniakreduktion.

Det er vurderet, at vilkårene fra Miljøstyrelsens Teknologiliste er dækkende, og at de sikrer, at det kan kontrolleres at bedriften opnår tilstrækkelig årlig reduktion i ammoniakemissionen.

3.7.2 Forbrug af vand og energi – besparende foranstaltninger

Miljøkonsekvensrapporten afsnit 4.2.2 og 4.2.3.

Kommunens bemærkning

Anvendelse af BAT gennemføres via optimering af energieffektiviteten ved at installationer løbende kontrolleres og vedligeholdes, og ved at spild mindskes mest muligt. Samtidig vurderes det som BAT, at der gennemføres registreringer af forbruget, og at defekter identificeres og udbedres. Yderligere er det BAT, at der ved udvælgelse af udstyr er fokus på besparende egenskaber. Guldborgsund kommune vurderer samlet, at bedriftens udnyttelse af energi og vandforbrug lever op til den standard, der skal gælde for et IE-husdyrbrug.

3.7.3 Management – godt landmandsskab

Miljøkonsekvensrapporten afsnit 4.2.4

Kommunens bemærkning

BAT i henhold til god management/godt landmandsskab omfatter regelmæssig kontrol, reparation og vedligeholdelse af udstyr og tekniske anlæg på bedriftens

samt rengøring, renholdelse, skadedyrebekæmpelse og korrekt opbevaring af døde dyr.

Endvidere betragtes det som BAT at sikre, at ansatte har den nødvendige uddannelse og oplæring, samt at der forefindes beredskabsplaner på bedriften, der sikrer hensigtsmæssig adfærd ved uforudsete hændelser.

Kravene om management og uddannelse mm. er omfattet af godkendelsesbekendtgørelsen særregler for IE-brug og derfor direkte bindende for bedriften. Der er derfor ikke stillet vilkår om disse forhold.

Der er stillet vilkår om, at alle der arbejder på bedriften, skal være bekendt med vilkårene i miljøgodkendelsen. Dette vil være med til at sikre, at godkendelsens vilkår bliver overholdt.

3.7.4 Støj, lugt og støv

Kommunens bemærkning

Forhold omkring gener i relation til støj, lugt og støv, og anvendelse af BAT skal vurderes med udgangspunkt i lokale forhold.

De lokale forhold er vurderet i tidligere afsnit i denne miljøgodkendelse, og det er af kommunen vurderet, at alle gældende krav jf. husdyrbrugloven og tilhørende bekendtgørelse samt husdyrgødningsbekendtgørelsen kan overholdes.

3.7.5 Opbevaring og udbringning af husdyrgødning

Kommunens bemærkning

Jævnfør BREF/BAT-konklusionerne er det BAT at opbevare gylle i en stabil beholder, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger, samt at minimere omrøring af gyllen. Beholderens bund og vægge skal være tætte og korrosionsbeskyttede. Beholderne skal tømmes jævnligt af hensyn til eftersyn og vedligeholdelse – normalt 1 gang årligt, og der bør kun omrøres i gyllen umiddelbart før tømning af beholderen. Endvidere er det BAT at overdække beholderen med fast låg eller med et naturligt flydelag, der er etableret med snittet halm eller tilsvarende.

De danske byggeblade for gyllebeholdere sikre beholdernes stabilitet, tæthed og styrke. Endvidere sikrer de danske krav om beholderholderkontrol, at der er jævnligt tilsyn med beholderens tilstand. Der er endvidere lovkrav om overdækning enten med flydelag eller telt/låg.

3.7.6 Miljøledelse

Kommunens bemærkning

IE-husdyrbrug skal have et miljøledelsessystem, som led i at forbedre husdyrbrugets overordnede miljøforhold. Den, der er ansvarlig for driften af husdyrbruget, skal gennemføre og overholde et miljøledelsessystem, herunder:

1. Formulere en miljøpolitik med afsæt i husdyrbrugets miljøforhold.
2. Fastsætte miljømål.
3. Udarbejde handlingsplaner for det eller de fastsatte miljømål.
4. Minimum 1 gang årligt evaluere miljøarbejdet og om nødvendigt foretage justeringer af mål og handleplaner.
5. Minimum 1 gang årligt gennemgå miljøledelsessystemet.

Miljøledelsessystemet skal kunne dokumenteres. Dokumentationen skal opbevares i 5 år og kunne forevises på forlangende i forbindelse med tilsyn.

Miljøledelsen skal endvidere oplære personale. Oplæringen angår:

1. Relevant lovgivning.
2. Transport og udbringning af gødning.
3. Planlægning af aktiviteter.
4. Beredskabsplanlægning og -styring.
5. Reparationer og vedligeholdelse af udstyr.

Oplæringsmaterialet skal være tilgængeligt for personalet og opdateres løbende og skal kunne fremvises på forlangende ved tilsyn.

Kravet om miljøledelsessystem skal opfyldes fra det tidspunkt, hvor IE-husdyrbruget får en miljøgodkendelse efter § 16a, stk. 2 i husdyrloven. Da kravene om miljøledelse er fastsat via lovgivningen, er der ikke vurderet behov for fastsættelse af vilkår med denne godkendelse. Overholdelsen af reglerne om miljøledelse indgår i det regelmæssige tilsyn efter miljøtilsynsbekendtgørelsen.

Miljøstyrelsen har udarbejdet en vejledning "Miljøledelse for husdyrbrug" som kan følges.

3.7.7 Alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger

Beskrivelse af alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.17.

Kommunens bemærkning

Guldborgsund Kommune vurderer, at der er redegjort tilstrækkeligt i forhold til til- / og fravalg af teknologi/teknik

3.7.8 Samlet vurdering af BAT

Samlet set vurderes det, at bedriften har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra bedriftens anlæg ved anvendelse af BAT. Ved denne vurdering er der således taget hensyn til bedriftens type og størrelse.

3.8 DOKUMENTATION

3.8.1 Regelmæssig kontrol, reparation og vedligeholdelse

Kommunens bemærkning

I henhold til godkendelsesbekendtgørelsens § 44 skal IE brug udarbejde en plan for regelmæssig kontrol, reparation og vedligeholdelse af gyllebeholdere med alt tilknyttet udstyr, forsyningsudstyr til vand og foder, varme-, køle- og ventilationssystemer, maskiner til udbringning af husdyrgødning m.m. Kontrol, reparation, og vedligeholdelse skal sikre mod unødigt energiforbrug, spild, lugt m.m.

Dokumentationen for egenkontrollen skal have en sådan form, at den tydeligt viser, at vilkårene i miljøgodkendelsen samt lovgivningen er overholdt, uanset driftsmæssig sammenhæng med andre produktioner.

Der er krav om følgende dokumentation:

- Effektivitetskontroller for dyretype.
- Bygningstegninger for produktionsareal.
- Foderblandings- og foderstrategi mht. fasefodring, letfordøjeligt uorganisk fosfat og/eller fytase.
- Korrekt bortskaffelse af farligt affald.

- Det årlige forbrug af el/energi og vand, med forklaring på evt. udsving m.m.
- Driftsuheld og andre væsentlige uregelmæssigheder i driften.
- Logbog over driftstimer på gyllekølingsanlæggene.
- Beholderkontrolrapporter.
- Miljøledelsessystem.

Dokumentation for overholdelse af lovkrav skal opbevares i mindst 5 år. Guldborgsund Kommune skal ved tilsyn og kontrol have adgang til den nævnte dokumentation.

3.8.2 Årlig indberetning

Kommunens bemærkning

Jf. § 50 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal IE-brug en gang årligt indsende følgende informationer til Kommunen:

1. Logbøger for eventuel miljøteknologi (afsnit 3.7.1).
2. Dokumentation for miljøledelsessystem (afsnit 3.7.6).
3. Logbog for gennemførte kontroller (afsnit 3.8.1).
4. Dokumentation for overholdelse af fodringskrav (afsnit 3.3.4).

Informationerne skal angå det forudgående kalender år og indsendes hvert år senest den 31. marts til kommunen, dog ikke såfremt kommunen har været på tilsyn inden for kalenderåret og i den forbindelse modtaget oplysningerne.

3.8.3 Samlet vurdering af dokumentation

Det vurderes, at gennemførelse af den beskrevne egenkontrol og overholdelse af de stillede vilkår i øvrigt vil medføre, at der løbende holdes øje med, at de givne forudsætninger for miljøgodkendelsen overholdes, og at det er dokumenteret, således at kommunen ved tilsyn eller på efterspørgsel kan kontrollere dette. Det vurderes desuden at bedriftens optimering af produktionsprocesser lever op til den standard, der skal gælde for IE-husdyrbrug.

3.9 MILJØKONSEKVENSRAPPORT OG VURDERING

Der er krav om miljøkonsekvensrapport jf. § 4 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen ved husdyrbrug der udleder mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år og/eller er et IE-husdyrbrug. Den ansøgte produktion er et IE-brug på grund af mere end 750 stipladser til søer.

Ansøgninger om miljøgodkendelse af et IE-husdyrbrug efter § 16 a, stk. 2 skal således indeholde en miljøkonsekvensrapport og deraf følgende vurdering. Miljøkonsekvensrapporten skal rumme oplysninger om husdyrbrugets væsentlige direkte og indirekte virkninger på følgende områder:

1. Befolkningen og menneskers sundhed.
2. Biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter.
3. Jordarealer, jordbund, vand, luft og klima.
4. Materielle goder, kulturarv og landskabet.
5. Samspejlet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
6. Sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

Ud fra ovenstående faktorer skal miljøkonsekvensrapporten jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens bilag 1, pkt. D som minimum omfatte følgende oplysninger:

- 1) En beskrivelse af det ansøgte med oplysninger om:
  - a) Det ansøgtes placering, udformning, dimensioner og andre relevante særkender.
  - b) Det ansøgtes forventede væsentlige og eventuelle kumulative indvirkninger på miljøet.
  - c) Det ansøgtes særkender eller de foranstaltninger, der påtænkes truffet for at undgå, forebygge eller begrænse og om muligt neutralisere forventede væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet.
  - d) Den eller de rimelige alternative løsninger, som ansøger har undersøgt, og som er relevante for det ansøgte og dets særlige karakteristika, samt hovedårsagerne til den eller de valgte løsninger under hensyn til det ansøgtes indvirkninger på miljøet.
- 2) Et samlet, ikke-teknisk resumé af ovenstående oplysninger (pkt. 1a til d) samt oplysninger om påtænkte foranstaltninger ved IE-husdyrbrugets ophør.
- 3) Oplysninger om den kompetente ekspert, der har udarbejdet miljøkonsekvensrapporten.

Kravene (i pkt. B og D jf. § 4 i bilag 1 i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse mv. af husdyrbrug) fastlægger samlet de oplysninger, som ansøger skal fremlægge i miljøkonsekvensrapporten under hensyntagen til det ansøgtes særlige karakteristika, herunder dets placering og teknisk kapacitet samt forventede indvirkning på miljøet. Kravene tager udgangspunkt i de særlige karakteristika, som gør sig gældende for husdyrbruget og for det miljø, som kan forventes at blive berørt af husdyrbruget. Kravene er integreret i det digitale selvbetjeningssystem www.husdyrgodkendelse.dk.

Ansøgers miljøkonsekvensrapport er vedlagt som bilag 1.

3.9.1 Samlet vurdering af miljøkonsekvensrapport

Det vurderes, at kravene til miljøkonsekvensrapporten, dennes form og kvalitet er opfyldt. Det er kommunens opfattelse, at det ansøgtes væsentlige direkte og indirekte virkninger er beskrevet, påvist og vurderet tilstrækkeligt. Samtidig er der vurderet på eventuelle samspil mellem de forskellige faktorer. Det er samtidig vurderet, at miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet af kompetent fagperson.

3.10 ALTERNATIVE LØSNINGER OG 0-ALTERNATIV

3.10.1 Alternative løsninger

Beskrivelse af alternative løsninger og 0-alternativ fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.17.

Kommunens bemærkning

Guldborgsund Kommune vurderer, at overgang til de nye mere fleksible godkendelser er et nødvendigt skridt for bedriften, hvis den skal kunne udnytte de eksisterende rammer på et lønsomt niveau. Samtidigt vurderes det, at de ønskede nye anlæg er placeret så optimalt som muligt både i forhold til drift og landskabelige hensyn.

3.11 HUSDYRBRUGETS OPHØR

Beskrivelse af ophør af husdyrbruget fremgår af miljøkonsekvensrapportens afsnit 4.1.

Kommunens bemærkning

Driftsophør kan både omfatte, når aktiviteter på IE-husdyrbruget ophører helt, eller hvis produktionen/kapaciteten kommer under grænsen for IE-husdyrbrug jf. stipladsgrænserne i lovgivningen.

Jf. husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 51 skal driftsophør anmeldes til kommunalbestyrelsen. Anmeldelsen skal ske senest 4 uger efter driftsophør, og anmeldelsen skal indeholde oplæg til vurdering af risikoen for jordforurening m.m. Vurderingen skal indeholde en risikovurdering med hensyn til menneskers sundhed og miljøet.

Viser risikovurderingen, at det ikke kan afvises, at forureningen udgør en væsentlig risiko for mennesker sundhed eller miljøet, skal vurderingen indeholde et oplæg til foranstaltninger, der sikrer, at forureningen ikke udgør en sådan risiko.

Da dette er lovkrav, er der ikke stillet vilkår om ovenstående.

I det tilfælde at driftsophøret ikke er total, men kun delvis, således at produktionen kommer under IE-grænsen, skal der søges om ny miljøgodkendelse til den nye lavere produktion.

3.11.1 Samlet vurdering af ophør af bedriften

Det vurderes, at de nævnte tiltag i forbindelse med ophør af bedriften er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre, at bedriften for eksempelvis ikke vil blive et attraktivt levested for rotter.

3.12 HØRINGER

Offentliggørelse af ansøgning

Ved behandling af ansøgning om godkendelse efter § 16 a, er der udvidede krav om offentlighed i forbindelse med kommunens behandling af sagen. Dette indebærer blandt andet, at ansøgningen skal annonceres offentligt så tidligt i processen som muligt.

Ansøgningen blev offentliggjort den 7. juni 2021 på DMA, miljøstyrelsens hjemmeside for digital miljøadministration.

Inden for fristen den 5. juli 2021 er der ikke kommet bemærkninger til ansøgningen.

Grænseoverskridende virkning

Beskrivelse af grænseoverskridende indvirkning fremgår af miljøkonsekvensrapporten afsnit 3.16

Kommunens bemærkning

Jf. § 63 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal kommunen vurdere, om driften af det ansøgte vil kunne få en negativ betydelig og indvirkning på miljøet i en anden medlemsstat.

Guldborgsund Kommune vurderer, at omfanget af det ansøgte ikke giver anledning til væsentlige påvirkninger på miljøet i en anden medlemsstat, og derfor ikke er omfattet af krav om offentlig høring forud for behandlingen af ansøgningen.

Høring

Udkastet til miljøgodkendelse er sendt i forhøring hos ansøger og ansøgers konsulent. Derudover har det været sendt i høring hos ansøger, ansøgers konsulent og naboer i 30 dage, med høringsfrist **den xx.xx 2021.**

Omfanget af høringsparter i området omkring bedriften er udvalgt på baggrund af en beregnet konsekvensafstand på 871 meter.

Der er ikke gennemført høring af samtlige ejere af ejendomme, der matrikulært grænser op til bedriften Stubbekøbingvej 113 ud over de ovenfor nævnte, da dette er vurderet af underordnet betydning.

Nabohøringen har (ikke) givet anledning til (følgende) bemærkninger:

4 SAMLET VURDERING OG KONKLUSION

I henhold til de beregninger, der gennemføres i det elektroniske ansøgningssystem, kan produktionsændringen gennemføres uden at overskride de beskyttelsesniveauer, der er udstukket i lovgivningen. Efter Guldborgsund Kommunes vurdering vil den ansøgte ændring af dyreholdet heller ikke give anledning til væsentligt gener for naboerne, hverken hvad angår transport, støj, fluer eller det samlede visuelle indtryk af bedriften. Ved overholdelse af de vilkår miljøgodkendelsen er betinget af, er det endvidere Guldborgsund Kommunes vurdering, at plante- og dyreliv i området samt i de områder, der ligger op til produktionsanlægget, ikke vil blive påvirket i negativ retning.

Samlet er det Guldborgsund Kommunes vurdering, at der kan meddeles miljøgodkendelse til det ansøgte, uden at det medfører væsentlige virkninger på miljøet. Ved overholdelse af vilkår i godkendelsen, har ansøger truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik. Samtidig kan bedriften drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, der er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Guldborgsund Kommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler. Yderligere er det vurderet, at driften kan gennemføres uden væsentlig påvirkning på miljøet, som dette er defineret i husdyrloven, herunder at det ansøgte ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller yngle- og levesteder for arter optaget på Habitatdirektivets bilag IV.

Endelig er det Guldborgsund Kommunes vurdering, at der jf. oplysningerne i ansøgningsmaterialet er tænkt BAT ind i bedriftens indretning og drift i det omfang, at BAT ikke strider mod proportionalitetsprincippet.

5 BILAG

- Bilag 1: Miljøkonsekvensrapport
Bilag 2: Udtalelse vedr. drikkevand

Udkast

Miljøkonsekvensrapport til § 16a

Stubbekøbingvej 113

4850 Stubbekøbing

Ansøgning om miljøgodkendelse af eksisterende produktionsarealer samt udvidelse med nye stalde mv.

Skema 217810 i Husdyrgodkendelse.dk

Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)

Ansøger og ejer	Skovdal Svineproduktion ApS Nykøbingvej 73 4850 Stubbekøbing
Kontaktperson	Jørgen Kjørup jk@skovdal-agro.dk 6035 3450
Husdyrbrugets adresse	Stubbekøbingvej 113 4850 Stubbekøbing
CVR-nummer	19463370
CHR-nummer	75607
Kommune	Guldborgsund Kommune
Ejendomsnummer	3760012992
Matrikel-nr.	Matrikel: 2a - Barup By, Lillebrænd
Andre husdyrbrug drevet af ansøger	Se punkt 3.3
Biaktiviteter	Ingen biaktiviteter
Ansøgningskema	217810
Konsulent	Ulla Refshammer Pallesen LandboSyd, CVR-nr. 25160428 Jens Terp-Nielsens Vej 13, 6200 Aabenraa upa@landbosyd.dk Tlf.: 6155 8262

Forord / læsevejledning

Denne rapport beskriver de miljømæssige konsekvenser ved det ansøgte projekt på Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing. Husdyrbruget er et IE-brug, da der er mere end 750 søer.

Rapporten er en miljøkonsekvensrapport og behandler de potentielle væsentlige miljøpåvirkninger ved husdyrbrugets produktion og de ansøgte ændringer. Rapporten danner grundlaget for kommunens afgørelse om miljøgodkendelse for husdyrbruget efter Husdyrbrugloven¹.

Miljøkonsekvensrapporten dækker alle oplysningskrav efter Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen² og er en videreudvikling af Miljøstyrelsens forslag til en skabelon. Det er valgt at samle beskrivelserne og vurderingerne i samme afsnit. De angivne parenteser med bogstaver og tal henviser til oplysningskravene jf. bilag 1 i bekendtgørelsen. I afsnit, hvor der er behov for at foretage en vurdering af påvirkningen af det omgivende miljø, afsluttes afsnittet med en vurdering heraf. I afsnit hvor der kun står faktuelle oplysninger og der ikke er behov for en vurdering, er dette udeladt.

Tabeller og figurer (skærmdumps fra Husdyrgodkendelse.dk) samt kort tegnet af LandboSyd i AgroGIS er angivet uden kildehenvisning. Øvrige figurer og tabeller er angivet med kildehenvisning.

Til miljøkonsekvensrapporten er der ud over de indsatte bilag sidst i dokumentet indsendt bilag til kommunen i form af regneark for opgørelse af produktionsarealer, kapacitetsberegning, omregning af gyllekølingseffekten med den tidligere og nyeste beregningsmetode samt en BAT-beregning. Det antages, at det er tilstrækkeligt at offentliggøre selve miljøkonsekvensrapporten med indbyggede bilag i forbindelse med offentliggørelsen af ansøgningen og miljøgodkendelsen.

---

¹ Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019

² Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 2256 af 29/12/2020

	1
Datablad (A1, A2, A3, A4, A5, E3)	2
Forord / læsevejledning	3
1. Indledning	6
1.1 <i>Metode og manglende viden (F6)</i>	6
2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)	7
3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø	10
3.1 <i>Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)</i>	10
3.1.1 <i>Produktionsarealer</i>	11
3.1.2 <i>Opbevaring og håndtering af husdyrgødning</i>	13
3.1.3 <i>Drift af anlægget</i>	14
3.2 <i>Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)</i>	15
3.3 <i>Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)</i>	16
3.4 <i>Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)</i>	16
3.4.1 <i>Landskab</i>	16
3.4.2 <i>Kulturarv</i>	17
3.4.3 <i>Materielle goder</i>	19
3.4.4 <i>Afstandskrav</i>	19
3.4.5 <i>Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.</i>	21
3.4.6 <i>Jordarealer og jordbund</i>	22
3.5 <i>Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)</i>	22
3.6 <i>Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)</i>	27
3.7 <i>Lugtemission (B6, B4, E1b, E1c)</i>	29
3.8 <i>Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)</i>	31
3.8.1 <i>Støj (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	31
3.8.2 <i>Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	33
3.8.3 <i>Støv (B7, E1b)</i>	33
3.8.4 <i>Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)</i>	33
3.8.5 <i>Skadedyr (B7, E1b)</i>	34
3.8.6 <i>Transporter (B7, E1b)</i>	34
3.9 <i>Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)</i>	35
3.9.1 <i>Døde dyr (B8)</i>	35
3.9.2 <i>Affald (B8, F1d, F5c)</i>	35
3.9.3 <i>Olie- og kemikalier (B7 og B8)</i>	37
3.9.4 <i>Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)</i>	37

3.10	<i>BAT-Ammoniakemission (B9, C2, F5g)</i>	38
3.11	<i>Forslag til egenkontrol mv. (B7)</i>	40
3.12	<i>Klima (F4, F5f)</i>	41
3.13	<i>Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)</i>	42
3.14	<i>Overvågning (F7)</i>	42
3.15	<i>Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)</i>	43
3.16	<i>Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)</i>	43
3.17	<i>Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)</i>	44
3.18	<i>Erhvervsmæssig nødvendighed</i>	45
4.	Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)	45
4.1	<i>Ophør af IE-husdyrbruget (C1)</i>	45
4.2	<i>BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)</i>	46
4.2.1	<i>BAT-Råvarer (C2)</i>	46
4.2.2	<i>Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)</i>	46
4.2.3	<i>Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)</i>	48
4.2.4	<i>Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)</i>	49
5.	Oplysninger om konsulenten (A4, E3)	51
6.	Konklusion	51
7.	Referenceliste	51
8.	Bilag	52

1. Indledning

Husdyrbruget har en § 12 stk. 2 miljøgodkendelse fra 8. juli 2011 til et dyrehold på 1.300 årssøer i etape 1 og 1.900 årssøer i etape 2. Godkendelsen er kun delvis udnyttet og etape 1 byggeriet er sket på en lidt anden måde end forudsat i forbindelse med den meddelte miljøgodkendelse. Kommunen har dog meddelt byggetilladelse til byggeriet, hvorfor det antages, at ændringen er accepteret. Den nuværende ansøgning indsendes for at komme over på "stipladsmodellen", hvor produktionsarealerne godkendes, hvorefter der fremadrettet kan produceres frit inden for de godkendte produktionsarealer og gulv- og dyretyper. Etape 1 omfatter endvidere en lovliggørelse af foretagne ændringer i eksisterende stalde med hensyn til gulv- og dyretyper samt mulighed for at etablere en afhentningstank på ca. 100 m³ til gylle til biogasanlæg og 2 nye amerikanersiloer. I etape 2 ansøges om etablering af klimapavilloner og i etape 3 ansøges om udvidelse af farestalden samt en ny løbe-drægtighedsstald. Det er muligt, at afhentningstanken og amerikanersiloerne i stedet etableres i etape 2 eller 3. Der ønskes endvidere mulighed for at etablere teltoverdækninger på de eksisterende gyllebeholdere, dog uden at teknologien skal benyttes som virkemiddel til at reducere ammoniakemissionen på nuværende tidspunkt.

Der er ingen udbringningsarealer til husdyrbruget. Kun en meget lille del af matriklens nordlige ende udgøres af mark, og denne del er forpagtet ud til NordFalster Agro I/S.

Miljøkonsekvensrapporten er udarbejdet på baggrund af den eksisterende miljøgodkendelse samt oplysninger modtaget fra Jørgen Kjørup, der står inde for, at oplysningerne om selve husdyrbruget er korrekte.

1.1 Metode og manglende viden (F6)

Til udarbejdelse af miljøkonsekvensrapporten er beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk anvendt. Forudsætningen for beregningen af ammoniak- og lugtemissionen fra stald og lager, tager afsæt i emissionsfaktorerne i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen bilag 3.

Husdyrgodkendelse.dk beregner lugtgeneafstande ud fra standardiserede kurver udarbejdet på baggrund af OML-beregninger (OML = Operationelle Meteorologiske Luftkvalitetsmodeller). De standardiserede kurver tager udgangspunkt i standardstalder, normal ventilation og standardomgivelser.

Beregningen af ammoniakspredningen og -afsætningen foretages med sprednings- og afsætningsmodeller udarbejdet af Aarhus Universitet (baseret på standardafsætningskurver beregnet med OML-DEP, som er en variant af OML-modellen).

I forhold til drivhusgasemissioner så foreligger der for landbrug ikke præcise redskaber til kvantificering af drivhusgasemissioner, specielt ikke for metan og lattergas. Der arbejdes i landbruget på at lave redskaber til klimaregnskaber, men disse er endnu ikke færdigudviklede for sohold. Der er derfor ikke udarbejdet et CO₂-regnskab.

2. Ikke-teknisk resume (C3, E3, F9)

Det er valgt at skrive et læsevenligt resume, der beskriver de væsentligste forhold på husdyrbruget og ændringer som følge af udvidelsen frem for at skrive et resume af de enkelte underpunkter i miljøkonsekvensrapporten.

Husdyrbruget og produktionsomfang

Denne miljøkonsekvensrapport vedrører husdyrbruget på Stubbekøbingvej 113. Husdyrbruget har i dag en miljøgodkendelse til et sohold. Soholdet er i dag på ca. 1.300 årssøer med smågrise til gennemsnitligt ca. 8 kg. Cirka 150 drægtige søer flyttes i dag til Havnsøvej 12.

Ansøgningen er indsendt for at få lovliggjort ændringer i nogle af staldene, at få en miljøgodkendelse til at kunne producere frit på husdyrbrugets produktionsarealer, for at få mulighed for at etablere en ny beholder på 100 m³, hvor biogasanlæg kan afhente gylle samt to store stålsiloer, tre nye klimastalde samt senere en udvidelse af farestalden samt en ny løbe-drægtighedsstald. Det ønskes endvidere mulighed for at sætte teltoverdækninger på de to eksisterende gyllebeholdere.

Det forventes, at der i staldanlægget maksimalt kan være et sohold på ca. 2.000 årssøer efter etableringen af de nye stalde. Når de nye stalde er etableret, er der ikke længere behov for at flytte søer til Havnsøvej 12.

Landskabelige forhold

Husdyrbruget ligger på Falster umiddelbart nord for landevejen mellem Stubbekøbing og Gundslev. Landskabet omkring husdyrbruget er lettere bakket. Staldanlægget ligger samlet, og det vil det også gøre efter udvidelsen, da de nye stalde bygges i forlængelse af og ved siden af de eksisterende stalde. De to store stålsiloer opsættes, hvor der i dag ligger en lade, og beholderen på 100 m³ etableres ved siden af den ene gyllebeholder.

Den eneste landskabelige udpegning husdyrbruget ligger inden for er kystnærhedszonen. Der er knap en kilometer til kysten, og bygningerne ligger i et terræn, der ligger ca. 6-8 m over havoverfladen. Husdyrbruget vil derfor være meget begrænset synligt set fra havet.

De nye stalde vil blive knap 10 m høje, og stålsiloerne vil blive maksimalt 12,5 m høje. Den højeste eksisterende bygning på husdyrbruget på nuværende tidspunkt er ca. 10 m høj. Stålsiloerne bliver derfor kun lidt højere end de eksisterende bygninger.

Potentielle gener

Beregningerne i ansøgningsystemet Husdyrgodkendelse.dk viser, at lugtgenæafstandene overholdes. Lugtgenæafstandene er de afstande, et husdyrbrug skal holde til nærmeste naboer, der ikke har landbrugspligt, samlet bebyggelse samt byzoner og sommerhusområder.

I forhold til øvrige gener ligger husdyrbruget i rimelig afstand af både enkelt beboelser, samlet bebyggelse og byzone.

Støj, rystelser og vibrationer fra husdyrbrugets bygninger og faste installationer vurderes ikke at være til væsentlig gene for naboer pga. typen af kilderne og afstanden til naboerne.

Pga. placeringen og arten af lyskilder vil naboer ikke kunne blive generet af lysgener.

Fluer og skadedyr bekæmpes og døde dyr opbevares overdækket ind til afhentning.

Støv vil primært være fra transporter. Transport til og fra husdyrbruget sker via Stubbekøbingvej. Veje fejles efter kørsel, når der er behov for det.

Samlet set vurderes husdyrbruget i forhold til omgivelserne ikke at medføre væsentlige gener i form af lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lysgener, fluer, skadedyr, opbevaring af døde dyr eller transport.

Husdyrgødning

Husdyrbruget består udelukkende af den matrikel, som husdyrbruget ligger på. Kun den nordligste ca. 40 m af matriklen er i dag mark. Markarealet er bortforpagtet til NordFalster Agro I/S. Efter opførelsen af tilbygningen til stald 5 og ny Stald 6, vil markarealet udgøre en endnu mindre del.

Al husdyrgødningen er i form af gylle, der afsættes til NordFalster Agro I/S. Det er muligt, at der på et tidspunkt indgås aftale med et biogasanlæg om at levere gylle og modtage afgasset biomasse retur. Såfremt dette sker, vil beholderen på 100 m³ blive etableret, så biogasanlæg kan afhente gylle her fra. Afgasset gylle vil så blive fyldt i de to eksisterende gyllebeholdere samt gyllebeholdere på andre ejendomme.

Ammoniakdeposition til natur

Der er i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen fastsat krav til den maksimale mængde ammoniak, som forskellige naturtyper må belastes med.

Ammoniaknedfald kaldes deposition og beregnes som kg ammoniak pr. hektar pr. år. Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at beskyttelsesniveauerne for ammoniak til kategori 1 og kategori 2 natur overholdes. Kategori 1 og 2 natur er de mest sårbare naturtyper, hvor der er totaldepositionskrav til. Kravene ligger på maksimalt 0,2-1,0 kg ammoniak pr. hektar pr. år. Beregningerne viser, at der er 0,0 kg ammoniak pr. hektar pr. år til sådanne naturtyper.

I forhold til kategori 3 natur, som er mindre sårbare heder, moser og overdrev, er der en maksimal forøgelse af ammoniakdepositionen (merdeposition) på 0,1 kg ammoniak pr. hektar pr. år. Til øvrige naturtyper er der en maksimal merdeposition på 0,2 kg ammoniak pr. hektar pr. år. Den almindelige betragtning er, at en merdeposition på 1,0 kg ammoniak pr. hektar pr. år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt naturområde. Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er en maksimalt merdeposition på 1,0 kg ammoniak pr. hektar pr. år.

Anvendelse af BAT

BAT er en forkortelse for "bedste tilgængelige teknik" (på engelsk: "best available techniques"). Da husdyrbruget er et IE-brug, er der krav til at anvende den bedste tilgængelige teknik i forhold til at minimere miljøbelastninger. Et IE-brug er et husdyrbrug, der er omfattet af EU's direktiv fra 2010 om Industrielle Emissioner. Der er dels faste krav til maksimal ammoniakemission i forhold til BAT i Husdyrbrugloven og tilhørende Husdyrgodkendelsesbekendtgørelse, og dels har EU fastsat såkaldte BAT-konklusioner for IE-brug.

Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at husdyrbruget overholder BAT for ammoniak.

Der er i ansøgningen redegjort for BAT med hensyn til godt landmandskab, ernæringsmæssig styring, vand, energi, støj, støv, lugt, emissioner fra gødning, forarbejdning af husdyrgødning, udbringning af husdyrgødning, ammoniakemission og beregning af N- og P indhold i gødning.

Husdyrbruget skal have et miljøledelsessystem samt en beredskabsplan.

BAT i forhold til ammoniak overholdes vha. gyllekøling.

Alternative løsninger og 0-alternativ

Der er ikke lavet beregninger for alternative placeringer, da der er meget begrænsede muligheder for at placere de nye stalde anderledes. I forhold til teknologiske løsninger til at leve op til BAT-kravet til ammoniakemission er det valgt at benytte gyllekøling. Det har det været overvejet at etablere teltoverdækninger. Det er valgt udelukkende at benytte gyllekøling til at leve op til BAT-kravet, men der søges om mulighed for senere at kunne sættes teltoverdækninger på gyllebeholderne, hvis dette ønskes.

0-alternativet er, at husdyrbruget drives videre efter vilkårene fastsat i den eksisterende miljøgodkendelse. Alternativet er dog ikke et reelt alternativ, da ændringer i to stalde så ikke er blevet lovliggjort. Det reelle 0-alternativ svarer således til etape 1.

Husdyrbrugets ophør

Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende rengjort. Rester af affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

3. Beskrivelse af husdyrbrugets karakteristika og påvirkningerne af det omgivende miljø

I dette kapitel beskrives husdyrbrugets indretning og drift, husdyrbrugets beliggenhed i forhold til omgivelserne, samt husdyrbrugets påvirkning af omgivelserne med hensyn til ammoniak- og lugtemission og -deposition og eventuelle gener i forbindelse med støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr og transporter. Endvidere beskrives forbrug af naturressourcer og affaldsproduktion.

Hvor det er relevant efterfølges emnerne af en vurdering af det ansørgtes væsentlige direkte og indirekte virkninger i forhold til:

- 1) befolkningen og menneskers sundhed,
- 2) biologisk mangfoldighed med særlig vægt på kategori 1- og 2-natur samt bilag IV-arter,
- 3) jordarealer, jordbund, vand, luft og klima,
- 4) materielle goder, kulturarv og landskabet,
- 5) samspillet mellem to, flere eller alle faktorer efter nr. 1-4 og
- 6) sårbarhed i forhold til risici for større ulykker eller katastrofer som følge af faktorerne efter nr. 1-5.

3.1 Indretning og drift af anlægget (B1, E1a, F1a-c)

Det eksisterende bygningsæt ligger samlet. De nye stalde, klimapavilloner, afhentningstanken og amerikanersiloerne placeres i tilknytning til de eksisterende stalde og anlæg. Stalde, gyllebeholdere og andre bygninger mv. ses af figur 1 samt af bilag 1.

Figur 1: Husdyrbrugets stalde, opbevaringsanlæg mv.

3.1.1 Produktionsarealer

Det følger af Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, at der skal foretages beregninger for både den ansøgte drift, nudriften og driften for 8 år siden. Den sidste stald er etableret i 2013, hvorfor der ikke er sket bygningsmæssige ændringer de sidste 8 år. 8 års driften og nudriften er derfor indtastet ens i overensstemmelse med den udnyttede del af den meddelte miljøgodkendelse. Da ændringerne i stald 3 og 4 først lovliggøres nu, er ændringen kun vist i ansøgt drift. Begge stalde er vist som "Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit", da der har været ændret i kummerne i staldene.

Som udgangspunkt vil det være Stald 6, der bygge første af Tilbygning til stald 5 og Stald 6. Inden Tilbygning til stald 5 tages i brug skal Stald 7 tages ud af drift, således at lugtgeneafstanden til samlet bebyggelse kan overholdes.

Dyre- gulvtypen og produktionsarealernes størrelse i de forskellige drifter fremgår af efterfølgende tabeller.

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Stald 7: Flex fravænningsstald	393	Mekanisk ventilation	6 m	(#394129) Smågrise. Drænet gulv + spalter (50 %/ 50%)	0	244
Stald 1 (tidl. stald 4)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#394107) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv (#394105) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0 0	57 373
Stald 2 (tidl. stald 3)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#394111) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	641
Stald 4 (tidl. stald 2)	348	Mekanisk ventilation	6 m	(#394114) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	136
Stald 3 (tidl. stald 1)	792	Mekanisk ventilation	6 m	(#394118) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv (#394117) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0 0	29 658
Stald 5	1984	Mekanisk ventilation	6 m	(#394122) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1370
Sum						3508

Tabel 1: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i ansøgt drift, etape 1

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Stald 7: Flex fravænningsstald	393	Mekanisk ventilation	6 m	(#394164) Smågrise. Drænet gulv + spalter (50 %/ 50%)	0	244
Stald 1 (tidl. stald 4)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#394142) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv (#394140) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0 0	57 373
Stald 2 (tidl. stald 3)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#394146) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	641
Stald 4 (tidl. stald 2)	348	Mekanisk ventilation	6 m	(#394149) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	136
Stald 3 (tidl. stald 1)	792	Mekanisk ventilation	6 m	(#394153) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv (#394152) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0 0	29 658
Stald 5	1984	Mekanisk ventilation	6 m	(#394157) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1370
Ny klimapavillon 1	88	Mekanisk ventilation	3 m	(#394161) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	88
Ny klimapavillon 2	88	Mekanisk ventilation	3 m	(#394162) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	88
Ny klimapavillon 3	88	Mekanisk ventilation	3 m	(#394163) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	88
Sum						3772

Tabel 2: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i ansøgt drift, etape 2

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Ansøgt drift						
Stald 1 (tidl. stald 4)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#375102) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv (#273767) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0 0	57 373
Stald 2 (tidl. stald 3)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#273769) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	641
Stald 4 (tidl. stald 2)	348	Mekanisk ventilation	6 m	(#273771) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	136
Stald 3 (tidl. stald 1)	792	Mekanisk ventilation	6 m	(#374546) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv (#273773) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0 0	29 658
Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	2509	Mekanisk ventilation	6 m	(#273776) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	0	1900
Stald 5	1984	Mekanisk ventilation	6 m	(#273779) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1370
Tilbygning til stald 5	1085	Mekanisk ventilation	6 m	(#374409) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	710
Ny klimapavillon 1	88	Mekanisk ventilation	3 m	(#378285) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	88
Ny klimapavillon 2	88	Mekanisk ventilation	3 m	(#378286) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	88
Ny klimapavillon 3	88	Mekanisk ventilation	3 m	(#378287) Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	0	88
Sum						6138

Tabel 3: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i ansøgt drift, etape 3

Stalde og produktioner						
Staldnavn	Staldstørrelse (m ²)	Ventilation	Kildehøjde	Produktion	Antal måneder udegående	Produktionsareal (m ²)
Nudrift						
Stald 7: Flex fravænningsstald	393	Mekanisk ventilation	6 m	(#273766) Smågrise. Drænet gulv + spalter (50 %/ 50%)	0	244
Stald 1 (tidl. stald 4)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#375103) Søer, golde og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv (#273768) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0 0	57 373
Stald 2 (tidl. stald 3)	752	Mekanisk ventilation	6 m	(#273770) Søer, golde og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	0	641
Stald 4 (tidl. stald 2)	348	Mekanisk ventilation	6 m	(#273772) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	163
Stald 3 (tidl. stald 1)	792	Mekanisk ventilation	6 m	(#273774) Søer, diegivende. Kassestier, fuldspaltegulv	0	549
Stald 5	1984	Mekanisk ventilation	6 m	(#374668) Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	0	1370
Sum						3397

Tabel 4: Stalde, ventilationsforhold, dyre- og gulvtype og produktionsarealer i nudrift og 8 års drift

Produktionsarealerne er beregnet ud fra staldtegninger samt oplysninger fra ansøger (se bilag 3).

3.1.2 Opbevaring og håndtering af husdyrgødning

Husdyrbrugets opbevaringsanlæg fremgår af tabel 5.

Opbevaringslagre						
Navn	Lagertype	Yderligere oplysninger	Bedste tilgængelige opbevaringsteknik	Dimension	Areal (m ²)	
Ansøgt drift						
Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	Flydende				727	
Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	Flydende				500	
Nudrift						
Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	Flydende				727	
Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	Flydende				500	
8 års drift						
Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	Flydende				727	
Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	Flydende				500	

Tabel 5: Opbevaringsanlæg i 8 års drift, nudrift og ansøgt drift

Der ønskes mulighed for at teltoverdække gyllebeholderne, hvis det på et tidspunkt ønskes. Den eneste grund til, at det nævnes her i miljøkonsekvensrapporten er, at den visuelle påvirkning af omgivelserne vurderes, da teltoverdækninger ikke ønskes benyttet som virkemiddel til at reducere ammoniakemissionen. Flydelag på gyllebeholderne sikres på nuværende tidspunkt ved at tilsætte halm til gyllebeholderne ved tømning og efter behov.

Gyllebeholderen på 2.040 m³ er fra 1991 og gyllebeholderen på 3.187 m³ er fra 2001.

Alle eksisterende stalde er med træk og slip-system. Der er endnu ikke taget stilling til, om den nye løbe-drægtighedsstald bliver med træk og slip eller linespil. Der trækkes propper og udsluses gylle ca. en gang om ugen på en hverdag. Gyllen i gyllebeholderne omrøres kun forud for flytning eller udbringning. Det er NordFalster Agro I/S, der står for udbringningen af husdyrgødningen.

Med en forventet fremtidig maksimal produktion på ca. 2.000 årssøer med smågrise til gennemsnitligt 8 kg er den årlige gylleproduktion, vaskevand samt regnvand fra ud- og indleveringsrampe på ca. 9.887 m³ (beregnet ud fra normalt).

For at leve op til kravet om 9 måneders opbevaringskapacitet i etape 3 skal der flyttes minimum ca. 2.500 m³ gylle til en ny opbevaringsaftale i etape 3. Der er indsendt kapacitetsberegning til kommunen, der viser, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet ved indgåelse af en ny opbevaringsaftale i etape 3 på 2.500 m³ ved fuld produktion.

Vurdering

Det vurderes, at husdyrbrugets opbevaringskapacitet er tilstrækkelig til det forventede dyrehold, samt at opbevaringskravet på minimum 9 måneders opbevaringskapacitet kan opfyldes, når der køres gylle til en ny opbevaringsaftale på 2.500 m³ ved fuld produktion i etape 3. Opbevaringskravet på 9 måneder er et lovkrav og skal opfyldes uanset, hvilke vilkår der eventuelt stilles i en miljøgodkendelse.

3.1.3 Drift af anlægget

Der er ca. 7 fuldtidsstillinger til driften af stalderne på Stubbekøbingvej 113. Efter udvidelsen vil forventes antallet at blive ca. 13-14 fuldtidsstillinger. Driften af husdyrbruget er beskrevet i de følgende punkter i denne rapport, men derudover kan nævnes, at der er følgende faste procedurer på husdyrbruget:

- Der registreres dyr i CHR
- Der føres journal over antal dyr bortskaffet til DAKA, antal og vægt af dyr sendt til slagtning
- Der føres E-kontrol
- Der er gyllebeholderkontrol af gyllebeholderne via beholderkontrolordningen

- Der føres logbog over flydelag på gyllebeholderne
- Før pumpning af gylle fra forbeholder bliver det tjekket, om der er plads til mere gylle
- Gyllepumpning til gyllevogn/lastbil sker med automatisk afbrydning ved fuld tank samt returløbsrør
- Der føres journal over medicinforbrug
- Der gennemføres kontrol af el-installationerne af autoriseret el-installatør hvert 5. år
- Der foretages termofotografering med års mellemrum
- Pulverslukkere kontrolleres årligt
- I løbet af dagen bliver dyr, anlæg, installationer og materiel holdt under opsyn
- Opgørelse over ressourceforbruget (brændstof, el, vand og foder) registreres i regnskabet
- Der udarbejdes mark/ gødningsplaner (NordFalster Agro I/S)
- Der føres sprøjtejournal (NordFalster Agro I/S)

3.2 Bygningsmæssige ændringer og anlægsarbejde (B2, E1a, F1b-c, F5a)

Ansøgningen omhandler en udvidelse med to amerikansiloer, en afhentningstank, tre klimapavilloner, en tilbygning til stald 5 samt en ny løbe- drægtighedsstald (Stald 6).

Amerikansiloerne forventes at blive almindelige stålgrå amerikansiloer på maks. 12,5 m i højden og knap 26 m i diameter med volumen på ca. ca. 1.200 m³. Hvis siloerne sættes op, vil laden (BBR 16) blive revet ned forinden. Siloerne vil blive opsat på betonfundamenter, og der vil komme kornelevator og redlere (kædetransportører) mellem siloerne og foderladen.

Afhentningstanken forventes at blive etableret i betonelementer med bundplade støbt i beton på stedet og med en maksimal radius på ca. 2,8 m. Tanken får fast låg i form af beton- eller metalplade og kommer op i en højde på maks. 2,5 m over terræn. Såfremt afhentningstanken ønskes etableret med overløb til gyllebeholder, skal den være lidt højere end gyllebeholderen, den etableres i tilknytning til. De eksisterende gyllebeholdere har overkant ca. 2 m over terræn.

De 3 klimapavilloner forventes at blive Danbox klimapavilloner – SP20 med glasfiber bund, isolerede Trapez stålplader i lysegrå eller grafitgrå og tag med fladt tag beklædt med tagpap. Der er luftindtag i siderne og ventilatorer i taget.

Tilbygning til stald 5 samt Stald 6 forventes at blive i samme type materialer og farver som Stald 5, dvs. med gråhvide søstenselementer, antracitgrå gavltrekanter, lysegråt fibercementtag og hvide vinduer og døre.

Tilbygningen bliver på ca. 39,4 m x 28,7 m og stald 6 bliver på ca. 33,0 m x 77,7 m. Kiphøjden bliver på maks. 9,6 m. Mellem Stald 5 og Stald 6 etableres en mellemgang i samme materialer og farver, dog muligvis med fladt tag med tagpap. I forbindelse med mellembygningen etableres en ny rampe, med afløb til kanal i en af staldene.

De nye stalde etableres i samme kote som den eksisterende farestald.

Såfremt der etableres teltoverdækninger på de eksisterende gyllebeholdere vil de blive etableret i grå PVC-dug med 20 graders hældning, svarende til maks. 8 m over terræn. Etableres der teltoverdækning og leveres der afgasset flydende biomasse retur fra biogasanlæg, forventes der etableret en påfyldestuds med et tætsluttende låg.

Der er på nuværende tidspunkt ikke planer om nedrivning af andre af husdyrbrugets bygninger end laden, hvor amerikansiloerne kommer til at stå. Det er muligt, at de bygninger, der udgør Stald 7 skal nedrives, såfremt Tilbygning til stald 5 samt Stald 6 etableres.

Placeringer af stalde og anlæg mv. fremgår af oversigtskortet i bilag 1.

3.3 Produktionsmæssig sammenhæng med andre husdyrbrug (A5, B3)

Skovdal Svineproduktion ApS har sohold på Nykøbingvej 73, 4850 Stubbekøbing og Havnsøvej 12, 4840 Nørre Alslev og smågrise og slagtesvin på Nykøbingvej 78, 4850 Stubbekøbing og Riserupvej 11, 4840 Nørre Alslev samt smågrise på Tårupvej 6 4840 Nørre Alslev. Endvidere har virksomheden en afhentningsplads til døde dyr på Nykøbingvej bag ved Nykøbingvej 71, 4850 Stubbekøbing.

Det er knap 2,5 km til Nykøbingvej 73, der er det af ansøgers andre husdyrbrug, der ligger tættest på målt i lige linje.

3.4 Husdyrbruget og det ansøgtes beliggenhed samt generelle afstandskrav (B4, F1a, F4)

3.4.1 Landskab

Husdyrbruget ligger umiddelbart nord for landevejen mellem Stubbekøbing og Gundslev. Landskabet omkring husdyrbruget er lettere kuperet. Staldanlægget ligger samlet.

Ifølge kortmaterialet på Plandata³ ligger husdyrbruget inden for udpegningen "Særlig værdifuldt landbrugsområde" og "Kystnærhedszonen" men uden for udpegningerne "Bevaringsværdigt landskab", "Større sammenhængende landskab", "Geologiske bevaringsværdier". Kanten af udpegningen "Bevaringsværdigt landskab" ligger dog på husdyrbrugets matrikel syd for stuehuset. Husdyrbruget ligger uden for områder udpeget til store husdyrbrug.

Ifølge kommuneplanens retningslinjer for udpegningen "Særlig værdifuldt landbrugsområde", i kommuneplanen navngivet "Jordbrugsområder" er området primært forbeholdt jordbrugserhvervene. Udvidelsen er således ikke i modstrid med udpegningen. Udpegningen "Bevaringsværdigt landskab" i Plandata.dk er identisk med kommuneplanudpegningen "Jordbrugsområder med særlige natur- og landskabsværdier". I retningslinjen står bl.a.: "*Fritliggende anlæg, der er nødvendige for driften af et jordbrugserhverv, skal tilpasses, så de tilgodeser hensynet om at beskytte landskaber, natur og kulturarv mest muligt.*" Området, Bevland, som ligger nord, øst og syd for husdyrbruget beskrives som kystnært område præget af landbrug.

Udpegningen "Store husdyrbrug" er en positiv udpegning til husdyrbrug på mere end 500 dyreenheder. Uanset om et husdyrbrug ligger inden eller uden for udpegningen er det Husdyrbrugloven og kommunens konkrete vurdering, der afgør, om det bliver meddelt miljøgodkendelse til ansøgninger.

Kystnærhedszonen er fastlagt i planloven og dækker som udgangspunkt kyststrækningen fra strandkanten og ca. 3 km ind i landet, dog med lokale variationer. I vejledningen til Planloven⁴ står, at Planloven tilsigter, at de åbne kyster fortsat skal udgøre en væsentlig natur- og landskabelig værdi samt at kystområder uden for udviklingsområderne, skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, som ikke er afhængig af kystnærhed. Af Guldborgsund Kommunes kommuneplan er landbrug ikke nævnt under retningslinjerne for Kystnærhedszonen. Det antages, at erhvervmæssig nødvendigt byggeri er tilladt i kystnærhedszonen.

Der er etableret beplantning rundt om det meste af bygningssettet bestående af avnbøg, rød kornel, hassel, benved, skovæbletræer, fuglekirsebær, stilkeg og æbleroser. Det er således stort set kun noget af tagene, der kan ses, når man passerer forbi på Stubbekøbingvej og Sortsøvej.

³ <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>

⁴ https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/vejledning_om_landzoneadministration_-_erhvervsstyrelsen_november_2019.pdf

Stuehuset er malet gult og har sort tegltag, maskinhuset og laden er grønne med grå eternit- og ståltage, de ældste stalde er malet hvide, farestalden er med gråhvide søstenselementer og alle stalde har gråhvide grå eternittage. Den del af de eksisterende bygninger, der er højest, er tårnet på den nordlige ende af "maskinhuset" (BBR 3). Tårnet skønnes at være ca. 10 m over terræn. Til sammenligning kommer de to amerikansiloer op i 12,5 m over terræn.

Gyllebeholderne er etableret i betonelementer. Såfremt der kommer teltoverdækning på gyllebeholderne, bliver disse i grå pvc-dug. Teltoverdækningerne vil få top maks. 8 m over terræn.

Der er ikke opstillet fodersiloer på udendørs arealer.

Vurdering af landskab

Som beskrevet er Kystnærhedszonen den eneste landskabelige udpegning, som husdyrbruget ligger inden for. Fra husdyrbruget er der ca. 950 m til kystlinjen, og husdyrbruget ligger med terræn ca. 6-8 m over havets overflade. Øst, nordøst og nord for husdyrbruget ud mod vandet er der terræn i samme højde eller højere, hvorfor husdyrbruget ikke vil være særligt synligt set fra vandet. Det vurderes derfor, at husdyrbrugets beliggenhed og udvidelsen inden for kystnærhedszonen ikke er et problem.

3.4.2 Kulturarv

Ifølge Slots- og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside er der i omegnen af husdyrbruget registreret enkelte fund og fortidsminder. På kortudsnittet herunder angiver den blå markering et ikke-fredet fund, den gule markering angiver et kulturarvsareal og de orange streger angiver diger. Det ikke-fredede fund er en sløjfet rundhøj eller baunehøj, og kulturarvsarealet er en middelalderlig landbebyggelse.

Figur 2: Skærmdump fra Slots- og Kulturarvsstyrelsens hjemmeside

Der er i forbindelse med hidtidigt byggeri ikke fundet fortidsminder under udgravning til stalde mv. Der har hidtil ikke været foretaget arkæologiske forundersøgelser på husdyrbruget.

Vurdering af kulturarv

Der, hvor de nye stalde og amerikanersiloerne skal ligge, er der i dag enten køre- og restarealer, dyrket mark eller en lade. Tidligere har alle arealerne været dyrket. Da husdyrbruget ligger uden for fortidsmindebeskyttelseslinjer og kulturudpegninger, kan husdyrbruget ikke påvirke registrerede fortidsminder eller kulturudpegninger negativt.

Der skal i forbindelse med gravearbejde være fokus på, om der kan ligge fortidsminder i jorden. Hvis der stødes på noget, der kunne være et fortidsminde, vil udgravningen blive stoppet med det samme og Lolland-Falster-Museum tilkaldt.

3.4.3 Materielle goder

Begrebet materielle goder er et begreb, der ikke benyttes i det daglige sprog. Med materielle goder menes materielle ting og ejendom. Ud fra denne betragtning skal der redegøres for, om ting og ejendomme kan

blive væsentligt påvirket af husdyrbruget og dets udvidelse. Som beskrevet i de efterfølgende punkter, overholdes alle afstandskrav bortset fra afstandskravet til skel.

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har i flere sager afgjort, at værditab som følge af godkendelse af husdyrbrug efter nævnets opfattelse ikke er et hensyn, der skal indgå i vurderingen af en ansøgning efter Husdyrbrugloven.

Vurdering af materielle goder

Med 125 m fra nærmeste bygning/anlæg på husdyrbruget til nærmeste nabobeboelse, og overholdelse af lugtgenæfstande til nabobeboelser (se punkt 3.7), vurderes husdyrbruget ikke at kunne påvirke naboers materielle ting og ejendomme væsentligt.

3.4.4 Afstandskrav

Husdyrbruglovens afstandskrav jf. § 6 og 8 overholdes for husdyrbruget. Husdyrbruget ligger således mere end 50 m fra:

- eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde,
- område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign.,
- en nabobeboelse

I tabellen herunder er afstande jf. Husdyrbruglovens § 8 vist:

Nærmeste dræn - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo N	178
Staldbygning	Tilbygning til stald 5	71
Gødningsslager	Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	22

Nærmeste sø - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo S	304
Staldbygning	Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	361
Gødningsslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	438

Nærmeste vandløb - Vandløb og søer over 100 kvm		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo S	766
Staldbygning	Stald 3 (tidl. stald 1)	753
Gødningsslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	816

Tabel 6: Afstande jf. Husdyrbruglovens § 8 stk. 1.

Naboskel - Naboskel		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo N	20
Staldbygning	Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	20
Gødningslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	113

Nærmeste levnedsmiddelvirksomhed? - Levnedsmiddelvirksomhed		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo N	3956
Staldbygning	Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	3962
Gødningslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	4054

Stubbekøbingvej 107 - Nabobeboelse		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo N	252
Staldbygning	Tilbygning til stald 5	131
Gødningslager	Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	128

Sortsøvej 2 - Nabobeboelse		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo N	182
Staldbygning	Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	199
Gødningslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	291

Nærmeste aktive boring jf. Geus - Vandforsyningsanlæg (ikke almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo S	505
Staldbygning	Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	529
Gødningslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	623

Nærmeste vandværksboring jf. Geus - Vandforsyningsanlæg (almen)		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo S	2175
Staldbygning	Stald 3 (tidl. stald 1)	2061
Gødningslager	Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	2060

Stubbekøbingvej - Offentlig vej og privat fællesvej		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo S	26
Staldbygning	Stald 1 (tidl. stald 4)	77
Gødningslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	153

Privat fællesvej - Offentlig vej og privat fællesvej		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo N	165
Staldbygning	Stald 3 (tidl. stald 1)	41
Gødningslager	Gyllebeholder 1 på 3.187 m ³	39

Stuehus - Beboelse på samme ejendom		
Type	Navn	Afstand [m]
Driftsbygning	Amerikanersilo S	76
Staldbygning	Stald 1 (tidl. stald 4)	26
Gødningslager	Gyllebeholder 2 på 2.040 m ³	86

Tabel 6: Afstande jf. Husdyrbruglovens § 8 stk. 1 – fortsat.

Husdyrgodkendelse.dk måler fra den/det stald/gødningsslag, der ligger tættest på de udpegede punkter. Punkterne er udpeget, så de ligger tættest muligt på de nye eller renoverede staldafsnit.

Afstandskravene til vandløb (herunder dræn) og søer større end 100 m², offentlig vej og privat fællesvej, og beboelse på samme ejendom er 15 m - afstandskravene til vandforsyningsanlæg, der ikke er til almen vandforsyning og til levnedsmiddelvirksomhed er på 25 m - afstandskrav til naboskel er på 30 m og afstandskrav til vandforsyningsanlæg til almen vandforsyning er på 50 m.

På kortudsnittet herunder er vist nærmeste sø, dræn, naboskel, nabobeboelse, ikke almene vandforsyningsboring og offentlige og private fællesvej (Stubbekøbingvej). Nærmeste vandløb, levnedsmiddelvirksomhed og vandværksboring ligger så langt væk, at de nærmeste øvrige punkter ikke ville kunne ses ordentligt på kortudsnittet, hvis der zoomes så langt ud, så de alle er med på kortet.

Figur 3: Kortudsnit over afstande (etape 3)

Som det fremgår kan afstandskravet til naboskel ikke overholdes. Både Tilbygning til stald 5 og den nye Stald 6 kan ikke overholde afstandskravet på 30 m til naboskel, matr. nr. 2^c af Barup Byg, Lillebrænde. Den mindste afstand bliver 20 m. Der er i miljølovgivningen ingen fast afstandskrav for siloer. Foreløbig er de vist ca. 4 m fra skel til samme matrikel der omgiver husdyrbrugets matrikel mod vest, nord og øst.

Der ansøges derfor om dispensation fra afstandskravet på 30 m til skel, til at placere Tilbygning til stald 5 samt Stald 6 20 m fra skel, da det ikke er muligt at placere bygningerne på husdyrbruget, så afstandskravet kan overholdes.

3.4.5 Byggelinjer og andre beskyttelseslinjer mv.

De nye klimapavilloner, stalde og amerikanersiloerne ligger uden for sø- og åbeskyttelseslinjer, skovbyggelinjer, kirkebyggelinjer samt fortidsmindebeskyttelseslinjer, men inden for kystnærhedszonen.

Vurdering af afstandskrav og andre beskyttelseslinjer

Kystnærhedszonen er vurderet under punkt. 3.4.1.

Som det fremgår, kan afstandskravet til naboskel ikke overholdes for Tilbygning til stald 5 og Stald 6, da den matrikel husdyrbruget udgøres af ikke er særlig stor. Det vil ikke være hensigtsmæssigt at udvide andre steder på matriklen. Mod syd ud mod Stubbekøbingvej starter udpegningen af den landskabelige udpegning "Bevaringsværdige landskaber" og terrænet her er lidt højere end på den nordlige del af matriklen. Her er der heller ikke tilstrækkelig plads til at etablere staldene. Endvidere er det mest hensigtsmæssigt at etablere udvidelsen af farestalden i tilknytning til den eksisterende farestald af hensyn til arbejdsrutiner, tilsyn med dyr mv.

Samlet vurdering 3.4.1-3.4.5

Samlet vurderes det, at placeringerne af de nye klimapavilloner, stalde, afhentningstanken og amerikanersiloerne på Stubbekøbingvej 113 er de mest hensigtsmæssige i forhold til at holde bebyggelsen samlet. Husdyrbruget fortsat vil opfattes som en samlet enhed. Med de ansøgte størrelser og højder vurderes husdyrbruget endvidere at være en normal størrelse husdyrbrug.

Det er ansøgers plan at etablere beplantning mod nord, når etape 3 udvidelsen er gennemført. Det bør dog være et frivilligt tiltag, eftersom husdyrbruget ligger uden for alle landskabelige udpegninger bortset fra kystnærhedszonen, og husdyrbruget næppe er synligt set fra kysten/havet.

3.4.6 Jordarealer og jordbund

Alle stalde, kanaler, gyllerør, forbeholder, afhentningstank og gyllebeholdere er og bliver udført i tætte og stabile materialer.

Der er ikke registreret jordforureninger på husdyrbruget. Husdyrbruget ligger uden for kortlagte råstofgraveområder. Der er ikke anvendt slagger på husdyrbruget, og der vil heller ikke blive benyttet slagger i forbindelse med udvidelsen. Jordtypen er lerjord.

Overskudjord fra udgravningen til de nye stalde, kanaler og afhentningstanken forventes lagt i lavninger på markarealer i en højde af maksimalt ½ m.

De nye arealer, der inddrages til Tilbygning til stald 5 og Stald 6 er i dag køre- og restarealer eller dyrket mark. Hvis husdyrbrugets bygninger og anlæg på et tidspunkt skal rives ned, vil arealerne umiddelbart kunne benyttes til fx dyrkning af afgrøder. Der inddrages ca. 0,4 ha af marken nord for staldanlægget i etape 3.

Vurdering

Da stalde, kanaler, gyllerør, forbeholder og gyllebeholdere er og bliver udført i tætte og stabile materialer, vurderes det, at der fra selve husdyrbruget ikke ved normal drift kan ske væsentlige direkte eller indirekte påvirkninger af jordarealer eller jordbund. Udlægning af ren jord i maksimalt ½ meters højde i lavninger vurderes at være en hensigtsmæssig genanvendelse af den bortgravede jord.

3.5 Ammoniakemission og -deposition (B5, B4, E1b, F1d)

Ud fra oplysningerne om størrelsen af produktionsarealerne, dyre- og gulvtype i ansøgt drift, nudrift og 8-års drift samt oplysninger om miljøteknologier beregnes husdyrbrugets ammoniakemission i de tre drifter.

Gyllekølingseffekten fra den gældende miljøgodkendelse er omregnet, idet det har vist sig, at gyllekølingseffekten har været lidt lavere end tidligere antaget. Gyllekøling er endeligt optaget på Miljøstyrelsens Teknologiliste d. 5/2-2018. Effekten af gyllekølingen er således nyeste viden. Der er indsendt beregning til kommune for effekten af gyllekølingen med den tidligere og nye beregningsmetode. Ammoniakreduktionseffekten for gyllekølingen ændres således fra 15,6 % til 13,1 % i farestalden i 8 års drift og nudrift.

Den eksisterende varmepumpe er for nyligt gået i stykker og bliver udskiftet med en ny varmepumpe medio juli måned.

Ammoniakemissionen fra stalde og opbevaringslagre fremgår af tabel 7. Den totale ammoniakemission fra husdyrbruget er i ansøgt drift på 5.500,9 kg NH₃-N/år med en merdeposition i forhold til nudrift og 8 års drift på 1.619,3 kg NH₃-N/år. I ansøgt drift ændres ammoniakreduktionseffekten af gyllekølingen til 26,7 %.

Driftstype:	Ammoniakemission fra staldafsnit (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra lagre (kg NH ₃ -N/år)	Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)
Ansøgt drift	5010,0	490,8	5500,9
Nudrift	3390,7	490,8	3881,6
8 års-drift	3390,7	490,8	3881,6

Tabel 7: Ammoniakemission fra staldafsnit, opbevaringslagre og totalt fra husdyrbruget

Husdyrbrugets ammoniakemission må ikke give anledning til væsentlige påvirkninger af naturområder, der er beskyttede af europæisk lovgivning (Natura 2000 områder). Der må heller ikke ske påvirkning af naturområder, der er beskyttet af dansk lovgivning, eller som kan være leve- eller ynglelokaliteter for særligt beskyttede dyrearter (bilag IV arter).

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen kategoriserer naturen i kategori 1, 2 og 3 natur og fastsætter beskyttelsesniveauer, som fremgår af tabel 8.

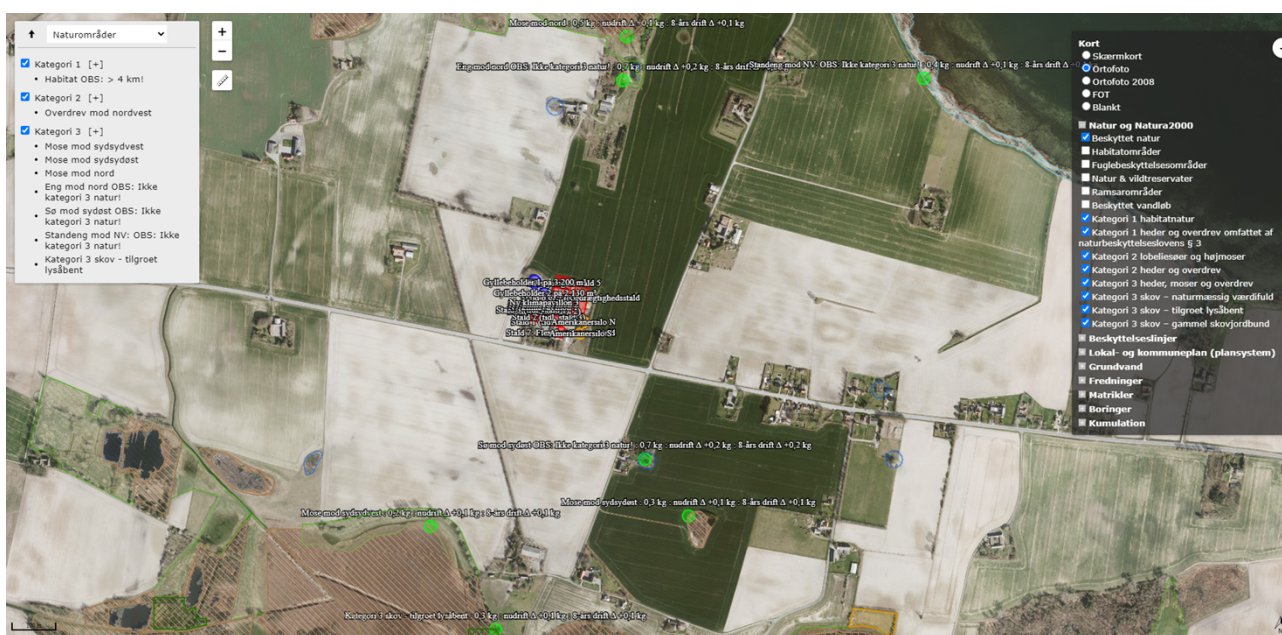
Naturområder i nærheden af husdyrbruget er udpeget og fremgår af figur 4 og 5, og beregningerne af ammoniak til disse områder fremgår af tabel 9.

Ammoniakfølsom natur	Beskrivelse	Krav
Kategori 1	Ammoniakfølsomme Natura 2000-naturtyper uanset størrelse jf. bilag 3 pkt. D i bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug hvis de er beliggende inden for et Natura 2000 område og er omfattet af udpegningsgrundlaget og kortlagt, samt heder og overdrev inden for et Natura 2000 område som er omfattet af § 3 i NBL ⁵ (dvs. større end 2.500 m ²)	Max. Totaldeposition (stald og lager) afhængig af antal husdyrbrug i nærheden*): 0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug 0,7 kg N/ha ved 0 husdyrbrug.
Kategori 2	Ammoniakfølsomme naturtyper som ligger udenfor Natura 2000 område: højmoser, lobeliesøer, heder der i sig selv er større end 10 ha og omfattet af § 3 i NBL og overdrev der i sig selv er større end 2,5 ha og omfattet af § 3 i NBL.	Max. totaldeposition på 1,0 kg N/ha pr. år.
Kategori 3	Ammoniakfølsomme naturtyper der ikke er omfattet af kategori 1 og 2 og som ligger uden for Natura 2000 område i form af heder, moser og overdrev der er omfattet af § 3 i NBL samt ammoniakfølsomme skove. For at være ammoniakfølsom skal skove være større end 0,5 ha og mere end 20 m bred og bevokset med træer, der danner eller inden for et rimeligt tidsrum vil danne en sluttet skov af højstammede træer og 1) hvor der har været skov på arealet i lang tid (i størrelsesorden mere end ca. 200 år), så der er tale om gammel »skovjordbund«, 2) hvor skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, fx tidligere hede, mose eller overdrev, så jordbunden ikke har været dyrket mark inden for en periode svarende til perioden for gammel »skovjordbund« (dvs. i størrelsesorden mere end ca. 200 år), eller 3) hvor der i skoven er forekomst af naturskovindikerende eller gammelskovsarter, som er medtaget på listen "Arter, der er brugt ved prioritering af naturmæssigt særligt værdifulde skove omfattet af	Kommunen vurderer konkret, om der skal fastsættes vilkår om max. merdeposition, og hvad det nødvendige krav til max. deposition skal være. Kravet må dog ikke være under en max. merdeposition på 1,0 kg N/ha pr. år

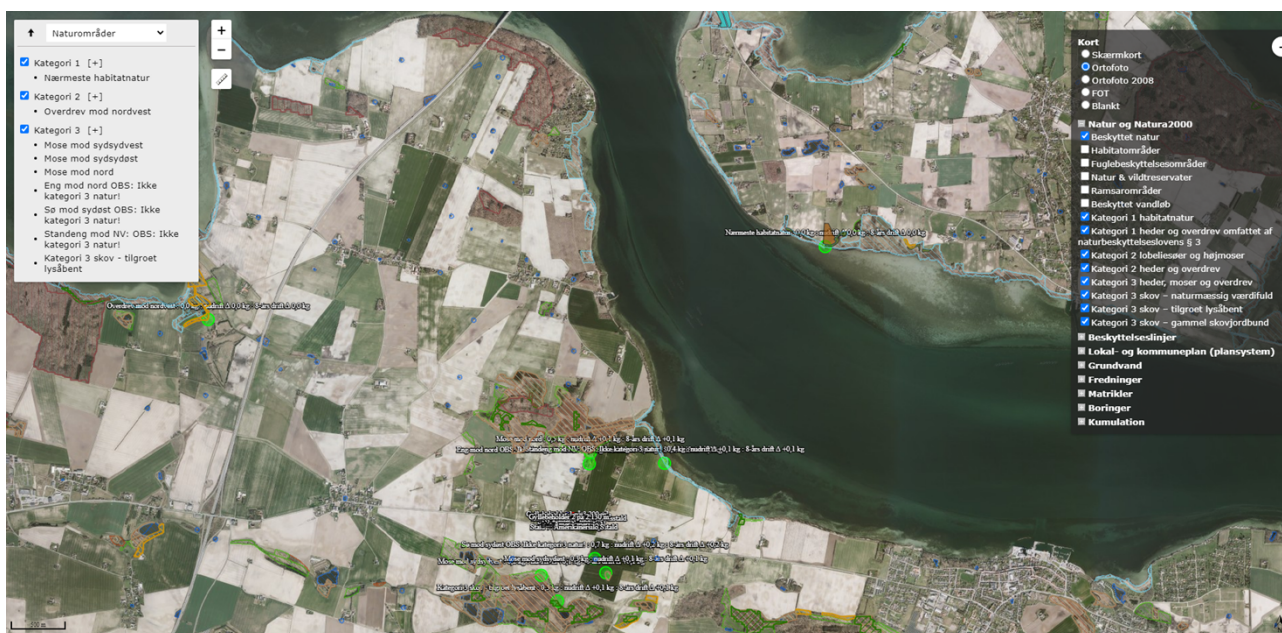
⁵ Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 240 af 13/03/2019

	§ 25 i lov om skove” og arterne har væsentlig, definerende betydning for skovens naturværdi.	
Beskyttede naturtyper der ikke hører under Kategori 1-3, men som efter en konkret vurdering, er ammoniakfølsomme.	Kan fx være enge, strandenge og søer	
<p>* Antallet af husdyrbrug ud over det ansøgte opgøres på følgende måde (kumulationsmodel):</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 150 kg NH3-N pr. år indenfor 200 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 450 kg NH3-N pr. år indenfor 200-300 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 750 kg NH3-N pr. år indenfor 300-500 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 1.500 kg NH3-N pr. år indenfor 500-1.000 m</p> <p>Antal husdyrbrug med en emission på mere end 5.000 kg NH3-N pr. år indenfor 1.000-2.500 m</p>		

Tabel 8: Krav til maksimal total- og merdeposition af ammoniak til natur

Figur 4: Husdyrbrugets placering i forhold til de nærmeste naturområder

Figur 5: Husdyrbrugets placering i forhold til alle udpegede naturområder

Navn:	Kategori:	Opretter:	Kumulation:	Ruhed natur:	Merdeposition (kg N/ha/år):		Totaldeposition (kg N/ha/år):
					8-års drift	Nudrift:	
Kategori 3 skov - tilgroet lysåbent	Kategori 3	Ansøger	0	S	0,1	0,1	0,3
Standeng mod NV: OBS: Ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,4
Sø mod sydøst OBS: Ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	Mk	0,2	0,2	0,7
Eng mod nord OBS: Ikke kategori 3 natur!	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,2	0,2	0,7
Mose mod nord	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,5
Mose mod sydsydøst	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,3
Mose mod sydsydvest	Kategori 3	Ansøger	0	Bn	0,1	0,1	0,2
Overdrev mod nordvest	Kategori 2	Ansøger	0	S	0,0	0,0	0,0
Nærmeste habitatnatur	Kategori 1	Ansøger	0	Bn	0,0	0,0	0,0

Tabel 9: Total og merdeposition af ammoniak til udpegede naturområder

Kategori 1 natur

Det nærmeste kategori 1 naturområde er et rigkær på Bogø i Natura 2000 habitatområdet "Havet og kysten mellem Præstø Fjord og Grønsund", der ligger ca. 3,5 km nordøst for husdyrbruget. Se figur 5.

Ammoniaktotaldepositionen til naturområdet beregnes til 0,0 kg N/ha/år. Da totaldepositionen til kategori 1 naturen er på 0,0 kg N/ha/år, er det ikke relevant at se på kumulation i forhold til ammoniakdeposition fra andre husdyrbrug til naturpunktet, hvorfor der ikke er brugt tid på at finde ud af, hvor stor ammoniakemission der er fra husdyrbrug inden for en radius af 2,5 km fra naturområdet.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens mest restriktive totaldepositionskrav til kategori 1 natur på 0,2 kg N/ha/år overholdes således.

Kategori 2 natur

Det nærmeste kategori 2 naturområde er ifølge Husdyrgodkendelse.dk et tilgroet overdrev knap 4 km nordvest for husdyrbruget. Se figur 5.

Det fremgår af tabel 9, at totaldepositionen til overdrevet er på 0,0 kg N/ha/år, hvorfor Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens totaldepositionskrav til kategori 2 natur på maksimalt 1,0 kg N/ha/år overholdes.

Kategori 3 natur og § 3 områder

De nærmeste kategori 3 naturområder er ifølge Husdyrgodkendelse.dk en række moser samt arealer udpeget som kategori 3 skov – tilgroet lysåbent. De nærmeste moser og den nærmeste kategori 3 skov er

udpeget. Herudover ligger der en række enge, søer samt en strandeng rundt omkring husdyrbruget. De nærmeste er udpeget. Se figur 4.

Det fremgår af tabel 9, at merdepositionen til kategori 3 naturarealerne og de øvrige naturarealer er på maksimalt 0,2 kg N/ha/år. Den almindelige betragtning er, at en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt § 3 naturområde. Det mest restriktive krav, kommunen kan stille til kategori 3 natur, er maksimalt 1 kg N/ha/år i merdeposition.

Med en maksimal merdeposition i både nudrift og 8 års drift overholdes dette krav således.

Der er ikke udspecificeret tålegrenser for alle naturtyper. DCE under Aarhus Universitet har fastsat empirisk baserede tålegrenser for forskellige naturtyper (se tabel 10 herunder).

Tabel 2. Empirisk baserede tålegrenser for naturbeskyttelseslovens terrestriske naturtyper samt for klit, løv- og nåleskov baseret på de seneste anbefalinger fra UNECE, 2011.

Naturtype	Tålegrænse	Differentiering
Overdrev	10-25	¹ sure overdrev 10-15, kalkholdige overdrev 15-25
Klit	8-20	grå klit og grønsværklit 8-15, øvrig klit 10-20
Hede	10-20	der kan være klit kortlagt som § 3 hede
Fersk eng	15-25	^{1,2}
Strandeng	30-40	^{1,2}
Mose (og kær)	5-30	højmoser 5-10, hængesæk, tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser og væld, rigkær 15-30
Løvskov	10-20	Skovbevoksede tørvemoser 10-15
Nåleskov	10-20	

¹ Bør ikke anvendes for arealer med kulturgræsland / hvor den væsentligste påvirkning er en hidtil lovlig landbrugsmæssig. Dette vil primært gælde engarealer og bør ses over en længere tidsperiode. Intervallet dækker således som udgangspunkt 'naturenge'. Se også note 2.

² Den atmosfæriske afsætning skal ses i sammenhæng med andre tilførsler, fx med overfladenær afstrømning.

Tabel 10: Tålegrenser for terrestriske naturtyper⁶.

Ifølge kortene på Danmarks Miljøportal under laget "Miljøbeskyttelse: Forurening, Luft og National – Kvælstoftotal afsætning" ligger kvælstoftotal-afsætningen på 9,3 kg N/ha/år for det 5,6 km x 5,6 km grid, som husdyrbruget ligger i.

Vurdering af ammoniakdeposition til naturområder

Da Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens krav til total- og merdeposition af ammoniak til kategori 1, 2 og 3 natur overholdes og endvidere ligger langt under grænseværdierne, vurderes ammoniakdepositionen til de nærliggende naturområder ikke at kunne påvirke naturarealerne væsentligt negativt.

Merdepositioner på 0,1-0,2 kg N/ha/år i forhold til de omkringliggende moser, potentiel ammoniakfølsom skov, eng, strandeng og sø vurderes heller ikke at kunne medføre væsentlige negative påvirkninger.

3.6 Biologisk mangfoldighed/biodiversitet (F4, F1c)

Biologiske mangfoldighed/biodiversitet generelt

Som vi læser Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen, så er det den nærliggende biodiversitet, der kan forventes at blive berørt af projektet, der skal beskrives, herunder biodiversitetens relative rigdom, forekomst, kvalitet og regenereringskapacitet i området og dettes undergrund.

FN definerer biodiversitet som: "Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismene indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen

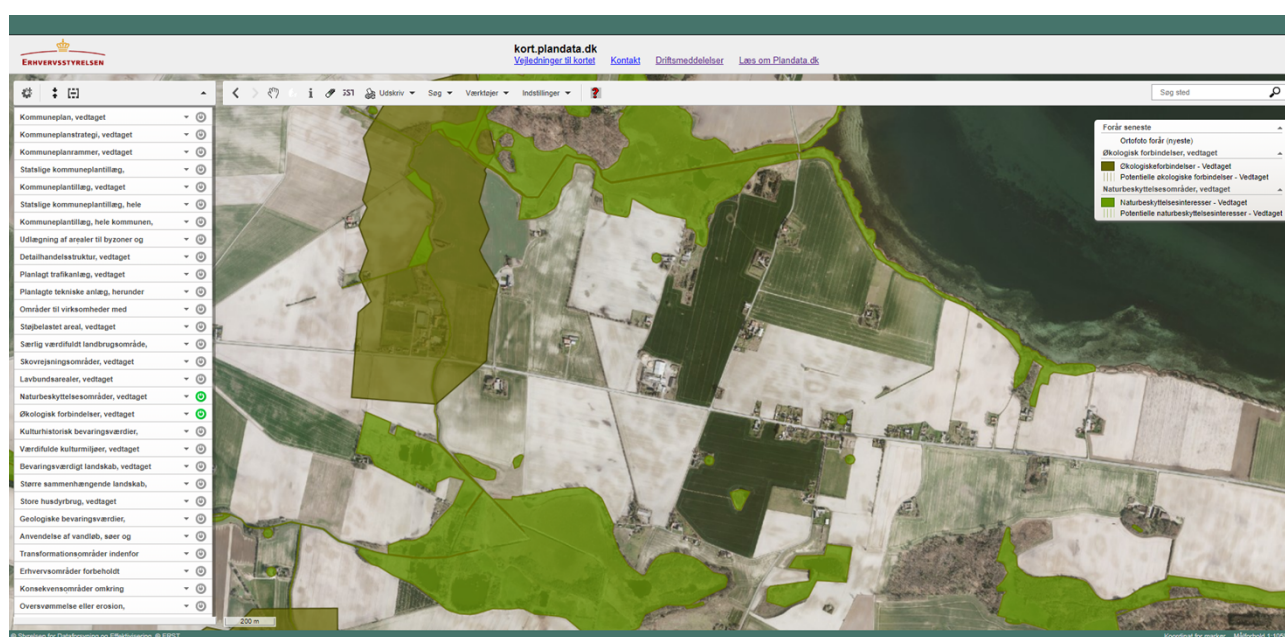
⁶ http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taalegraenser.pdf

indenfor og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer.” Med andre ord er biodiversitet alt liv på jordkloden, herunder dyr, planter, svampe, bakterier og andet levende både på land og i vand.

Et traditionelt husdyrbrug, vil kunne påvirke biodiversiteten med ammoniak, der udledes gennem luften, udslip af forurenende stoffer i form af næringsstoffer eller kemikalier, afdrift eller afstrømning af bekæmpelsesmidler anvendt i marken eller ved direkte fysisk påvirkning, fx hvis der fjernes natur, leve-, yngle- eller opholdssteder.

Påvirkningen med ammoniak på naturtyper er beskrevet i det foregående punkt. I et efterfølgende afsnit under dette punkt beskrives bilag IV-arter og eventuel påvirkning heraf.

Husdyrbruget ligger uden for områder udpeget som økologiske forbindelser eller potentielle økologiske forbindelser, områder med naturbeskyttelsesinteresser eller potentielle naturbeskyttelsesinteresser. De nærmeste områder fremgår af nedenstående kortudsnit.

Figur 6: Kort over økologiske og potentielle økologiske forbindelser mv. fra Plandata.dk

Bilag IV-arter mv.

Bilag IV-arter er arter, der fremgår af bilag IV i EU's habitatdirektiv. Arterne er strengt beskyttede. Det betyder, at hverken arterne eller deres yngle- og rasteområder må beskadiges eller ødelægges.

Af faglig rapport fra DMU nr. 635, Håndbog over dyrearter på habitatdirektivets bilag IV⁷ fremgår en liste over arters udbredelse i et grid på 10 km x 10 km fordelt over hele landet. Der er desuden udgivet en videnskabelig rapport i 2013 over overvågning af arter⁸. Af rapporterne fremgår, at nedenstående arter kan være registreret i nærområdet til husdyrbruget.

Dansk navn:	Videnskabeligt artsnavn:
Bredøret flagermus	<i>Barbastella barbastellus</i>
Vandflagermus	<i>Myotis daubentonii</i>
Brunflagermus	<i>Nyctalus noctula</i>
Langøret flagermus	<i>Plecotus auritus</i>
Sydflagermus	<i>Eptesicus serotinus</i>

⁷ Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>

⁸ AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>

Dværgflagermus	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>
Stor vandsalamander	<i>Triturus cristatus</i>
Spidssnudet frø	<i>Rana arvalis</i>
Springfrø	<i>Rana dalmatina</i>
Grønbroget tudse	<i>Bufo viridis</i>

Tabel 11: Liste over bilag IV-arter

Som der fremgår af kortet på Danmarks Miljøportal over registrerede bilag IV-arter er der registreret Stor vandsalamander, Springfrø, Spidssnudet frø og Grønbroget tudse inden for ca. 1.000 m fra husdyrbruget (se figur 7).

Figur 7: Kort over registreringer af bilag IV arter, Danmarks Miljøportal, Naturdata

Der, hvor de nye stalde og amerikanersiloerne skal ligge, er der i dag køre- og restarealer, dyrket mark samt en lade. Der er endnu ingen beplantning i det meste af skellet mellem husdyrbrugets bygninger og marken mod nord. Beplantningen øst for amerikanersiloerne forventes at kunne blive stående.

Gamle bygninger og træer **kan** fungere som dagskjul og overvintringssteder for flagermus.

Flere af områdets søer og vådområder **kan** være yngle- og levesteder for padder.

Samlet vurdering

Ud fra den betragtning at en merdeposition på 1,0 kg N/ha/år ikke kan medføre en tilstandsændring af et almindeligt § 3 naturområde, vurderes det, at en maksimal merdeposition på 0,1-0,2 kg N/ha/år til de nærmeste naturarealer ikke vil kunne udgøre en negativ påvirkning af naturområderne som yngle- og levesteder. Ammoniak er så vidt vides ikke direkte skadelig for bilag IV-arter eller for andre arter. Den største effekt af ammoniakdepositionen vil være risiko for tilgroning af lysåbne naturarealer.

Ifølge ansøger er der aldrig set flagermus i laden.

Pga. afstanden til potentielle yngle- og levesteder, samt da der ikke fjernes hverken beplantninger, stenbunker, jorddiger eller gamle bygninger, som kan være mulige opholdssteder, vurderes det derfor, at husdyrbruget ikke kan påvirke bilag IV-arters eller andre arters yngle- eller levesteder negativt.

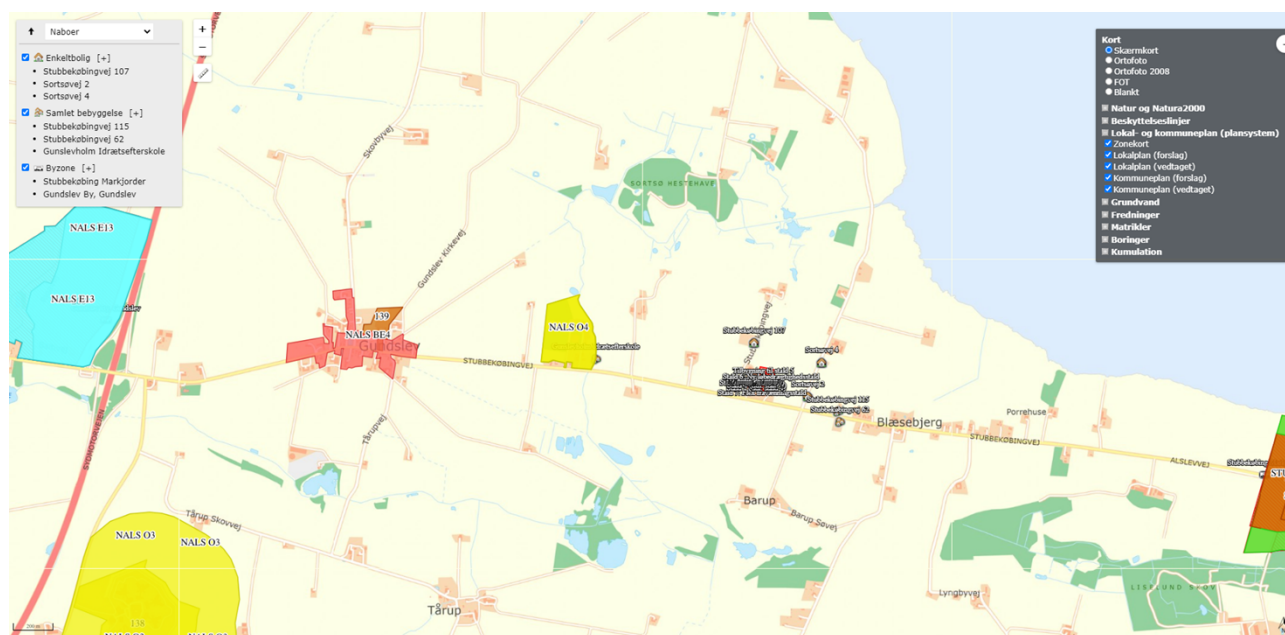

Når de generelle udbringningsregler for husdyrgødning, samt anvendelse af bekæmpelsesmidler overholdes, vurderes der ikke at kunne ske væsentlig påvirkning af biodiversiteten ved markdriften. Som tidligere beskrevet ligger markdriften under Nordfalster Agro I/S.

3.7 Lugtmission (B6, B4, E1b, E1c)

Nærmeste lugtberegningspunkter er udpeget i skema 217810 i Husdyrgodkendelse.dk, se figur 8.

Der er ikke kumulation med andre husdyrbrug i forhold til lugt til nabobeboelser, samlede bebyggelser eller byzone- og sommerhusområder, idet der ikke ligger husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år inden for 100 m fra nærmeste naboer og 300 m fra nærmeste samlede bebyggelser og byzone- og sommerhusområder.

Figur 8: Nærmeste nabo, samlede bebyggelse, lokalplan med offentligt formål og byzone

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand (m)	Korrigeret geneafstand (m)	Vægtet gennemsnitsafstand (m)	Genekriterie overholdt
 Sortsøvej 2	0	FMK	190,5	190,5	266,5	Ja
 Sortsøvej 4	0	FMK	190,5	190,5	337,2	Ja
 Stubbekøbingvej 107	0	FMK	190,5	190,5	205,6	Ja
 Gundslevholm Idrætssefterskole	0	NY	444,2	444,2	883,8	Ja
 Stubbekøbingvej 115	0	NY	444,2	444,2	445	Ja
 Stubbekøbingvej 62	0	NY	444,2	428,8	477,7	Ja
 Gundslev By, Gundslev	0	NY	618,7	618,7	3487,1	Ja
 Stubbekøbing Markjorder	0	NY	618,7	618,7	2718,8	Ja

Konsekvenszone: 871 m

Tabel 12: Beregning af lugtgeneafstande til nærmeste naboer, samlet bebyggelse mv. og byzoner

Da husdyrbruget delvist ligger nord for Stubbekøbingvej 62, korrigerer Husdyrgodkendelse.dk geneafstanden. Geneafstanden reduceres med 10 % for de staldafsnit, der ligger i intervallet 300° til 60°.

Lugtberegningerne viser, at lugtgeneafstandene overholdes. Lugtgeneafstandene ville også være overholdt uden reduktionen.

Der er ikke kendskab til, at lugt fra husdyrbrug er direkte sundhedsskadelig.

Husdyrgodkendelse.dk beregner udelukkende lugt fra stalde. Ud over lugt fra staldene, kan der være lugt fra gyllebeholdere. Fra gyllebeholderne kan der være lugtafgivelse i sær i forbindelse med omrøring og pumpning. Der vil også kunne forekomme lugtgener i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på marker. Husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for udbringning af gylle op til byzone- og sommerhusområder overholdes.

Hvis der fremadrettet udbringes afgasset flydende biomasse, vil lugtgenerne fra udbringningen blive reduceret⁹. Muligvis vil lugtmission fra gyllebeholdere også falde i forhold til opbevaring af almindelig svinegylle.

Vurdering

Lugt opfattes forskelligt af forskellige personer. Det kan derfor ikke afvises, at nogle vil finde lugtgeneafstandene utilstrækkelige, mens andre ikke føler sig generet, selv om de bor inden for lugtgeneafstandene. Lugt fra fx gyllebeholdere indgår ikke i lugtberegningerne i Husdyrgodkendelse.dk. Det

⁹ Grøn viden Markbrug nr. 296 juni 2004 <http://web.agrsci.dk/difpublikation/index.asp?action=show&id=797>

vurderes, at en afstand på 125 m fra nærmeste gyllebeholder til nærmeste nabo på Stubbekøbingvej 107 er tilstrækkelig til at undgå væsentlige lugtgener.

På baggrund af ovenstående, samt det at alle lugtgeneafstande overholdes i alle etaper, vurderes det, at husdyrbruget ikke udgør en sundhedsrisiko for omgivelserne, samt at husdyrbruget kan udvides/ændres som ansøgt uden at være til gene for naboerne.

3.8 Øvrige emissioner og gener (B7, E1b, F1d, F5c, F8)

Nærmeste større husdyrbrug er svinebrugene på Alslevvej 31 og Nykøbingvej 73 ca. 2,1 km mod øst og ca. 2,5 km mod vest. Som tidligere beskrevet driver Skovdal Svineproduktion husdyrbruget på Nykøbingvej 73.

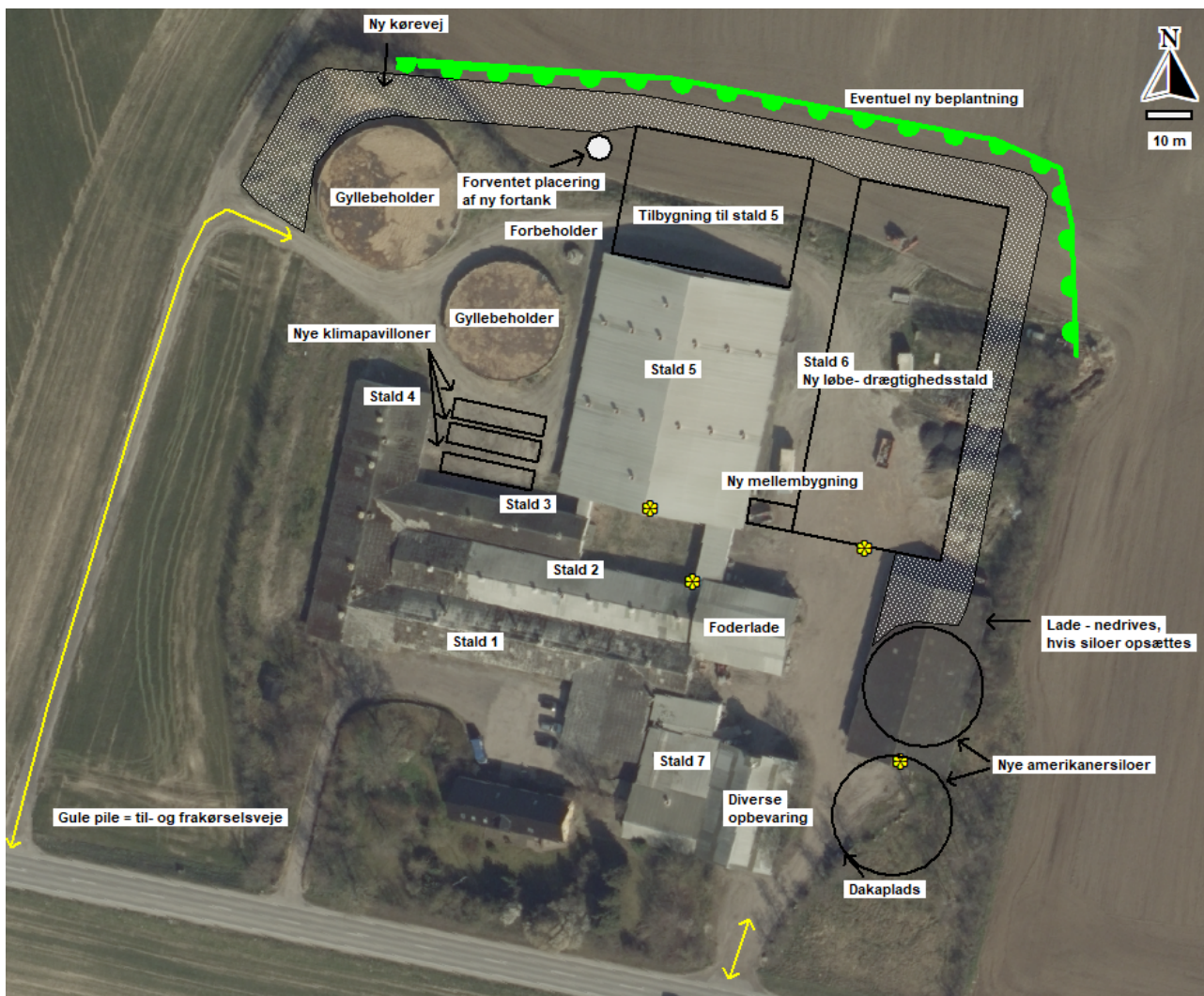
Der forekommer ingen stråling fra husdyrbrug. Der vil være emission af varme fra dyrene og gødningen. Varme genvundet ved gyllekøling benyttes til opvarmning af stalde. Det er ikke fundet nødvendigt at kvantificere varmeemissionen.

I de efterfølgende underpunkter beskrives potentielle gener fra støj, rystelser og vibrationer, støv, lys, skadedyr og transport. Husdyrbruget ligger forholdsvis tæt på beboelser, hvorfor der er fokus på ikke at genere naboerne.

3.8.1 Støj (B7, E1b, F1d, F5c)

De største støjgener vil forekomme i forbindelse med ventilation, gylleomrøring og -pumpning, tipning af foder/korn i korngrav i foderladen, transport af korn til og fra amerikanersiloerne, fodringsanlæg samt transport af dyr, foder og gylle mv. Se kort over støjkilder herunder.

Alle stationære pumper er støjsvage elektriske pumper. Gyllebeholderne tømmes vha. gyllevogn med indbygget pumpesystem, som er meget lidt støjende. Der benyttes kun traktordrevet gyllerør til omrøring af gyllebeholder før udbringning.

Figur 9: Støjklider (og udvendig belysning)

De fleste ventilationsanlæg er nye eller nyere støjsvage typer.

Transporter forbi naboer vil kunne høres, men adskiller sig ikke fra anden vejtransport.

Der har så vidt vides ikke været naboklager over støj fra husdyrbruget.

Vurdering

Med husdyrbrugets placering i forhold til nærmeste nabobeboelser, vurderes støj, herunder lavfrekvent støj, at være af et omfang, der ikke vil kunne genere omgivelserne, samt at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes.

Vurdering af støj i forhold til transport er beskrevet under punkt 3.8.6.

Det vurderes, at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser kan overholdes, og det forslås, at der fastsættes vilkår for støj i overensstemmelse med Miljøstyrelsens støjvejledninger.

3.8.2 Rystelser og vibrationer (B7, E1b, F1d, F5c)

Der kan eventuelt forekomme mindre rystelser i forbindelse med transport til og fra husdyrbruget og internt på husdyrbruget. Der sker ingen ændringer i de eksisterende kilder til rystelser og vibrationer fra husdyrbruget med det ansøgte. Kilder kan fx være ventilationsanlæg, foderanlæg, gyllepumper og diverse maskiner. Det kommer nye ventilationsanlæg i forbindelse med de nye stalde.

Vurdering

De typer stationære anlæg, der benyttes på traditionelle husdyrbrug, giver ikke anledning til rystelser og vibrationer, der kan mærkes, andet end hvis man opholder sig klods op ad anlæggene. De eneste rystelser, der eventuelt vil kunne opleves af omgivelserne, vil være, hvis beboelser ligger meget tæt på overkørsler, hvor der foregår trafik af gyllevogne, transporter af foder og dyr mv. Der ligger ingen nabobeboelser i tilknytning til overkørslerne til husdyrbruget.

Se yderligere om transporter under punkt 3.8.6.

Med afstanden til naboer fra stationære og mobile kilder på selve husdyrbruget, vurderes det, at rystelser og vibrationer fra husdyrbruget ikke vil kunne medføre væsentlige gener for omgivelserne.

3.8.3 Støv (B7, E1b)

Støv vil primært forekomme i forbindelse med transporter på husdyrbruget samt i mindre grad fra staldenes afkast. Kørearealerne rundt omkring bygningerne og gyllebeholderne er grusbelagte. Der kommer ny kørevej nord og øst omkring de nye stalde i etape 3. Vejen forventes etableret med grus/stabilgrus. Offentlige veje vil blive fejlet/skrabet efter kørsel, når der er behov for det.

Foder tippes i korngrav i foderladen og ledes ud i staldene som tørfoder gennem rørsystem. Der er desuden overbrusningsanlæg i alle stalde bortset fra i løbestalden (Stald 1), hvilket er med til at reducere støvemissioner fra staldene. Der kommer overbrusningsanlæg i alle de nye stalde.

Vurdering

Det vurderes, at afstanden til nabobeboelser er så stor, at der ikke vil kunne forekomme støvgener fra kørslen på de grusbelagte kørearealer.

Det vurderes, at der ikke er problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder håndteres i siloer i foderladen samt fremadrettet i amerikanersiloerne, hvis disse etableres, og foderet ledes ud i staldene gennem lukkede rørsystemer. Overbrusning i staldene medvirker endvidere til at binde støv.

3.8.4 Lyspåvirkning (B7, E1b, F1d, F5c)

Placering af udvendig belysning fremgår af figur 9. Det forventes, at der kommer udendørs belysning på sydgavlen af Stald 6. Den udendørs belysning er kun tændt i forbindelse med ind- og udlevering af dyr og færdsel af personale.

Se punkt 4.2.2 med hensyn til styringen af lyset inde i staldene.

I forbindelse med transporter af dyr, foder, korn og kørsel med husdyrgødning vil der holde/køre lastbiler og traktorer med lyset tændt ved staldene, foderladen, amerikanersiloerne og gyllebeholderne. Lyspåvirkning fra køretøjer er kortvarig.

Vurdering

Hverken lysudslip via vinduer eller udvendig belysning vurderes at kunne genere naboer eller vejtrafik, dels pga. kildernes lysstyrke og placering samt afstanden til nærmeste naboer og veje.

3.8.5 Skadedyr (B7, E1b)

Ansøger oplever ikke problemer med skadedyr. Skadedyr og fluer bekæmpes efter gældende regler. Opbevaring af foder sker indendørs i foderladen og fremadrettet også i amerikanersiloerne, og der fejes op ved eventuelt spild, så der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter og mus mv.).

Fluebekæmpelse sker ved rengøring samt indsættelse af rovfluelaver (pt fra Miljøfluen). Rottebekæmpelse sker via et privat firma (pt. Rovflen). Rotter bekæmpes med klappælde eller kasser med rottegift, afhængigt af, om der er konstateret rotter. Der opsat fælde/kasser for hver ca. 15 m staldbygning.

Vurdering

De beskrevne bekæmpelsestiltag vurderes at være tilstrækkelige til, at der ikke er risiko for gener fra skadedyr. Med effektiv rottebekæmpelse vil der være begrænset fare for menneskers sundhed, da overførsel af smitte med bakterier, vira og proto-zoer dermed begrænses mest muligt.

3.8.6 Transporter (B7, E1b)

Alle transporter sker ad Stubbekøbingvej.

Tunge transporter sker typisk i tidsrummet 7-18 på hverdage. I forbindelse med udbringning af gylle vil der dog kunne foregå transporter i aftentimerne.

Herudover er der kørsel med personbiler (medarbejdere, dyrlæge, kontrollanter mv.). Antallet af personbiltransporter i forbindelse med husdyrbruget skønnes at være ca. 25-30 gange dagligt.

Tunge transporter (en transport ind og ud betragtes som en samlet kørsel)	Transporter nudrift antal/år	Transporter med nye siloer antal/år	Transporter etape 3 antal/år	Transporter etape 3 ved biogas antal/år
Levering af foder (lastbil, kapacitet til 38 ton)	ca. 55	ca. 55	ca. 80	ca. 80
Indkørsel af korn (traktor og vogn med kapacitet til 20 ton)	-	ca. 120	ca. 120	ca. 120
Diverse sækkevarer mv. (lastbil)	ca. 52	ca. 52	ca. 52	ca. 52
Levering af fyringsolie (lastbil)	ca. 2	ca. 2	ca. 2	ca. 2
Afhentning af smågrise (lastbil, kapacitet til ca. 600 stk.)	ca. 72	ca. 72	ca. 111	ca. 111
Levering af slagtesøer (lastbil, kapacitet til ca. 15 stk.)	ca. 52	ca. 52	ca. 80	ca. 80
Flytning af søer til/fra Havnsøvej (traktor og vogn, kapacitet til ca. 15 stk.)	ca. 52	ca. 52	0	0
Afhentning af døde dyr (lastbil)	ca. 52	ca. 52	ca. 52	ca. 52
Gyllekørsel med 25 m ³ gyllevogn eller slangeudlægger*	ca. 244	ca. 244	ca. 244	ca. 244
Flytning af gylle (lastbil, kapacitet til 38 m ³)	ca. 65	ca. 65	ca. 150	0
Transporter til /fra biogasanlæg (lastbil, kapacitet til 38 m ³)	-	-	-	ca. 347
Tømning af affaldscontainer (lastbil)	ca. 52	ca. 52	ca. 52	ca. 52
Indkørsel af halm (traktor, maks. 24 bigbags ad gangen)	ca. 17	ca. 2	ca. 2	ca. 2
I alt	ca. 715	ca. 820	ca. 945	ca. 1.142

Tabel 13: Skønnede antal transporter

* Antallet af transporter er opgjort ud fra udkørsel med 25 m³ gyllevogn fra de to gyllebeholdere. Hvis gyllen udlægges med slangeudlægger, hvor der opsuges gylle direkte fra beholderne, vil der ingen gylletransporter være på offentlig vej.

Hvis/når laden nedrives, vil der ikke længere være et større halmoplæg på husdyrbruget. Halm til strøelse i stalderne vil blive opbevaret i den anden lade til diverse opbevaring, hvor foderet indleveres på nuværende tidspunkt.

Da der ingen udbringningsarealer er i forbindelse med husdyrbruget, er der ingen kørsel med markmaskiner.

Gylletransporter er beregnet ud fra normtalsproduktion af gylle.

Vurdering

Transporterne stiger med ca. 60 % som følge af den fulde udvidelse med både amerikanersiloer og nye stalde. Forøgelsen af transporterne vurderes at være de nødvendige i forhold til husdyrbrugets drift.

Som nævnt sker alle transporter ad overkørslerne til/fra Stubbekøbingvej. Der er ingen naboer i umiddelbar nærhed af overkørslerne. Det vurderes således, at ingen naboer vil blive generet af opbremsninger i forbindelse med kørsler til og fra husdyrbruget, samt at transporterne ikke vil adskille sig fra øvrige tunge transporter på vejene med hensyn til støj, vibrationer, rystelser mv. Som udgangspunkt sker der udelukkende de nødvendige transporter.

Trafik på veje reguleres af færdselsreglerne (regulering af akseltryk, hastighedsbegrænsninger mv.). I forhold til husdyrbrug er der jf. Miljø- og Fødevareklagenævnets praksis kun hjemmel i Husdyrbrugloven til at stille vilkår om brug af bestemte overkørsler eller tidspunkter for ind- og udkørsel. Med husdyrbrugets beliggenhed i forhold til naboer, vurderes det ikke relevant at begrænse husdyrbrugets transporter.

3.9 Reststoffer, affald og naturressourcer (B8, E1b, F5b)

3.9.1 Døde dyr (B8)

Døde smågrise opbevares i kølecontainer, mens søer opbevares under kadaverkap på opsamlingspladsen (se bilag 1). Placering af opsamlingsplads er angivet på bilag. Der er ingen naboer, som kan se pladsen fra deres ejendom. DAKA afhenter efter behov. Dyr til afhentning tilmeldes via app på mobiltelefonen. Daka genanvender de døde dyr som råvarer i biodiesel og kød- og benmelsproduktion.

Vurdering

Pga. opsamlingspladsens placering kan ingen naboer eller forbipasserende blive generet i forbindelse med opbevaring og afhentning af døde dyr. Opbevaringen af døde dyr vurderes derfor at være forsvarlig.

3.9.2 Affald (B8, F1d, F5c)

Da der er tale om et IE-brug, så skal affaldshåndteringen leve op til affaldshierarkiet, jf. § 6 b i lov om miljøbeskyttelse, hvilket betyder at affald skal behandles efter følgende hierarki:

- 1) Affaldsforebyggelse.
- 2) Forberedelse med henblik på genbrug.
- 3) Genanvendelse.
- 4) Anden nyttiggørelse.
- 5) Bortskaffelse.

Der er fokus på at producere så lidt affald som muligt. Herunder er oplistet husdyrbrugets affaldstyper, opbevaringssteder, transportører, modtageanlæg samt skønnede årlige affaldsmængder.

Generelt samles det meste affald og køres til Nykøbingvej 73, hvorfra det afleveres.

Affaldstype	Opbevaringssted	Transportør	Modtageanlæg	Mængder
-------------	-----------------	-------------	--------------	---------

Olie- og kemikalieaffald:				
Spraydåser	I forrum	Alfa Specialaffald	Alfa Specialaffald	ca. 300 stk.
Medicin	I køleskab i forrum	Alt bruges		-
Kanyler i særlig beholder	I forrum	Alfa Specialaffald	Alfa Specialaffald	ca. 1 boks
Batterier – alle typer	I forrum	Alfa Specialaffald	Alfa Specialaffald	ca. 100 stk.
Fast affald:				
LED-rør	Lagerrum	Transporterer selv	Stubbekøbing Genbrugsplads	varierer
Jern og metal	Afhænger af størrelse	Niels Skåning	Kendes ikke	ca. 500 kg
Diverse brændbart	Container I foderladen	Vognmand Harry Petersen ApS	Refa	1.000 l en gang om ugen

Tabel 14: Affaldshåndtering og mængder

Der vil ikke forekomme affald i form af spildolie, olie- og brændstoffiltre, blyakkumulatorer eller rester af bekæmpelsesmidler, idet maskiner opbevares og serviceres på anden ejendom og der ikke er markdrift med udgangspunkt i husdyrbruget. Eventuelle mindre fraktioner af rent genbrugeligt papir, pap og plast kommer i dagrenovationens genbrugsfraktioner.

Medicin opbevares i køleskab i forrummet. Der vil normalt aldrig være medicinrester, da alt medicin bruges op.

Der sker ingen genvinding af affald på husdyrbruget.

I forbindelse med byggefasen vil der komme en mindre mængde bygnings- og emballageaffald. Dette vil dog være i meget begrænsede mængder, da en stor del af materialerne er præfabrikerede. Der er ikke beregnet på disse affaldstyper eller -mængder.

Vurdering

Det vurderes, at affaldshierarkiet iagttages, og at husdyrbruget sorterer, opbevarer og bortskaffer affald miljømæssigt forsvarligt og i overensstemmelse med Guldborgsund Kommunes affaldsregulativer. Dette vil ske for de sædvanlige affaldsfraktioner såvel som affaldsfraktioner i forbindelse med nyetableringerne (klimapavilloner, stalde, afhentningstank og amerikanersiloer). Det vurderes endvidere, at der ikke vil opstå gener i forbindelse med bortskaffelse af affald.

3.9.3 Olie- og kemikalier (B7 og B8)

Der er en fyringsolietanke på husdyrbruget. Tanke er overjordisk og har fri bug og ben og har påfyldningsalarm. Tankene står indendørs på fast og tæt bund. De øvrige tanke er erstattet af gyllekølingsanlægget.

Der forefindes ikke andre olie- eller spildolieprodukter på ejendommen.

Det maksimale oplag af hydratkalk er 1.000 kg og det maksimale oplag af sæbe og desinfektionsmiddel er 200 l.

Vurdering

Med den beskrevne opbevaring af olie og kemikalier på husdyrbruget vurderes det, at opbevaringen er miljømæssigt forsvarlig, samt at der ikke er risiko for, at der under normale forhold kan ske udslip af sådanne stoffer. Husdyrbruget har en beredskabsplan, hvor der er instrukser for, hvordan uheld med olie og kemikalier skal håndteres.

3.9.4 Spildevand og restvand (B8, F1d, F4)

Afløbsforholdene på husdyrbruget fremgår af ledningsplanen, se bilag 2 og figur 10.

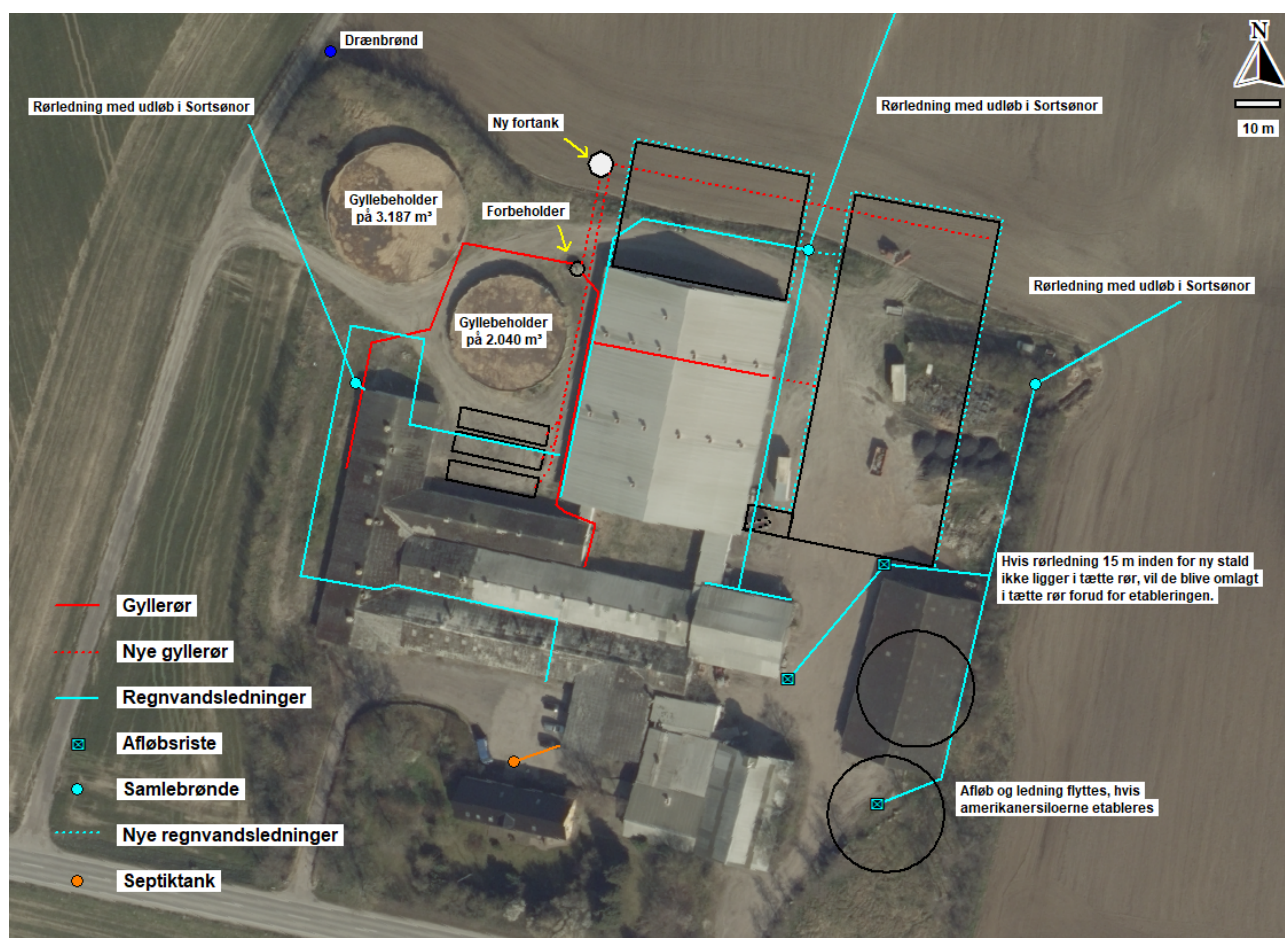
Tagvand ledes til dræn og videre til vandløbet Sortsønor og videre til Sortsø Gab. Tagvand fra de nye stalde forventes ligeledes koblet på drænledning.

Vand fra kørearealer nedsives enten direkte eller løber ud på omgivende arealer og nedsiver der.

Der sker ingen ændringer af udledningen af spildevand fra husdyrbruget. Der benyttes udelukkende godkendte vaske- og desinfektionsmidler i staldene.

Spildevand fra husdyrproduktionen og regnvand fra udleveringsrampen ledes til gyllekanal og videre til gyllebeholder. I etape 3 nedlægges den eksisterende rampe ved Stald 5 som erstattes af en ny rampe mellem Stald 5 og Stald 6.

Sanitært spildevand fra beboelsen afledes til septiktank og videre til dræn. Der er og kommer intet wc eller bad i forbindelse med staldanlægget.

Figur 10: Ledningsplan

Der er ikke kendskab til, at husdyrbruget skulle ligge inden for et område, hvor det ikke er lykkedes at opfylde miljøkvalitetsnormer fastsat i EU-lovgivning. Husdyrbruget afleder overfladevand fra en del af tagarealerne til Sortsønor. Sortsønor er registreret med ukendt økologisk og kemisk tilstand.

Vurdering

Tagvand og overfladevand fra kørearealer vurderes stort set at være uforurenede. Vandet kan indeholde støv- og jordpartikler, men er ellers ikke forurenede.

Kommunen må vurdere, om den øgede udledning af tagvand i etape 3 kan kobles på drænet, eller om vandet skal forsinkes gennem forsinkelsesbassin. Udvidelserne i etape 1 og 2 er så små, at den øgede mængde overfladevand ikke vurderes at kunne påvirke Sortsønor. Hvis amerikanersiloerne etableres fjernes bidraget af overfladevand fra laden, der rives ned, da der ikke vil ske bortledning af overfladevand, der falder på siloerne.

Sortsønor er tilsyneladende kraftigt reguleret på strækningen, hvor tilledningen fra husdyrbruget sker, hvorfor den ekstra udledning vurderes ikke at kunne påvirke vandløbet væsentlig negativt.

3.10 BAT-Ammoniakemission (B9, C2, F5g)

BAT-kravet, som er den maksimalt tilladte ammoniakemission fra stalde og lagre beregnes i Husdyrgodkendelse.dk. BAT-beregningen tager afsæt i, at der allerede foreligger en miljøgodkendelse, som omfatter de eksisterende stalde og opbevaringsanlæg.

De BAT-krav, der stilles til husdyrbrug, bidrager til, at målet for fald i ammoniakemissionen i Danmark nås, og at den sundhedspåvirkning, ammoniak afstedkommer, dermed imødegås. Når ammoniakudledningen begrænses, bidrager det også til en generel bedre beskyttelse af ammoniakfølsom natur, da baggrundsbelastninger hertil begrænses.

Begge de valgte dyre- og gulvtyper lever op til BAT for i sig selv. Beregningerne i Husdyrgodkendelse.dk viser, at BAT-kravet for ammoniak overholdes. BAT-kravet er lovbestemt og sikrer, at ammoniakemissionen fra husdyrbruget er på et niveau, der svarer til, at der er valgt staldsystemer og/eller teknologier blandt de bedste tilgængelige til at begrænse ammoniakudledningen fra husdyrbruget.

I forbindelse med miljøgodkendelsen fra 2011 blev der ansøgt om gyllekøling i Stald 5 og Stald 6. Stald 6 er ikke etableret og Stald 5 er etableret mindre end ansøgt. I etape 1 ønskes etableret gyllekøling benyttet som virkemiddel til ammoniakreduktion i Stald 3. Der blev nedlagt køleslanger i forbindelse med renoveringen af stalden i 2013. Reelt vil der køles i Stald 3 fra den nye varmepumpe opsættes medio juli 2021. I etape 3 etableres endvidere gyllekøling i Stald 6, og gyllekølingsanlægget vil blive suppleret med et Miljøkit, der kan afsætte varme ved frikøling og heatdump.

Siden gyllekølingsanlægget blev dimensioneret og etableret er der sket ændring i den beregnede effekt af ammoniakreduktionen. Gyllekøling er nu optaget på Teknologilisten og ammoniakreduktionseffekten beregnes ud fra formlen $0,85 \cdot x - 0,004x^2$ for stalde med rørudslusning, hvor $x=W/m^2$. Ammoniakreduktionseffekten fastsat ved vilkår i den gældende miljøgodkendelse er derfor omregnet til de reelle ammoniakreduktionseffekter jf. Miljøstyrelsens vejledning (Helpdesksvar af 16/4-2020). Som tidligere beskrevet er ammoniakreduktionsprocenten for nudriften således omregnet fra 15,6 % til 13,1 %. Der er indsendt en BAT-beregning i et excel-regneark til kommunen for BAT-beregningen (se også bilag 4).

BAT-beregninger i Husdyrgodkendelse.dk er indsat i efterfølgende tabeller.

	Stalde	Lagre	Total
Samlet BAT krav (kg NH ₃ -N /år)	5013	491	5504
Faktisk emission (kg NH ₃ -N /år)	5010	491	5501
Forskel (kg NH ₃ -N /år)	-	-	3
Vejledende BAT Overholdt?	-	-	Ja

Tabel 15: Samlet BAT-beregning etape 3

Staldnavn	Navn på dyretype og staldsystem eller flexgruppe	Forudsætning for BAT-beregning	BAT krav ved ny stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år)) ^b	BAT krav ved eksisterende stald (kg NH ₃ -N / (m ² · år)) ^c
Stald 1 (tidl. stald 4)	Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	1,30
Stald 1 (tidl. stald 4)	Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	1,20
Stald 2 (tidl. stald 3)	Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,70 - 0,87 ^b	1,30
Stald 4 (tidl. stald 2)	Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,83	1,30
Stald 3 (tidl. stald 1)	Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,83	1,20
Stald 3 (tidl. stald 1)	Søer, gølle og drægtige. Individuel opstaldning, fuldspaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,83	2,00
Stald 6: Ny løbedrægtighedsstald	Søer, gølle og drægtige. Løsgående, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,83	1,20
Stald 5	Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	Eksisterende staldafsnit, BAT-krav fastsat i tidligere afgørelse	0,47 - 0,59 ^b	0,66
Tilbygning til stald 5	Søer, diegivende. Kassestier, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,59	0,66
Ny klimapavillon 1	Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,56
Ny klimapavillon 2	Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,56
Ny klimapavillon 3	Smågrise. Toklimastald, delvis spaltegulv	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	0,58	0,56

^b BAT-kravet ved ny stald er progressivt og afhænger af det samlede areal for husdyrtypen i nye staldafsnit

^c BAT krav ved eksisterende stald er tabelværdien for staldtypen. BAT kravet kan være lavere i den aktuelle situation, hvis der fastsat vilkår til eksisterende stald i en tidligere godkendelse.

Tabel 16: Tabel med oplysninger om forudsætning for BAT-beregning i etape 3

Vurdering

Da BAT-kravet overholdes, vurderes det, at der sker tilstrækkelig begrænsning af ammoniakemissionen. For at fastholde husdyrbruget på den maksimale ansøgte ammoniakemission stiller kommune vilkår til produktionsarealernes størrelse, dyre- og gulvtyper, samt fortsat drift af gyllekølingsanlægget. I efterfølgende punkt er der stillet forslag til vilkår til gyllekølingsanlægget.

3.11 Forslag til egenkontrol mv. (B7)

Klimadan har udarbejdet følgende forslag til erstatning af de første 4 vilkår i Teknologilistens forslag til vilkår for driften af gyllekølingsanlægget i etape 1 og 2:

1. Gyllekanalerne i Stald 3 (447 m²) og Stald 5 (677 m²) - i alt 1.124 m² - skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
2. Varmepumpen skal levere en årlig gennemsnitlig køleydelse på mindst 34,2 W/m².
3. Den samlede årlige køleydelse skal være på 336.741 kWh.
4. Den installerede varmepumpe skal have en køleeffekt på 53,57 kW.
3. Varmepumpen skal være forsynet med en timetæller til dokumentation af årlig driftstid.
4. Den årlige driftstid skal være mindst 6.286 timer.

I etape 3 skal der etableres et Miljøkit, så der kan afsættes overskudsvarme. Herefter vil anlægget blive med energimåler/datalogger.

1. Gyllekanalerne i Stald 3 (447 m²), Stald 5 (677 m²), Tilbygning til stald 5 (338 m²) og Stald 6 (1.742 m²) - i alt 3.204 m² - skal forsynes med køleslanger, der forbindes med en varmepumpe.
2. Varmepumpen skal levere en årlig køleydelse på mindst 38,3 W/m².
3. Den samlede årlige køleydelse skal være på 1.075.489 kWh
4. Der skal monteres en typegodkendt energimåler på varmepumpen. Energimåleren skal være forsynet med automatisk datalogger, månedlige og årlige køleydelse målt i kWh

3.12 Klima (F4, F5f)

Husdyrbrug med søer bidrager til udledning af klimagasser som metan, lattergas og CO₂. Det er især dyrenes omsætning af foder, der bidrager til metanudskillelsen, og husdyrgødningen der bidrager til lattergas- og metan udskillelsen, mens CO₂-udledningen primært stammer fra strøm- og dieselforbruget.

Driften af gyllekølingsanlægget kræver strøm, men til gengæld kan den genvundne varme erstatte fx fyringsolie til opvarmning. Siden etableringen af gyllekølingsanlægget på husdyrbruget er fyringsolieforbruget på husdyrbruget faldet markant.

Hvis gyllekølingsanlægget skal køle mere, end det varmebehov der er, skal der benyttes strøm til at afsætte overskudsvarmen til den omgivende luft. Dette vil give en negativ klimapåvirkning. Der vil så skulle findes alternative metoder til at reducere ammoniakemission. Luftrenningsanlæg vil også bruge strøm, hvorfor disse ikke vil forbedre situationen.

Hvis husdyrbruget fremadrettet skal levere gylle til biogasanlæg, vil der komme en større CO₂-udledning i forbindelse med transporterne af gylle/afgasset biomasse. Afgasset biomasse udleder dog mindre metan og lattergas¹⁰, og da metan og lattergas medfører meget større klimapåvirkning end CO₂, er afgangning af gylle stadig hensigtsmæssig. Såfremt der på biogasanlæggene etableres anlæg til at omdanne biogasanlæggets CO₂-udledning til fx metanol, vil CO₂-gevinsten blive endnu større.

I forhold til klimaændringer er det især et ændret nedbørsmønster eller havvandsstigninger, der kan tænkes at påvirke husdyrbruget. Falster ligger dog i et generelt nedbørsfattigt område med gennemsnitlig 600-700 mm nedbør om året.

Såfremt der bliver udviklet brugbare værktøjer til klimaregnskaber for sohold, vil husdyrbruget formodentlig udarbejdet et klimaregnskab.

¹⁰ <https://bce.au.dk/forskning/faciliteter/forsoegsbiogasanlaeg/fakta-om-biogas/>

Vurdering

Pga. husdyrbrugets beliggenhed 6-8 m over havets overflade og med knap 1 km til kysten, vurderes husdyrbruget ikke at kunne opleve negative konsekvenser pga. klimaændringer i de kommende mange år.

Ved at substituere opvarmning med fyringsolie med opvarmning med overskudsvarme fra gyllekøling, samt fremadrettet at levere husdyrgødning til biogasanlæg, vurderes husdyrbrugets CO₂-udledning at være begrænset til et rimeligt niveau.

3.13 Risiko for ulykker og katastrofer (B7, F5d, E1c, F7, F8)

Husdyrbrugets daglige tiltag for at begrænse forurening og gener er beskrevet under punkterne 3.5-3.19. Forholdsregler i forbindelse med uheld med olie, kemikalier, gylle og brand er beskrevet i husdyrbrugets beredskabsplan. Beredskabsplanen sidder på døren til indgangen til forrummet. Beredskabsplanen opdateres løbende, når der er behov.

De største ulykker der kan forekomme på husdyrbruget, der kan give anledning til en akut forurening, er udslip af gylle eller fx olie eller kemikalier. Gylleudslip vil kunne ske fx i forbindelse med overpumpning, ved brud på gyllebeholder ved påkørsel eller lignende. Stalde, gyllekanaler, fortank, afhentningstank og gyllebeholdere er og bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider, og der er sørget for tilstrækkelig opbevaringskapacitet af husdyrbrugets gylle (se punkt 3.1.2). Gyllebeholderne er desuden omfattet af 10 års beholderkontrollen og bliver kontrolleret løbende.

Eksisterende og nye stalde, gyllekanaler og gyllebeholdere er/bliver etableret med tætte og stabile bunde og sider, og der er sørget for tilstrækkelig opbevaringskapacitet af husdyrbrugets gylle (se punkt 3.1.2). Gyllebeholderne er desuden omfattet af 10 års beholderkontrollen og bliver kontrolleret løbende.

Ud fra et højdekurvekort ses det, at terrænet ved gyllebeholderne falder svagt mod nord og nordøst, hvor gyllen vil samle sig i lavninger, hvis der skulle ske udslip. Ved udslip af gylle vil der forsøges etableret en opdæmning, for at undgå at gylle spredes over et større areal. Opdæmning kan evt. foretages med jord, halmballer ol. afhængig af mængden af gylle. Opsugning vil blive iværksat med det samme for at undgå at gylle siver ned i dræn.

Kemikalier (vaskemidler og desinfektionsmidler) håndteres indendørs og på befæstede arealer uden afløb til overfladevandssystem.

I beredskabsplanen er der en instruks for, hvad der skal ske i tilfælde med bl.a. uheld med gylleudslip, olie eller kemikalier.

Vurdering

Skulle der ske udslip af gylle fra fx gyllebeholder, er der ingen nærliggende naturarealer, der vil kunne blive påvirket af udslip fra gyllebeholdere. Som beskrevet vil gylle i tilfælde af fx kollaps af gyllebeholder blive hurtigt fjernet. Det vurderes derfor, at risiko for nedsivning af næringsstoffer til dræn og efterfølgende udledning i vandløb er meget begrænset, ud over at kollaps af gyllebeholdere ses forholdsvis sjældent.

Det vurderes endvidere, at der ikke er fare for menneskers sundhed, kulturarven eller miljøet pga. ulykker eller katastrofer på husdyrbruget eller forbundet med husdyrbrugets drift.

3.14 Overvågning (F7)

Der forslås ingen særskilte overvågningsordninger.

Vurdering

Da der som beskrevet i de foregående punkter i miljøkonsekvensrapporten ikke vurderes at kunne forekomme væsentlige skadelige virkninger på det omkringliggende miljø, når husdyrbruget indrettes og drives som beskrevet, vurderes der ikke behov for at opstille en egentlig overvågningsordning.

Guldborgsund Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag samt opsætte vilkår for indgreb, såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

3.15 Andet om befolkningen og menneskers sundhed (F4, F5d)

Risikoen ved MRSA, antibiotikaresistens eller smitsomme husdyrsygdomme håndteres af generelle veterinærregler i Fødevarestyrelsens regi. Der er intet, der tyder på, at svin kan inficeres med Coronavirus¹¹.

Vurdering

Det vurderes, at der ikke er nogen særlige forhold på husdyrbruget eller beliggenheden i forhold til naboer der gør, at der i forbindelse med miljøgodkendelsen skal stilles særlige vilkår i forhold til menneskers sundhed.

Det vurderes endvidere, at husdyrbruget med dets beliggenhed i forhold til omgivelserne, ikke kan påvirke befolkningen og menneskers sundhed, heller ikke i forhold til samspil med de øvrige faktorer jf. Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 4 stk. 8 (se punkt 3). Potentielt kunne befolkningen og menneskers sundhed blive påvirket af næringsstoffer eller kemikalier, der siver ned i grundvandet og forurener dette. Med husdyrbrugets indretning og drift vurderes det, at der er meget begrænset risiko for, at dette kan ske.

3.16 Kumulative og grænseoverskridende indvirkninger (B10, E1b, F5e)

Med ca. 38 km i fugleflugt fra husdyrbruget til den dansk-tyske grænse i Østersøen kan der ikke forekomme grænseoverskridende effekter.

Kumulation i forhold til ammoniakdeposition og natur er beskrevet under punkt 3.5.

I forhold til kumulation med andre husdyrbrug og øvrige forureningsparametre og gener som beskrevet herover, er de nærmeste husdyrbrug husdyrbrugene på Gundslev Kirkevej 14 og Sortsøvej 16, der ligger ca. 1,4 km og 1,7 km fra husdyrbruget på Stubbekøbingvej 113. På Gundslev Kirkevej 14 er der ifølge CHR pt. 5 køer og opdræt samt 5 søer, og på Sortsøvej 16 er der knap 900 stipladser til slagtesvin. Som det fremgår af lugtberegningerne, skal der ikke beregnes med kumulation med andre husdyrbrug med hensyn til lugt.

De eneste tunge transporter, der sker mellem husdyrbrugene, er transporter med smågrise og søer. Efter etape 3 vil der ikke længere blive flyttet søer. Eventuelt vil der i en periode blive flyttet foder til Tårupvej 6, hvis begge amerikanersiloer opsættes inden staldene i etape 3 etableres. Herudover kan der være personaletransport i personbiler.

Vurdering

Pga. afstanden fra Stubbekøbingvej 113 til andre husdyrbrug, vurderes det, at der ikke vil kunne opstå kumulation i forhold til lugt, støj, rystelser, vibrationer, støv, lys, skadedyr eller transporter.

Det vurderes, at husdyrbruget på Stubbekøbingvej 113 ikke er teknisk, forureningsmæssigt eller driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug, selv om smågrisene køres til Tårupvej 6. Der er ca. 2,5 km i fugleflugt til Tårupvej 6 og ca. 4,1 km til Nykøbingvej 78 fra Stubbekøbingvej 113.

¹¹ <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyr-og-Covid-19/Andre-dyr-og-COVID-19/Sider/Andre-dyr-og-COVID-19.aspx>

Det vurderes endvidere, at der ikke kan være andre eksisterende eller godkendte projekter i området, som husdyrbruget vil kunne kumulere med, som fx biogasanlæg eller godkendte men endnu ikke etablerede nye husdyrbrug eller lignende.

3.17 Alternative løsninger og 0-alternativet (E1d, F2, F3)

Ansøgningen indsendes som beskrevet for 1) at få lovliggjort eksisterende staldgulve, 2) at få mulighed for at opsætte to klimapavilloner og 3) at kunne etablere en tilbygning til farestalden fra 2013 og en ny drægtighedsstald, samt endvidere for at få mulighed for at etablere en afhentningstank til gylle samt to amerikanersiloer. Da søerne og smågrisene skal flyttes mellem de forskellige stalde, er det væsentligt at staldene ligger samlet. Ved at placere staldene som ansøgt, inddrages endvidere så lidt som muligt markareal.

Som beskrevet under punkt 3.4.4 kan afstandskravet til skel ikke overholdes, da det ikke er muligt at lægge de nye stalde, så afstandskravet til skel overholdes.

Landskabeligt ligger husdyrbruget uden for landskabelige udpegninger bortset fra Kystnærhedszonen, dog meget tæt på bevaringsværdige landskaber.

Der er i dag delvis beplantet rundt om husdyrbruget. Det forventes, at der efter etape 3 etableres beplantning mod nord. Afstandene fra husdyrbruget til nærmeste natur og nabobeboelser mv. er så store, at der ikke er nogen afstandsmæssige hensyn, der skal tages. Landskabeligt ligger ejendommen i et fladt landskab og uden for alle landskabelige udpegninger.

Såfremt ansøgningen om udvidelsen med en ny stald mod forventning ikke godkendes, er 0-alternativet, at husdyrbruget fortsætter med samme tilladte produktion, som fastsat i den eksisterende miljøgodkendelse fra 2011. Dette er dog ikke et reelt alternativ, da dyre- og gulvtyperne i Stald 3 og Stald 4 så ikke er lovliggjort.

Der er valgt gulvtyper i de nye stalde, med den mindst mulige ammoniakemission, hvorfor det ikke giver mening at redegøre for alternative gulvtyper.

Den generelle udvikling går mod større og større husdyrbrug for at kunne optimere indtjeningen. Hvis ikke husdyrbruget gives mulighed for at udvide med nye stalde, vil husdyrbruget gå glip af en øget omsætning og dermed mulighed for at udvikle husdyrbruget.

Der er ikke foretaget scenarieberegninger for alternative placeringer i Husdyrgodkendelse.dk.

Af væsentlige alternativer til teknologi, teknik og foranstaltninger kunne der være valgt forskellige luftrensningssystemer eller forsuring. Forsuring er dog ikke ønsket, idet husdyrbruget ønsker at levere gylle til biogasanlæg, så snart dette bliver muligt. Forsøg har vist, at forsuret gylle har en negativ effekt på biogasproduktionen i biogasanlæg, når der modtages mere end 20 % forsuret gylle, idet den lave pH hæmmer den anaerobe forgæring i biogasanlægget¹². Forsuring er således ikke et reelt alternativ. Generelt vi biogasanlæg slet ikke modtage forsuret gylle, da der så skal renes mere svovl fra biogassen, da forsuring normalt sker med svovlsyre.

Teltoverdækning af gyllebeholderne er et andet alternativ. På nuværende tidspunkt ønskes teltoverdækninger ikke som et krav, men det er muligt, at husdyrbruget alligevel etablere teltoverdækninger inden for de kommende år.

Da dyre- og gulvtyperne og gyllekølingen er tilstrækkelig til at leve op til BAT, vælges denne løsning.

Vurdering

¹² https://www.organe.dk/docs/Scenarie_for_forsuring_af_halvdelen_af_gyllen_i_Danmark.pdf

Det vurderes, at ovenstående vurderinger i forhold til alternativer og 0-alternativ er tilstrækkeligt til at leve op til lovgivnings krav til en sådan vurdering.

3.18 Erhvervsmæssig nødvendighed

Ifølge Miljøstyrelsens vejledning til Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal kommunen ved opførelse af ny bebyggelse vurdere, om byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom. Stubbekøbingvej 113 er noteret med landbrugspligt.

Miljøstyrelsen skriver i vejledningen, at det er deres vurdering, at byggeri til brug for husdyrbrug i langt de fleste tilfælde vil være erhvervsmæssigt nødvendigt, bl.a. fordi landmanden som udgangspunkt ikke har interesse i at opføre byggeri, der ikke er nødvendigt for driften af husdyrbruget, men at det er et krav, at der foretages en konkret vurdering af den erhvervsmæssige nødvendighed. I vejledningen står desuden:

”Langt de fleste husdyrbrug vil desuden ligge på landbrugsejendomme. Det vil i sådanne tilfælde sjældent være nødvendigt, at det fremgår eksplicit af afgørelsen, at der er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri. De tilfælde, hvor kommunens vurdering vil kunne have selvstændig betydning, vil formentlig alene være, hvor der er tale om så omfattende byggeri, at det får industrilignende karakter, eller tilfælde hvor der er tale om byggeri til brug for små hobbybrug. Der kan dog også være andre husdyrbrug, i praksis navnlig minkfarme, på ejendomme uden landbrugspligt. Det forhold, at kommunen vurderer, at der ikke er tale om erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for ejendommens drift som landbrugsejendom, betyder ikke i sig selv, at byggeriet ikke kan godkendes eller tillades. F.eks. vil der kunne være behov for at fastsætte yderligere vilkår til varetagelse af landskabshensyn, hvis der er tale om byggeri af industrilignende karakter.”

Med en ny miljøgodkendelse til frit at udnytte staldenes produktionsarealer inden for de valgte dyretyper er det nemmere at udnytte det eksisterende staldanlæg optimalt, hvorved husdyrbrugets indtjeningsmuligheder kan optimeres. Udvidelsen vil yderligere bevirke at flere smågrise kan flyttes til klimapavilloner, så de når at blive større og mere robuste, inden de skal flyttes til andre husdyrbrug. Efter etape 3 er der ikke længere behov for at flytte søer til Havnsøvej 12. Færre flytninger vil alt andet lige være bedre for dyrevelfærden.

Amerikanersiloerne er til korn, der skal benyttes til foderfremstilling. Etableres begge siloer inden etape 3 udnyttes, vil en del af foderet blive kørt til Tårupvej 6. I etape 3 vil siloerne udelukkende blive benyttet til foder til husdyrbruget på Stubbekøbingvej 113.

Vurdering

Det er ansøgers vurdering, at 3 klimapavilloner på hver 88 m², tilbygningen til farestalden på ca. 1.131 m² samt den nye drægtighedsstald på ca. 2.564 m², en afhentningstank på 100 m³ og to amerikanersiloer på hver ca. 1.200 m³ kan betragtes som normale størrelser stalde, afhentningstank og siloer. Som beskrevet er amerikanersiloerne nødvendige i forhold til foderfremstilling.

De nye amerikanersiloer, klimapavilloner, afhentningstanken og staldene vurderes ikke at have en speciel industrilignende karakter, samt vurderes at være erhvervsmæssig nødvendig for husdyrbrugets fortsatte udvikling.

4. Oplysninger om IE-husdyrbruget (C)

Husdyrbruget er et IE-brug med mere end 750 søer.

4.1 Ophør af IE-husdyrbruget (C1)

Hvis ansøger ophører med husdyrproduktion på Stubbekøbingvej 113, er det enten fordi staldanlægget sælges, udlejes til anden side, eller at husdyrproduktionen nedlægges helt. Hvis husdyrbruget ophører helt, vil stalde, gødningsopbevarings- og foderanlæg blive tømt for dyr, gødning og foder og efterfølgende

rengjort. Rester af medicin og kemikalier samt andet affald vil blive bortskaffet iht. kommunens affaldsregulativ.

4.2 BAT: Råvarer, energi, vand og management (C2)

4.2.1 BAT-Råvarer (C2)

Med hensyn til råvarer (foder, vand, hjælpemidler mv.) benyttes der ikke mere, end der er behov for. Ansøger vil bestræbe sig på at benytte så få foderenheder og så lavt et råprotein- og fosforindhold som muligt. Der fasefodres ved søerne, idet der benyttes tre blandinger til henholdsvis diegivende søer, søer i løbestalden og søer i de øvrige drægtighedsstalde. Dette sikrer, at søerne tildeles et foder, hvor næringsstofferne er tilpasset netop deres størrelse og behov. Herved er der mulighed for en optimal udnyttelse af foderets næringsstoffer, hvorved mængden af uudnyttede næringsstoffer mindskes. På baggrund af dette sikres det, at mængden af ammoniak og udskilt kvælstof og fosfor i gødning og urin holdes på så lavt niveau som muligt. Pattegrisene tildeles lidt smågrisefoder i den sidste periode hos soen og endvidere anvendes en smågriseblanding ved smågrisene i fravænningsstalden (Stald 7).

Foderet tilsættes endvidere fytase.

Ud fra normtal fodres i gennemsnit med ca. 1.492 foderenheder pr. årssø med 33,2 smågrise til 6,7 kg pr. år og en foderenhed svarer ca. til 1 kg. Med en maksimal produktion af 2.000 årssøer vil det årlige foderforbrug ligge på ca. 3.000 ton.

Pt. fodres med hjemmeblandet tørfoder.

Ifølge Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen skal IE-husdyrbrug for at reducere kvælstofudskillelsen enten anvende fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, reducere indholdet af råprotein ved hjælp af en god aminosyrebalance, eller ved at bruge et eller flere fodertilsætningsstoffer, som nedsætter den samlede mængde kvælstof, der udskilles og er tilladt i henhold til forordningen om fodertilsætningsstoffer¹³. En god aminosyrebalance og lavt indhold af råprotein kan opnås ved at kombinere fodermidler, hvor aminosyreprofilen supplerer hinanden og/eller ved at tilsætte frie essentielle aminosyrer til foder med et lavt indhold af råprotein. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

For at reducere fosforudskillelsen skal der anvendes enten fasefodring tilpasset dyrenes behov i produktionsperioden, et eller flere fodertilsætningsstoffer som nedsætter den samlede mængde fosfor der udskilles (f.eks. fytase) og er tilladt forordningen om fodertilsætningsstoffer, eller letfordøjeligt uorganisk fosfat som f.eks. monocalciumfosfat i stedet for mindre fordøjelige fosforkilder. Der må også benyttes en kombination af de nævnte teknikker.

Vurdering

Med fasefodring af søerne med en blanding til smågrisene og tre blandinger til søerne tilpasset dyrenes behov samt tilsætning af fytase vurderes husdyrbruget at leve op til BAT for fodring.

4.2.2 Energiforbrug (B8, F1c,) og BAT-energi (C2)

Der anvendes primært el til ventilation, belysning, gyllepumper, foderanlæg, gyllekølingsanlæg og øvrige elektriske maskiner samt forbrug i stuehuset. Gyllekølingsanlægget benyttes på nuværende tidspunkt til opvarmning af farestalden og klimastaldene. Når Tilbygning til stald 5 og Stald 6 etableres vil varmesystemet blive ændret, så endnu flere bygninger kan opvarmes med overskudsvarme fra gyllekølingen.

Alle staldbygninger er isolerede.

¹³ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer

Der er temperaturstyring og alarmer mv. på ventilationsanlæggene i staldene. Der foretages jævnligt inspektion, og ventilatorer bliver rengjort rutinemæssigt, fx efter hvert hold smågrise og farende søer. Øvrige stalde og ventilatorer rengøres efter behov. Rengøring af ventilationsanlæggene reducerer modstanden, og mindsker dermed strømforbruget.

Staldafsnit nr.	Årstal etablering/renovering	Ventilationstype
Stald 1	2000	Ligetryk
Stald 2	2012	Ligetryk, LPC ventilatorer
Stald 3	2012	Ligetryk, LPC ventilatorer
Stald 4	2012	Ligetryk, LPC ventilatorer
Stald 5	2013	Diffus, undertryk, Multistep ®
Stald 7	2000 og ældre	Undertryk
Tilbygning til Stald 5	2013	Diffus, undertryk, Multistep ®
Stald 6	2013	Forventet undertryk, LPC ventilatorer eller tilsvarende

Alle stalde har LED-belysning, og det kommer der også i de nye stalde. Energieffektiv belysning i overensstemmelse med bygningsreglementet, er et krav for nye stalde.

Der er lys i staldene mellem ca. kl. 7.00 og kl. 18.00. Derudover kommer der vågeblus ved transponderne i drægtighedsstalden døgnet rundt. Belysningen er timerstyret. Staldene får desuden en del dagslys gennem vinduer.

Husdyrbrugets energiforbrug fremgår af nedenstående tabel.

Type	Forbrug nudrift	Forbrug ansøgt drift
EI	ca. 480.000 kWh	ca. 600.000 kWh
Fyringsolie, stalde	ca. 1.000 l	forventet 0 l

Tabel 17: Energiforbrug

Ifølge Håndbog til driftsplanlægning 2015 er elforbruget på ca. 174 kWh pr. årssø. Dette tal er baseret på "nyt kaskadestyret ventilationsanlæg". Normtalsberegning kommer således frem til ca. 350.000 kWh til svineproduktionen. En væsentlig kilde til elforbrug, der ikke indgår i normtallene, er elforbruget til driften af gyllekølingsanlægget. Hertil kommer forbrug i stuehuset og de øvrige driftsbygninger. Klimadan oplyser, at der i nudrift benyttes ca. 126.000 kWh til driften af gyllekølingsanlægget og at denne i ansøgt drift vil stige til ca. 180.000 kWh.

Der modtages månedsvise forbrugsoplysninger fra elselskabet og forbruget opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Vurdering

Forbrug af energi kan påvirke klimaet negativt, men man kan ikke drive et moderne husdyrbrug uden at benytte energi.

Som beskrevet er ikke alle ventilationsmotorer lavenergimotorer. I forbindelse med udskiftning af ventilatorer, vil der blive udskiftet til lavenergimotorer, i det omfang det vil give en energibesparelse.

Forskellen mellem normtalsberegningen og det faktiske forbrug skyldes primært elforbruget til driften af gyllekølingsanlægget, samt at ikke alle ventilationsanlæggene har lavenergiventilatorer.

Med isolerede stalde, opvarmning med genvundet varme fra gyllekølingen, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation samt LED-belysning vurderes det, at der samlet set anvendes BAT i forhold til energi (BAT-konklusion 1.6).

4.2.3 Vandressourcen og vandforbrug (B8) samt BAT-vand (C2)

Husdyrbrugets bygninger og anlæg ligger inden for områder med drikkevandsinteresser (almindelige, ikke særlige) men uden for indvindingsoplande, nitratfølsomme indvindingsområder, områder med indsatsplaner for grundvand og sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder.

Vand benyttes primært til drikkevand til dyr, vask af stalde, overbrusning af dyr, sanitære forhold og forbrug i boligen. Husdyrbruget forsynes med vand fra Thorkildstrup-Lillebrænde Vandværk.

Der er drikkekopper/trug i alle stalde, og det kommer der også i de nye stalde. Der er overbrusningsanlæg i alle stalde bortset fra i løbestalden (Stald 1), og der kommer også overbrusningsanlæg i de nye stalde. Farestalden vaskes med vaskerobot og de øvrige stalde sættes i blød i koldt vand inden vask. Iblødsætningen reducerer det efterfølgende forbrug af rengøringsvand. Staldene vaskes med højtryksrensere, hvilket er vandbesparende.

Der sker daglig inspektion af drikkevandssystemet for lækager med efterfølgende igangsætning af reparation.

Type	Forbrug nudrift	Forbrug etape 3
Drikkevand, vaskevand mv. i stalde samt forbrug i stuehuset	ca. 11.000 m ³	ca. 17.000 m ³

Tabel 18: Vandforbrug før og efter

Der sker ingen markvanding på husdyrbrugets arealer og der er ingen vaskeplads på husdyrbruget.

Ifølge Håndbog til driftsplanlægning 2015 fra Seges er det forventelige vandforbrug på ca. 6.200 liter vand pr. årssø og ca. 143 liter pr. smågris (7,3-32 kg). Med den forventede produktion på ca. 2.000 årssøer giver normtallene et vandforbrug på ca. 12.400 m³ pr. år. Det skønnede forbrug ligger således en del over normberegningen.

Seges Svineproduktion¹⁴ oplyser i materiale fra 30. september 2010, at drægtige søer har et vandbehov på 12-20 l pr. dag, diegivende søer har et vandbehov på 25-35 l pr. dag og smågrise har et vandbehov på 1-5 l pr. dag. Det fremgår heraf, at der er en vis variation i forbruget, hvilket normtallene på 6.200 liter vand pr. årssø ikke medtager. Forbruget kan jf. tallene fra Seges derfor ligge på op til 8.500 l pr. årssø.

Ansøger har meget fokus på rengøring og smitterisiko, hvorfor der nok bruges lidt mere vand end et gennemsnitligt sohold benytter.

Da godkendelsen er til fri produktion på produktionsarealerne, bør der ikke stilles vilkår om et maksimalt vandforbrug. I stedet bør der stilles vilkår om, at vandforbruget skal opgøres årligt og fremvises ved tilsyn. Eventuelt kan der stilles vilkår om, at kommunen kan forlange drikkevandssystemet gennemgået af en fagperson, hvis der sker stigninger i vandforbruget, der ikke kan forklares med fx et øget antal dyr på husdyrbruget.

De eksisterende stalde, gyllebeholdere, fortank, kanaler og gyllerør mv. er etableret tætte og de nye stalde, kanaler, afhentningstank og gyllerør vil ligeledes blive etableret tætte. Der er derfor ingen risiko for udsivning til grundvand eller overfladevand.

¹⁴ <https://svineproduktion.dk/Viden/I-stalden/Foder/Vand/Vandbehov>

Vurdering

Samlet set vurderes det, at husdyrbrugets vandforbrug ikke er højere end nødvendigt for svineproduktionen.

I forhold til BAT-konklusionen (1.4) vurderes det, at der anvendes BAT i forhold til effektiv vandudnyttelse, idet der sker daglig overvågning af drikkevandssystemerne i staldene og øjeblikkelig igangsætning af reparation ved lækage, der anvendes højtryksrensere ved vask, der er vandbesparende drikkevandssystem (drikkekopper/trug i alle stalde) samt at stalde sættes i blød forud for vask.

4.2.4 Management og forholdet til BAT-konklusionen (C2)

Da husdyrbruget har mere end 750 årssøer, er husdyrbruget omfattet af BAT-konklusionen for intensivt opdræt af fjerkræ og slagtesvin. BAT-konklusionen er delvis implementeret i dansk lovgivning i Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Herunder er en kort redegørelse for husdyrbrugets anvendelse af BAT i forhold til BAT-konklusionerne for intensivt opdræt af fjerkræ og slagtesvin. Tallene i parenteserne herefter henviser til BAT-konklusionerne.

Den generelle danske miljølovgivning, som gælder for alle husdyrbrug, og beskyttelsesniveauerne som skal overholdes i forbindelse med en godkendelse efter Husdyrbrugloven, sikrer, at der leves op til BAT. Husdyrbruget skal have et miljøledelsessystem (1.1) samt en beredskabsplan (1.2). Dokumentationen for miljøledelsessystemet skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Godt landmandskab (1.2) sikres bl.a. en gennem ajourført beredskabsplan og dagligt opsyn med stald-, opbevarings- og foderanlæg. Der er udarbejdet en beredskabsplan for husdyrbruget, hvor forholdsregler i forbindelse med uheld med kemikalier og gylle, brand mv. er beskrevet. Denne opdateres løbende, når der er behov. Dokumentation for gennemførte kontroller skal årligt fremsendes til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Husdyrbruget skal have udarbejdet oplæringsmateriale, som sikrer oplæring af personale i relevant miljølovgivning, transport og udbringning af husdyrgødning, planlægning af aktiviteter, beredskabsplanlægning- og styring, reparation og vedligeholdelse af udstyr. Endvidere skal husdyrbruget have en plan for kontrol, reparation og vedligeholdelse af husdyrbruget. Planen skal indeholde krav til regelmæssig kontrol af nedenstående anlæg (såfremt de enkelte anlæg findes på husdyrbruget):

- gyllebeholder (minimum årlig kontrol for tegn på skader, nedbrydning eller utætheder)
- gyllepumper, -miksere, -separatorer og spredere
- forsyningssystemer til vand og foder
- varme-, køle- og ventilationssystemer samt temperaturfølere, herunder optimering og optimeret styring heraf
- siloer og transportudstyr (f.eks. ventiler og rør)
- luftrensningssystemer (f.eks. ved regelmæssige inspektioner) (ikke aktuelt)
- udstyr til drikkevand, herunder skal behovet for regelmæssig indstilling vurderes og frekvensen for løbende indstilling i så fald fastsættes i planen
- maskiner til udbringning af husdyrgødning samt doseringsmekanisme- eller dysse, som begge skal være i god stand (ikke aktuelt)

Såfremt kontrollen afdækker behov for reparation eller anden vedligeholdelse, skal dette iværksættes med det samme.

Ernæringsmæssig styring (1.3) sker gennem fasefodring med 3 foderblandinger til søerne, der er tilpasset dyrenes behov i produktionsperioderne. Fodring er beskrevet nærmere i punkt 4.21.

Det antages, at Miljøstyrelsen gennem fastsættelsen af BAT for ammoniakemission og udbringningsreglerne om N- og P-lofter har forholdt sig til de angivne kvælstof- og fosforudskillelser, der fremgår af BAT-

konklusionen. Husdyrbruget skal årligt fremsende dokumentation for overholdelse af fodringskrav til kommunen, med mindre kommunen det pågældende år har været på tilsyn på husdyrbruget.

Minimering af emissioner fra spildevand (1.5) sikres bl.a. ved at gylle håndteres i et lukket system med tætte kanaler, forbeholder, gyllerør og gyllebeholdere. Endvidere benyttes højtryksrensere (herunder vaskerobot) ved rengøring og der er vandbesparende drikkevandssystemer i staldene. Af regnvand tilledes der kun det regnvand til den gyllebeholderne, så længe de ikke er teltoverdækkede, samt regnvand der falder på ind- og udleveringsrampen.

Af de oplyste teknikker til reduktion af lugtemission benytter husdyrbruget, at gylle kun omrøres forud for udbringning eller flytning af gylle, hyppig fjernelse af gylle (ved levering til biogasanlæg) og at gylle udbringes med slæbeslanger (1.9). Minimering af omrøring reducerer samtidigt ammoniakemissionen fra opbevaring af gylle.

Med husdyrbrugets indretning er der ikke markante støjkilder, som kan genere naboerne. De primære støjkilder er transport, ventilation samt tipping af foder i korngrav. Da der ikke har været problemer med støj til omgivelserne (klager), er der ikke udarbejdet en støjhandlingsplan (1.7).

Forebyggelse af emission til jord og vand sker gennem opbevaring og håndtering af gylle i stabile, tætte kanaler, rørsystemer, forbeholder og gyllebeholdere. Gyllebeholderne er omfattet af den 10 årige gyllebeholderkontrol. Endvidere inspiceres gyllebeholderne årligt i forbindelse med bundtømning. (1.11).

Der hører stort set intet markareal til ejendommen, hvor husdyrbruget ligger på. NordFalster Agro I/S fører journal over spredning af uorganisk gødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplan, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons spredning. Udbringning af gylle sker i overensstemmelse med den generelle lovgivning, hvilket stort set også sikrer, at husdyrgødning udbringes i overensstemmelse med BAT. I lovgivningen er der bl.a. fastsat regler om afstande i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på skrånende arealer op til vandløb og søer, afstande til drikkevandsboringer og forbud mod udbringning på vandmættet, oversvømmet, frossen jord eller snedækket jord. (1.13). I forbindelse med mark- og gødningsplanlægningen planlægges mængder og tidspunkt for fordelingen af husdyrgødningen under hensyntagen til det valgte sædskiftes behov for næringsstoffer, jordbundstypen og eventuel vanding. I forbindelse med planlægningen tjekkes desuden, at N- og P-loftet jf. Husdyrgødningsbekendtgørelsen¹⁵ vil blive overholdt.

Da gylle ledes til gyllebeholdere i et lukket system, og der benyttes gyllevogn med læssekran og udbringes med slæbeslanger, er risikoen for spild i forbindelse med gødningslageret minimal.

Det er NordFalster Agro I/S, der står for udbringning af husdyrgødningen og sprøjtningen. Det er denne der efterser og servicere gyllevogne og marksprøjte løbende samt overholder de lovpligtige syn samt kontrollerer, at de er indstillet til korrekt dosering.

Beregning af ammoniakemissionen (1.14) fra produktionen sker gennem ansøgningen om miljøgodkendelse i Husdyrgodkendelse.dk. Der leves op til BAT i forhold til ammoniakemission.

Årligt opgøres den faktiske husdyrproduktion på husdyrbruget i forbindelsen med gødningsregnskabet. Ud fra disse oplysninger kan ammoniakemissionen beregnes ud fra normtal fra Institut for Husdyrvidenskab ved Aarhus Universitet. Normtallene beregnes og udgives årligt. N- og P-udskillelsen beregnes direkte i gødningsregnskabet (1.15).

Generelt er der ikke problemer med støv i forbindelse med håndteringen af foderet, idet foder håndteres i foderrum og ledes ud i staldene gennem rørsystemer. Der sker ingen monitoring eller beregning af

---

¹⁵ Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning BEK nr 769 af 30/07/2019

støvemissionen, idet udgifterne ved måling og beregning ikke vurderes at være rimelig i forhold til den meget lille støvemission fra staldene (1.8).

Der er etableret overbrusnings- og iblødsætningsanlæg i alle stalde bortset fra Stald 1.

Der sker minimum årlig registrering af vand-, el- og brændstofforbrug. Der registreres antal indsatte, døde og leverede dyr samt indkøbte fodermængder. Gødningsproduktionen beregnes i gødningsregnskabet.

Der er ingen fast husdyrgødning på husdyrbruget (1.10).

Der sker ingen forarbejdning af husdyrgødningen på husdyrbruget (1.12). Dog forventes alt gylle at blive kørt til biogasanlæg, og at der vil blive modtaget afgasset biomasse retur, når der er blevet etableret biogasanlæg nærområdet.

BAT i forhold til energi- (1.6) og vandforbrug (1.4) er beskrevet under punkt 4.2.2 og 4.2.3.

Vurdering

Ud fra ovenstående vurderes det, at husdyrbruget benytter BAT i forhold til management.

5. Oplysninger om konsulenten (A4, E3)

Ansøgningen er udarbejdet af Cand. scient. Ulla Refshammer Pallesen, LandboSyd, som har arbejdet med landbrugets miljøforhold i 17 år. Først i den kommunale enhed Sønderborg Områdets Miljøcenter og senere som miljørådgiver i landboforeningen LandboSyd.

6. Konklusion

Sammenfattende vurderes det, at overgangen fra den nuværende miljøgodkendelse til en ny miljøgodkendelse efter reglerne om godkendelse af produktionsarealer for husdyrbruget samt de senere udvidelser med nye stalde på Stubbekøbingvej 113 ikke vil medføre væsentlig direkte eller indirekte påvirkning af det omgivende miljø. Guldborgsund Kommune kan ved fastsættelse af normale driftsvilkår for husdyrbruget fastholde husdyrbruget på de ansøgte tiltag, samt opsætte vilkår for indgreb såfremt husdyrbruget mod forventning medfører forøgede gener for omgivelserne.

7. Referenceliste

1. Bekendtgørelse af lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. LBK nr 520 af 01/05/2019
2. Bekendtgørelse om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug BEK nr 2256 af 29/12/2020
3. <http://kort.plandata.dk/spatialmap?>
4. https://planinfo.erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/media/publikation/vejledning_om_landzoneadministration_-_erhvervsstyrelsen_november_2019.pdf
5. Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse LBK nr 240 af 13/03/2019
6. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2018/Opdatering_empirisk_baserede_taalegraenser.pdf
7. Danmarks Miljøundersøgelser Aarhus Universitet Faglig rapport fra DMU nr. 635, 2007 Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV <https://www2.dmu.dk/pub/fr635.pdf>

8. AARHUS UNIVERSITET DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI Videnskabelig rapport nr. 50 fra 2013 Overvågning af arter 2004-2011 <https://www.dmu.dk/Pub/SR50.pdf>
9. Grøn viden Markbrug nr. 296 juni 2004
<http://web.agrsci.dk/djfpublikation/index.asp?action=show&id=797>
10. <https://bce.au.dk/forskning/faciliteter/forsoegsbiogasanlaeg/fakta-om-biogas/>
11. <https://www.foedevarestyrelsen.dk/Dyr/Dyr-og-Covid-19/Andre-dyr-og-COVID-19/Sider/Andre-dyr-og-COVID-19.aspx>
12. https://www.organe.dk/docs/Scenarie_for_forsuring_af_halvdelen_af_gyllen_i_Danmark.pdf
13. EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS FORORDNING (EF) Nr. 1831/2003 af 22. september 2003 om fodertilsætningsstoffer
14. <https://svineproduktion.dk/Viden/I-stalden/Foder/Vand/Vandbehov>
15. Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning BEK nr 769 af 30/07/2019

8. Bilag

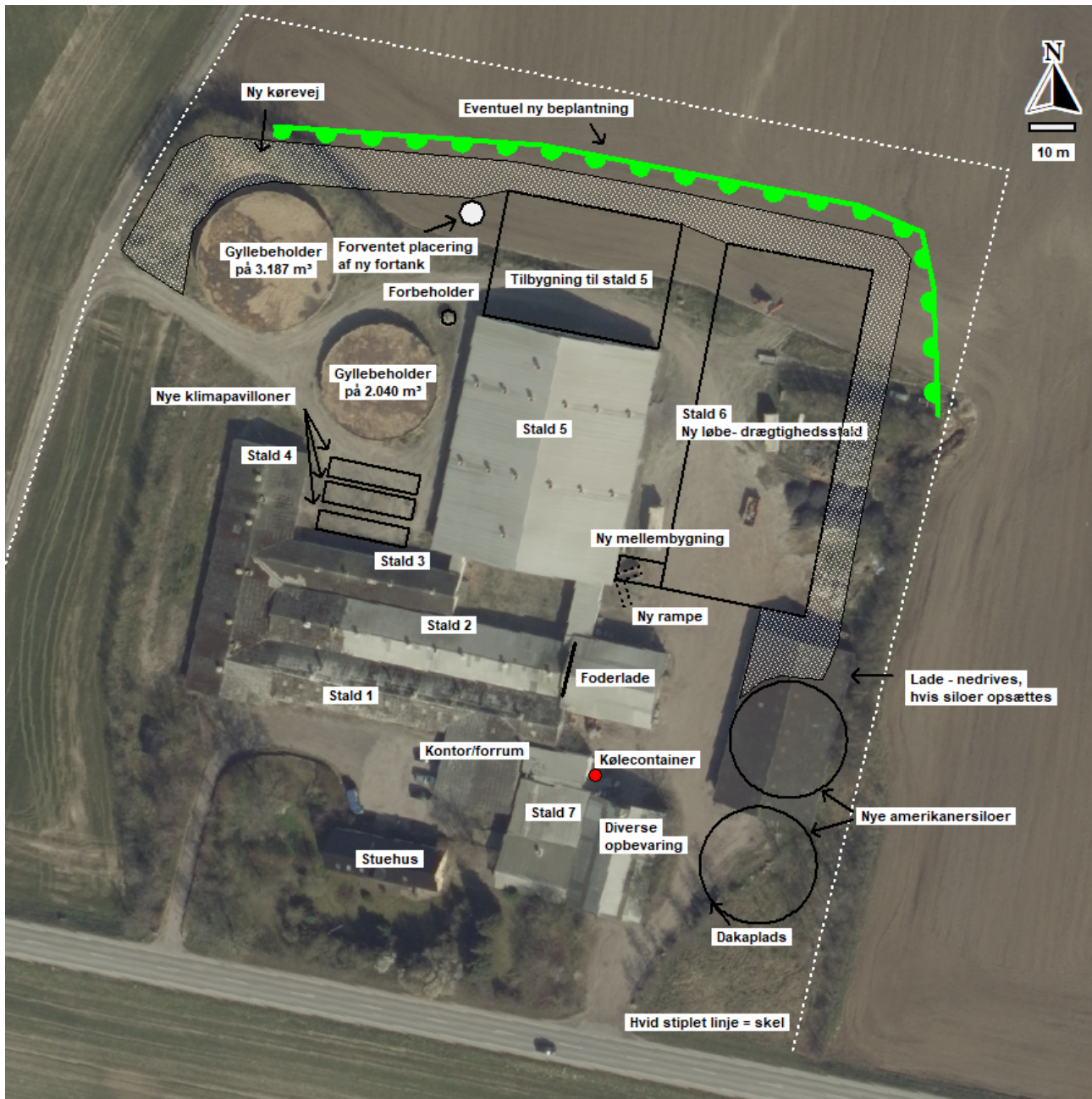
Bilag 1: Oversigtskort over husdyrbruget

Bilag 2: Ledningsplan

Bilag 3: Opgørelse af produktionsarealer

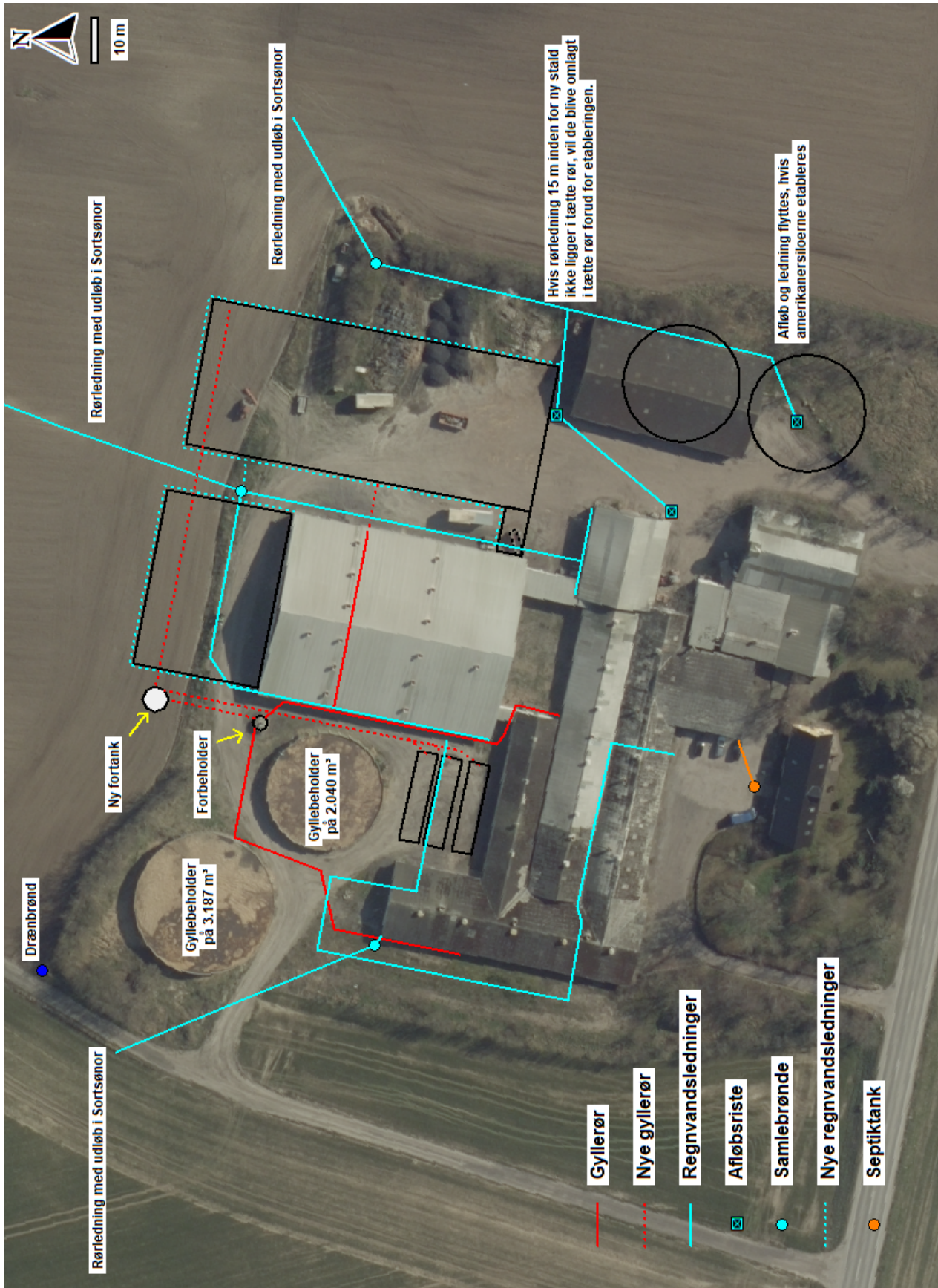
Bilag 4: BAT-beregning

Bilag 1: Oversigtskort

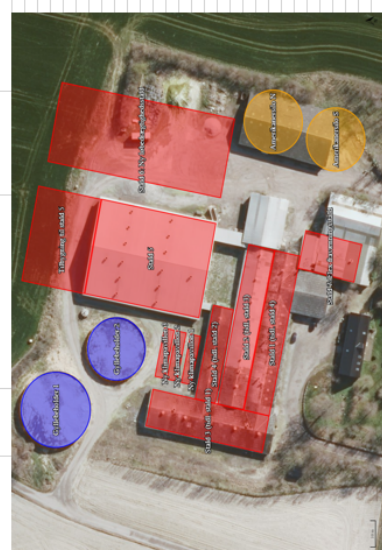

Bilag 2: Ledningsplan

Bilag 3: Opgørelse af produktionsarealer

Stald	Indre mål	Gulvtype	Produktionsareal			Produktionsareal etage 1	Produktionsareal etage 2	Produktionsareal etage 3	Produktionsareal i alt drift	Produktionsareal i alt	Kommentar
			etage 1	etage 2	etage 3						
Stald 1 (flor, stald 4)	Valter	Drevest guld og spalter (502/503)	0	244	244	0	0	244	244	62,1. Skema på afkørsel er ikke korrekt. Der i alt 42 zoner med en fodervænet på 0,8 m x 0,4 m i hver	
Stald 2 (tdl. stald 3)	66 m x 11,4 m	Individuel oprædet, dñbr spaltgavl	373	57	57	373	0	373	373	Polster og omslætt (pølse over 115 kg). Skema er 15 m bredt og der går 0,4 m fra til fodderstøbbe	
Stald 3 (tdl. stald 3)	66 m x 11,4 m	Læggestue, dñbr spaltgavl	641	373	373	641	0	641	641	57,2. 134 bñs i den vestlige del og 160 bñs i den vestlige del	
Stald 4 (tdl. stald 2)	35,1 m x 7,9 m	Kæpser, dñbr spaltgavl	196	0	0	196	0	196	196	85,2. Midtergang på 1,2 m og gang til enden på 1,585 m	
Stald 5 (tdl. stald 1)	15,8 m x 5,21 m	Kæpser, faldspaltgavl	0	196	196	0	0	196	196	35,1. Der er 10 bñs i den vestlige del og 126 bñs i den østlige del. Der er 2,2 m med træbænk af ca. 0,35 m x 0,35 m i hver	
Stald 6 (tdl. stald 1)	15,8 m x 5,21 m	Individuel oprædet, faldspaltgavl	23	23	23	0	0	23	23	86,7. Der har været 162 træspalter formodentlig af 1,5 m x 2,5 m med træbænk af ca. 0,35 m x 0,35 m i hver	
Stald 7 (tdl. stald 1)	15,8 m x 5,21 m	Læggestue, dñbr spaltgavl**	658	658	658	0	0	658	658	3. løjber af 0,5 m x 0,3 m	
Stald 8 (tdl. stald 1)	15,8 m x 5,21 m	Læggestue, dñbr spaltgavl**	1370	1370	1370	0	0	1370	1370	Skema er af 15 m bredt og 16 løjber af 0,8 m x 0,4 m	
Stald 9 (tdl. stald 1)	38,8 m x 5,1 m	Kæpser, dñbr spaltgavl	1370	0	0	1370	0	1370	1370	Skema er af 15 m bredt og 16 løjber af 0,8 m x 0,4 m	
Tilbygning til stald 5	38,8 m x 21,9 m	Kæpser, dñbr spaltgavl	710	0	0	710	0	710	710	63,4. Hvor træstøt bliver 11 m x 2,7 m med en Højlebånd på 0,38 m x 0,35 m i hver del	
Klimapavillon 1	20 m x 4,4 m	Skægtes, Tøllimærstald, dñbr spaltgavl	88	88	88	0	0	88	88	100,0. Der er ikke fratrækst areal til gang og fodestøtter	
Klimapavillon 2	20 m x 4,4 m	Skægtes, Tøllimærstald, dñbr spaltgavl	88	88	88	0	0	88	88	100,0. Der er ikke fratrækst areal til gang og fodestøtter	
Klimapavillon 3	20 m x 4,4 m	Skægtes, Tøllimærstald, dñbr spaltgavl	88	88	88	0	0	88	88	100,0. Der er ikke fratrækst areal til gang og fodestøtter	
TAR			6189	3171	3597	0	0	9336	9336	Husdygødningsdel bygget af ikke decimalkil, hvor der tælleres afvigt muligt fra denne opgørelse	
			Skema 225602	3171	3597	0	0	9336	9336		

Bilag 4: BAT-beregning

Nyt/renoveret	Areal	Emissionsfaktor	BAT-krav etape 1 og 2	BAT sum etape 1	Teknolog i nudrift	Teknologi etape 1	Emission etape 1	BAT sum etape 2	Emission etape 2	Teknologi etape 2	BAT-krav etape 3	BAT sum etape 3	Emission etape 3	Teknologi etape 3	Alternativ med teltoverdækninger	Teknologi etape 3A
	244	1,2	1,2	293			293	293	293				0			0
	373	1,3	1,3	485			485	485	485		1,3	485	485			485
	57	1,2	1,2	68			68	68	68		1,2	68	68			68
	641	1,3	1,3	833			833	833	833		1,3	833	833			833
x	136	1,3	0,87	118			177	118	177		0,8332	113	177			177
x	658	1,2	0,87	572		0,244	597	572	599	0,241	0,8332	548	579	0,267		625
x	29	2	0,87	25		0,244	44	25	44	0,241	0,8332	24	43	0,267		46
x	1900	1,2									0,8332	1583	1671	0,267		1803
	1370	0,66	0,5735	786	0,131	0,244	684	786	686	0,241		786	663	0,267		715
x	710	0,66									0,59	419	343	0,267		371
x	88	0,56	0,58					51	49		0,58	51	49			49
x	88	0,56	0,58					51	49		0,58	51	49			49
x	88	0,56	0,58					51	49		0,58	51	49			49
	2723	6382														
				3181			3181	3334	3334			5013	5010			5271
				1			1	1	1				3			
						0,244				0,241				0,267		0,209
																245,4
																5259

Bilag 2

Udtalelse til udvidelse af svinebedriften på Stubbekøbingvej 113, 4850 Stubbekøbing

Udtalelsen omhandler beskyttelsen af grund- og drikkevand, samt en øget vandindvinding til i alt ca. 17.000 m³/år. Derfor opdeles udtalelsen i 3 punkter;

- Forureningsrisiko vandværk
- Forureningsrisiko grundvand
- Øget vandindvinding (ressourcen)

Forureningsrisiko vandværk

Udvidelsen ligger ca. 2.200 m fra nærmeste vandværk (Gundslev Vandværk), hvorfor der ikke er problemer med emission fra stald mv. og vandværkets luftindtag. Der er derfor ingen bemærkninger til placeringen af svinebedriften over for beskyttelsen af selve vandværket. Der ligger også en bedrift i forvejen.

Forureningsrisiko grundvand

Afstandskrav mellem stald og gylletank til nærmeste drikkevandsboring er langt større end kravværdien på 50 m. Retmæssig udbringning af husdyrgødning regnes p.t. ikke som en grundvandstrussel. Der er derfor ikke noget at bemærke til beskyttelsen af grundvandet. Guldborgsund Kommune arbejder i øjeblikket på en indsatsplan. Der kan derfor senere komme restriktioner på udbringning af gylle i områder der ligger i et sårbart område (indsatsområde).

Øget vandindvinding

Ejendommen forsynes med vand fra Torkilstrup-Lillebrænde Vandværk. Vandværket har lige overtaget forsyningen af Maglebrænde Vandværk da de havde forurening i deres borer. Derudover er der gang i et større samarbejde med de omkringliggende vandværker, så vandforsyningsstrukturen i områder kan ændre sig på sigt. Som det er p.t. har Torkilstrup-Lillebrænde Vandværk ikke ressourcer nok til at forsyne med ekstra ca. 6.000 m³/år som denne udvidelse går på.

Prioritering af vandressourcen

Inden for de seneste år er der fundet pesticider over grænseværdien for drikkevand i mange drikkevandsboringer, og mange vandværker skal derfor lave ændringer i deres forsyningsstruktur. Dette kan være nye borer, køb af vand fra nærliggende vandværker med god vandkvalitet eller salg af vand til vandværker med dårlig vandkvalitet. Enkelte vandværker kan få behov for avanceret vandbehandling.

Staten har en målsætning om, at der kun bør indvindes maksimalt 30% af grundvandsdannelsen. Både på Lolland og Falster indvindes der p.t. mere end 30% af grundvandsdannelsen. En stor del af grundvandsdannelsen sker i områder der i dag er forurenede med pesticider, så når disse borer skal erstattes af borer i områder med bedre vandkvalitet vil overudnyttelsen blive endnu større. Derfor arbejder Guldborgsund Kommune i den kommende indsatsplan på løsninger, der kan mindske presset på ressourcen, da ressourcen med tilfredsstillende vandkvalitet ikke er tilstrækkelig.

Generelt er prioritering af vandressourcen i Danmark denne:

1. Prioritet. Drikkevand til husholdning, dvs. indvindingen fra vandværker der forsyner private husholdninger med drikkevand.
2. Prioritet. Natur. Dvs. indvindinger ikke bør dræne vådområder eller mindste vandføringen i vandløb ud over hvad naturen kan klare.
3. Prioritet. Industri og landbrug. Industrier og landbrug, herunder markvanding der har et større vandforbrug.

Dette betyder, at storforbrugere som f.eks. landbrug med dyrehold har tredje og dermed laveste prioritet. En indvinding med lavere prioritet medføre gene for vandressourcen med højere prioritet. Er ressourcen overudnyttet kan det også medføre at indvindingen ikke må finde sted. Det samme gælder køb af vand fra vandværket.

Egen boring

For stadig at kunne efterkomme vandindvinding af 3. prioritet er et af virkemidlerne i kommunens kommende indsatsplan, at større vandforbrugende virksomheder, herunder landbrug, skal have deres egen indvinding. Denne indsats kan medvirke til, at vandværker får frigivet en ressource, så der ikke skal trækkes så hårdt på deres borer. Der er flere vandværker hvor over halvdelen af deres indvinding går til storforbrugere. Hvis storforbrugerens vandbehov er vand der ikke kræver vand af drikkevandskvalitet, som det kræves på et vandværk, er det kommunens vurdering, at storforbrugeren skal etablere egen boring eller erhverve en nedlagt boring.

Denne indsats har følgende fordele:

- Vandværket er ikke længere afhængig af en enkelt eller få forbrugere. En storforbruger kan alligevel til en hver tid søge om at etablerer egen indvinding. Dette vil kommunen i langt de fleste tilfælde efterkomme med en tilladelse.
- Hvis vandværket har en tilfredsstillende vandkvalitet er det vigtigt at denne bevares og beskyttes. Dette gøres bl.a. ved ikke at overudnytte den ressource. Hvis storforbrugerne kommer ud af vandværket, bliver der derfor trukket mindre på den ressource vandværker udnytter. Hvis et nabovandværk får eller har problemer vil vandværket med den tilfredsstillende vandkvalitet lettere kunne hjælpe med forsyningen, hvis den del der går til storforbrugere ikke længere skal indvindes fra vandværkets borer.
- Hvis vandværket derimod har en ikke tilfredsstillende vandkvalitet, skal vandværket enten have nye borer eller købe vand fra et nabovandværk eller have avanceret vandbehandling. Vandværkets vandbehov bliver mindre, hvis storforbrugerne ikke længere får vand fra dette vandværk.
- Hvis et vandværk skal forsyne et nabovandværk, kan der, ud over at få behov for nye borer, opstå et behov for at selve behandlingsanlægget opgraderes. Dette kan i nogle tilfælde helt undgås, hvis storforbrugerne kom ud af de implicerede vandværker.

Under alle omstændigheder vil det være til gavn for grundvandsressourcen at en storforbruger fik sin egen boring, også selv om boringen ville ligge meget tæt ved vandværket. En ekstra boring vil alt andet lige sprede indvindingen og dermed presset på ressourcen. Presset på ressourcen skyldes ikke alene den samlede årlige mængde (den vil være den samme), men også hvor meget der på time- og dagsbasis indvindes i de enkelte borer. I nogle tilfælde vil storforbrugeren ligge et stykke væk fra vandværkets indvindingsboringer og den positive effekt vil være større. I nogle tilfælde vil storforbrugeren ligge i et område, hvor vandkvaliteten er dårlig i forhold til drikkevandskvalitet, men tilfredsstillende i forhold til vand der ikke kræver drikkevandskvalitet, her vil effekten ved at storforbrugeren etablerer sin egen indvinding være meget stor. Storforbrugeren kan også ligge uden for områder med særlige drikkevandsinteresser.

Vi har et eksempel på, at en landmand har overtaget et vandværk (der skule nedlægges) og deres borer og lavet en ny forsyningsledning ud til sine 2 svinebedrifter. Øvrige storforbruger i området kan senere komme med. Der er også flere eksempler i kommunen på at storforbrugere har deres egen indvinding. Større virksomheder der bruger meget vand, som f.eks. Sukkerfabrikken og Ardo har deres egne indvindinger og alle større markvandinger sker også fra egen boring.

I første omgang vil det kun have betydning for storforbruger der søger om ændringer af indvindingsmængden (forøgelse), og hvis mængden kommer op i en størrelsesorden på 10.000 m³/år. På sigt kan det komme på tale, at andre også skal gå ud af vandværket, hvis ikke vandværket har ressourcen til at forsyne.

Konkret udtalelse

Vandværket har ikke ressource/kapacitet til at forsyne ejendommen med ekstra 6.000 m³/år. I denne konkrete sag, ligger ejendommen noget væk fra der hvor Torkilstrup-Lillebrænde og Gundslev Vandværk indvinder vand. Samtidig ligger det under for områder med særlige drikkevandskriterier og ikke så langt fra kysten. Det er derfor et område, hvor der ikke p.t. er planer om, at der kommer nye vandværksboringer. Hvis ansøger får sin egen boring på ejendommen eller i nærheden, vil det således frigive omkring 11.000 m³/år fra vandværkets indvinding, da det er det nuværende årlige køb af vand fra vandværket. Derfor skal ansøger undersøge muligheden for at lave sin egen boring og kontakte, Henrik Andersen heande@guldborgsune.dk for at tale nærmere om en boretiladelse og efterfølgende en indvindingstilladelse.

Udtalelse fra
Henrik Andersen
Grundvand